Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Jul i Roskilde

FLENSBORGS FORLAG — ROSKILDE — 1947

Jul i Roskilde

23. AARGANG 1947

Kong Frederik IX og Dronning Ingrid i Roskilde 26. September 1947.

I N D H O L D S F O R T E G N E L S E

Side

Kongebegravelser, af Direktør Arthur Fang 3

Minder fra et Lægehjem gennem 100 Aar, af Arkitekt Carl Schiøtz 6

Lidt om den sorte Kunst og en af dens Udøvere, af Lærerinde, Frk. Gudrun Eriksen 9

Kongsgaarden i Lejre, af Frk. Kirsten Nielsen 11

Karen Olsdatter Strøde, af Fru Fanny Fang 14

Gamle Roskilde-Borgere, 16 Portrætter 17

Vi besøger Hakon Mielche, af Fru Lise Flindt-Nielsen 18

Sct. Jørgensbjerg Asyl, af Frk. Anna Hansen Holsting 21

Frk. Lønholdts Skole, af Frk. Elisabeth Irene Petersen 23

Malermester Jacob Christian Gottschalk og hans Roskilde-Billeder, af Museumsinspektør Victor Hermansen 24

Aarets Vise, af tham 29

Sport og Idræt i 1947, af Faktor Herluf Dahl Pedersen 30

Roskilde i Billeder, 1. Oktober 1946—30. September 1947 32

Kong Christian X's Bisættelse i Roskilde, 30. April 1947 35

Omslag efter Maleri af Kunstmaler *S. C. Bjulf:* Roskilde Domkirke fra Uglebjergvej.

Fotografier af Assistent *Frode Arndt*, Kriminalbetjent *A. Berthelsen*, *Foto-Experten* og *Reidls Foto*.

Udgivet af Boghandler *Andreas Flensborg*.

Eftertryk forbudt.

Bidrag og Billeder, der maatte ønskes optaget i næste »Jul i Roskilde«, bedes snarest sendt til Udgiveren, Boghandler A. Flensborg, Roskilde. Billederne sendes efter Brugen tilbage i uskadt Stand, hvis Ejeren ikke ønsker at skænke dem til Roskilde Museums Billedsamling.

FLENSBORGS FORLAG — ROSKILDE

Felix Mollers Bogtrykkeri (Indehaver: Sven Pedersen)

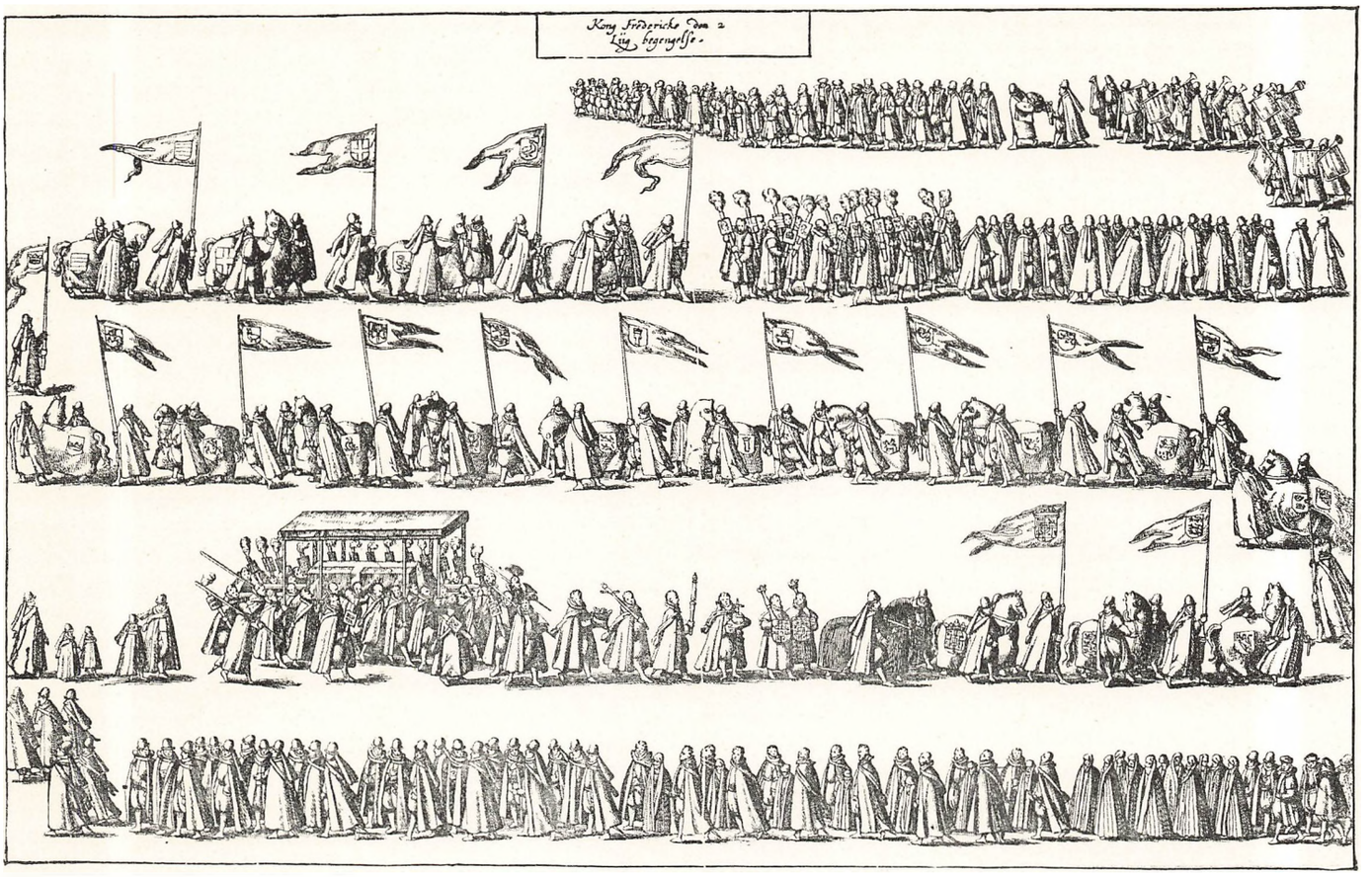

Kongebegravelser.

Den ældste Meddelelse om en Kongebegravelse er meget kortfattet: da Kong Harald Blaatand var død, blev hans Lig ført tilbage til Fædrelandet og begravet i Roskilde i den Kirke, han selv havde ladet bygge. Med denne Begravelse blev Roskilde Domkirke gjort til de danske Kongers Gravkirke, og det har den været næsten uafbrudt i op mod 1000 Aar.

Om den næste kongelige Begravelse, Sven Tveskægs, faar vi lidt mere at vide. Da Kong Sven døde i England, blev han først begravet derovre, men senere ført til Danmark, hvor hans Sønner med store Æresbevisninger stedte deres Far til Hvile i Trefoldigheds-Kirken i Roskilde i det Gravsted, han havde indrettet til sig selv.

Knud den Store og Hardeknud kom til at hvile i England. Men ved Sven Estridsens Begravelse har Sagn og Saga faaet Mæle.

Da Kong Sven laa paa sit Yderste i Søderup ved Aabenraa, tog han sine Mænd i Ed paa, at de skulde begrave ham i Roskilde, »for dette Sted var fra gammel Tid Kongerne helligt«. — Kongens Lig var allerede naaet til Sjælland, da hans gode Ven, Bisp Vilhelm i Roskilde, fik Bud om at drage det i Møde. Forinden han tog af Sted, gav han Ordre til, at der i Domkirken skulde graves to Grave. Da Bispen var naaet igennem Topshøj Skov i Midtsjælland, saa han Kongens Ligtog nærme sig; han steg da af Vognen, bredte sin Kappe paa Jorden og lagde sig paa den. Derefter rakte han Hænderne mod Himlen og bad Gud ende hans Dage, thi han vilde hellere følge sin Ven i Døden end skilles fra ham. Med de Ord sov han hen. Hans Lig blev lagt paa en Baare og ført af Sted foran Kongens og blev ogsaa først baaret ind i Domkirken. Efter den højtidelige Jordefærd blev begges Lig lagt i Grav ved hinandens Side.

Efter Mordet paa Knud Lavard vilde hans Venner begrave ham i Roskilde Domkirke; men Kong Niels, der frygtede Uroligheder i Byen, forbød det. Begravelsen fandt Sted i Ringsted, derfor blev hans Efterkommere bisat her og senere i Sorø. Roskilde Domkirke blev dog atter kongelig Gravkirke, da Dronning Margrethes Kiste førtes hertil fra Sorø.

Om denne mærkelige Begivenhed, der blev af saa stor Betydning for Roskilde Domkirke, haves der kun to ganske korte og sene Beretninger. Den ene skyldes Roskilde-Graabroderen Peder Olsen, der meddeler, at Dronning Margrethe paa hendes Kansler, Roskilde-Bispen Peder Jensen Lodehats Foranstaltning blev ført fra Sorø til Roskilde og bisat midt i Domkirkens Kor, den anden Beretning skyldes Arild Huitfeldt, som kan fortælle, at det skete »imod Munchene udi Soer deres vilge«.

Dronning Margrethes Bisættelse fandt Sted den 4. Juli 1413 med store Højtideligheder, der varede i tre Dage.

Foruden flere fremmede Fyrster var Ærkebispen af Lund og 15 andre Bisper til Stede. Der blev sunget Messer ved 50 Altre, og hvert Alter fik af Kong Erik en gylden Prydelse og af Dronning Philippa en Dug af Gyldenstykke eller af Silkevævning fra Damaskus og desuden en forgyldt Sølvkalk. Fyrsterne gav en Florin til hvert Alter. Ridderne og de øvrige Deltagere i Højtideligheden tog saa meget de vilde af en Skaal fyldt med lybske Sølvpenge og ofrede dem til Altrene. Dronning Margrethe havde selv bestemt, at de skønne Prydelser og Kalke skulde ofres, og Alterdugene var hendes egne Hænders Arbejde. — En mere pragtfuld Begængelse med rigere Gaver til Kirken i Alterklæder, Kalke og Guldmønt er ikke fejret nogetsteds i Europa, bemærker en lybsk Krønikeskriver.

Med Reformationen ændrer de kongelige Begravelser Karakter. Det kirkelige, der før var det afgørende, træder i Baggrunden, i Stedet for øges selve Ligtogets verdslige Pomp og Pragt og kulminerer i en Forherligelse af den enevældige Kongemagt udover alle rimelige Grænser, for atter lidt efter lidt at foretage Tilbagetog til mere borgerlige Former.

Den første udførlige Beskrivelse, man kender, er af Frederik II's Begravelse. Rigsraadet havde først fastsat et sikkert helt pænt Ceremoniel, men Enkedronning Sophie ønskede — under Henvisning til, hvad der i Udlandet var blevet Sædvane ved Potentaters og Fyrsters Begravelser — en Udfoldelse af større Pragt. Først skulde alle de i Ligtoget optrædende Heste beklædes, d. v. s. iføres Tøjhylstre, der fra Hoved til Hove indhyllede hele Dyret, som var det iklædt lange Skørter. Dernæst skulde der i Ligtoget indføjes en Procession af 17 Faner, en for hvert af de Riger, Hertugdømmer, Grevskaber og Provinser, Kongen havde behersket.

Fanerne var 2 Meter lange, fæstede paa 4 Meter høje Stænger og blev baaret af Adelsmænd. Efter hver Fane førte 2 Adelsmænd en beklædt Hest, paa hvis Skaberak var fæstet det samme Vaaben som paa Fanen. Forrest i Processionen bares Blodfanen — den hejstes ellers over den belejrede By som Tegn paa Modstand til det Yderste, modsat Overgivelsens hvide Fane — derefter fulgte de mindre Provinsers Tegn og sidst i Optoget den norske og den danske Fane og som Afslutning Regalfanen med hele det danske Vaaben.

Det har været et stort og pragtfuldt Skue, men kun een eneste Gang kunde der prales med 17 Provinsfaner; allerede ved Christian IV's Begravelse i Frue Kirke i København var der kommet Huller i Rækken: Øsel og Gotland var veget fra det danske Scepter. Ved Frederik V's Bisættelse udfoldede Banner- og Heste-Processionen sig for sidste Gang og i hele sin Pragt med 17 Faner, idet de manglende Provinsers var erstattet med en Frydefane og en Sørgefane, hver ledsaget af ikke mindre end 3 Heste.

Gennem Beretningen om Frederik II's Begravelse faar vi et levende Indtryk af, hvad Begivenheden har betydet ikke alene for det lille Roskilde, men for en stor Del af Sjælland. Længe forud blev der truffet omfattende Forberedelser. I Roskilde skulde der skaffes Staldrum til mindst 600 Heste og helst til saa mange som mulig derudover. Raadet maatte gaa rundt og opskrive Staldrum og gøre de forefundne større ved at lade Vægge og Skillerum nedbryde.

I god Tid blev 4 fornemme Adelsfruer tilsagt til at møde i Roskilde for paa Roskildegaard, den tidligere Bispegaard, at drage to Kamre med hvide Lagener; i det ene skulde Kongens Kiste staa, og i det andet skulde Enkedronningen sove. I Christian I's Kapel blev der muret Gravhvælving, og ude i Byen havde man travlt alle Vegne. Omegnens Bønder maatte tilføre Proviant og Foder, som skulde sælges til rimelige Priser. Domkapitlets Bønder maatte fra Skovene ved Hvalsø køre Brænde til Køkkenerne. Til 30 Latinskoledrenge, som skulde bære Lys i store Stager foran Kongens Kiste, blev der syet sorte Klæder. Byraadene i Køge og Næstved fik Besked om fra deres Byer at afgive til Laans Kobber- og Tintøj samt Duge og andet, som behøvedes.

Den 25. Maj 1588 førtes Kong Frederiks Kiste med stort Optog fra Antvorskov til Roskilde og blev modtaget ved Store Mølle af Byens Præster, Prælater, Kanniker og Latinskoledrenge, som syngende førte Toget til Bispegaarden, hvor Kisten indsattes i det beredte »Pallatz«. Her stod den omgivet af Lys og Vagt til Begravelsesdagen den 5. Juni.

Med storslaaet Pragt og et sandt Masseopbud af Mennesker og Heste fandt selve Begravelsen Sted. Man forstaar ikke, hvordan det har været muligt at opføre dette Kæmpe-Skuespil — værdigt et Forum Romanum — i det snævre, middelalderlige Roskilde.

Saadanne Optog indledtes altid af de lavere Rangklasser, for i Midten at glimre med de højeste, før og efter Kongens Kiste, derefter ebbede Toget saa atter ud med synkende Finhedsgrad.

De fleste i Følget var iført fodside Sørgekapper. Adelsdamerne var saa indhyllede, at de nærmest lignede i Bunden opsprættede, vandrende Mumier.

Forrest kom de Højlærde, Doktorerne og Professorerne ved Universitetet, Kanniker, Præster og 60 Studenter, som sang latinske Salmer. Efter en Afdeling Paukeslagere og Trompetere med deres Instrumenter paa Skuldrene fulgte henved 400 Adelsmænd uden særlige Roller, saa igen 40 Studenter med tykke $1^1/_2$ Meter høje Lys i Hænderne. Og nu bølger den straalende Faneprocession frem: Blodfanen og alle de prægtigt vaabenprydede Faner ledsaget af sørgehyllede, vælige Gangere, som de adelige Fremførere har vanskeligt ved at tøjle.

Og nu er vi naaet saa langt frem i Toget, at de 4 fornemste Rigsraader kan frembære Rigsregalierne; de efterfølges af Kongens Livhest. Kisten bæres af 32 Adelsmænd, 8 adelige Herrer løfter en Himmel over den, og ved Siderne gaar 30 Adelsmænd med store Vokslys i Hænderne.

Lige efter Kisten gik den udvalgte Konge, Christian IV, ledsaget af sin Morfar, Hertug Ulrich af Mecklenburg. Efter de yngre Prinser kom de fremmede Fyrsters Sendemænd, derefter danske Rigsraader, holstenske og mecklenburgske Raader, først saa fulgte Enkedronning Sophie og hendes Døtre, ledsaget af Adelsmænd. Toget sluttede af med Borgmestre, Raad og Borgere fra Købstæderne.

Hele denne borgerlige Hale maatte pænt blive uden for Domkirken og dele Skæbne med Adelens Tjenere, det første Hold Studenter, dem uden Lys, og med alle Præsterne.

Mens det store Følge fandt deres Pladser i Kirken,

Saaledes bare frie Bønder Liget af Kong Frederik den Sjette — i sin Ungdom Stavnsbaandets Løser, i sin Alderdom Stændernes Stifter — til Roeskilde Domkirke, den 16. Januar 1840.

blev der uafbrudt sunget latinske Salmer. Først holdtes en Tale paa Latin og efter nogle tyske Salmer en Tale paa samme Sprog; men ingen dansk Prædiken lød. — Ved Frederik V's Bisættelse i Slotskirken i København blev der dog først holdt en dansk, dernæst en tysk og til sidst en latinsk Begravelsestale.

Da Frederik VI skulde stedes til Hvile, var »Tiden« ved et Vendepunkt. Ligesom af sig selv traadte Enevældens udvendige Pomp i Baggrunden for en spontan folkelig Demonstration af betydelig større menneskelig Værdi.

Om Aftenen den 15. Januar 1840 førtes Kisten fra Amalienborg med stort Opbud af Militær og Rangspersoner. Ligvognen var forspændt med 8 Heste og omgivet af 24 Fakkelbærere; det tog Toget 20 Minutter at passere. Fra Jernporten ved Frederiksberg Allé kørte Ligvognen ud i Natten eskorteret af Husarer og ridende Artilleri. Saa skete der noget nyt og mærkeligt. Overalt, hvor Toget kom frem, sluttede fakkelbærende Bønder fra Omegnens Landsbyer sig til det og omgav Ligvognen lige til den Kl. 7 om Morgenen naaede Roskilde Hvile.

Ogsaa paa anden Vis viste de sjællandske Bønder deres Taknemmelighed mod den afdøde Konge. Ved Damhuset, lidt uden for København, havde de ladet rejse en smukt illumineret Ærepport, og det havde været deres Hensigt at bære Kongens Kiste hele Vejen fra København til Roskilde. Det lod sig dog af praktiske Hensyn ikke gøre. Paa Forslag af Christian VIII blev Planen indskrænket til, at 250 Bønder iført deres Højtidsdragter samledes ved Roskilde Hvile for i Hold paa 46 at skiftes til at bære den 1000 Kilo tunge Baare til Kirken.

Om Ligtoget skrev »Berlingske Tidende«, at man i Europas Annaler forgæves maatte eftersøge en lignende Hyldest, udsprungen af Landalmuens Taknemmelighedsfølelse; endvidere fandt Bladet, at det var meget højtideligt at se Toget med den største Orden drage ind i Roskilde; bag det Hold, der bar, fulgte i værdig Stilhed den hele Skare af Bønder. — Udenfor Domkirken afløste de tilsagte Officerer Bønderne, som fik anvist Plads i nordre Sidegang, hvorfra de overværede Højtideligheden.

Mens »Berlingske« saa smagfuldt faldt i Forundring over, at Bønder kunde opføre sig ordentligt, lød der for første — og vistnok ogsaa eneste Gang — Kritik af en Kongebegravelse. Det var den senere Krigsminister A. F. Tscherning, der om Ligtoget i København fremsatte følgende bedske Bemærkninger:

»Jeg lo, saa jeg nær var faldet ned af Stolen, ved at læse om Paradeudstillingen og Ligtoget — kan man dog ikke indse, at slige Højtideligheder nu om Stunder er en Farce! Kontorchefer med Voksfakler; Majorer, der fører Ligheste! At trække slige Optog gennem Gaderne i Januar Maaned!!«

— — —

Jo, Tiden maatte være bleven en helt anden, end da Bogtrykker Godiche udsendte den lille Bog, hvis Titel — stærkt forkortet — lyder som følger:

Æres-Monumenter oprejst ved en Del Illuminationer, opførte om Aftenen, da den Stormægtigste og Allernaadigste Dronning Lovise blev ved en højstsørgelig Lig-Procession til De Kongelige Begravelser i St. Lucii Dom-Kirke i Roeskilde d. 26. Januarii 1752 udført.

ARTHUR FANG

MINDER FRA ET LÆGEHJEM GENNEM 100 AAR

AF CARL SCHIØTZ

Min ældste Søn var paa Besøg hos sine Bedsteforældre i Roskilde; han var i den Alder, hvor han baade maatte følges til og hentes paa Jernbanestationen. Jeg hentede ham paa Københavns Hovedbanegaard og forvissede mig straks om, at han havde en stor Konvolut med Tegninger hos sig. Min Far havde anbragt Konvolutten i en Snor, som Drengen havde om Halsen, men jeg maa have baaret mig klodset ad, for da vi kom hjem til Hellerup, var Konvolutten væk, og Efterlysning i Avisen blev uden Resultat. Det var Originaltegningerne til det gamle Lægehjem paa Bondetinget Nr. 4, de var udført af Arkitekt G. F. Hetsch og dateret 1847. — Mange Mennesker synes, at Huset er en kedelig graagul Kasse. Derom kan der jo diskuteres, men Bygningen er særpræget og indeholder mange smukke Rum. Den var ogsaa saa »rigtig« anlagt, at det kan have Interesse at sige et Par Ord herom. Der var paa den Tid Stænderforsamling i Roskilde, og det var Tanken, at Dele af Stueetagen skulde udlejes til Kontorer, som laa paa den ene Side af Porten midt i Bygningen. Paa den anden Side var der oprindelig Vognport og Køkkenopgang. I en Sidebygning var der Vaskehus, derover i en lav Mellemetage Værelser til Tjenestefolk. Hjælp var jo i de Tider baade billig og let at faa, og undertiden blev Tjenestepigerne i mange Aar hos deres Herskab, saa de hører med til Minderne om Familielivet. I en gammel Bygning i Forlængelse af Sidebygningen var der Brændselsrum og Stald til et Par Heste. Fra Porten gik man ind i en Hall, hvor Trappen svang sig i eet Løb op til 1. Sal, og hvor mærkelig nok ogsaa den eneste Trappe til nogle Kælderrum var. Det var en lang Tur fra Køkkenet, som laa i Sidebygningen, til Kælderen. Man maatte enten ned gennem Porten eller gennem Lejligheden paa 1' Sal og ad Hovedtrappen til Kældernedgangen. Paa 1' Sal laa mod Syd Venteværelse, Lægeværelse, Dagligstue og Sovekammer. Fra Trapperummet var en lille bitte Dør ind til Lægeværelset, saa Doktoren kunde smutte ind i sin Stue, uden at hverken Familien eller de ventende Patienter kunde vide, at han var kommet hjem. Min Far gik altid gennem Ventestuen, han var demokratisk indstillet, men mon ikke hans Far gik ad den lille Dør, han saa efter Billeder at dømme meget aristokratisk ud i Diplomatfrakke og høj Hat.

Bondetinget Nr. 4 set fra Haven, o. 1870.

Karen Margrethe Borch, malet i sit 22. Aar (1837) af Eckersberg.

Mod Nord laa i en Udbygning lige over for Køkkenfløjen »Salen« eller, som vi kaldte den, Altanstuen med Udsigten over Roskilde Fjord, og Spisestuen, som var meget stor, men som sikkert allerede i min Bedstefars Tid blev delt, fordi der i det store Hus ikke var noget Børneværelse. I dette Børneværelse sov og spiste og legede Børnene sammen med deres Barnepige. Man kunde mellem Maaltiderne komme i Spisestuen, men der skulde Tilladelse til at komme ind i Dagligstuen, særlig »naar der var nogen«, og til de to Lægeværelser var der i al Almindelighed ingen Adgang for Børn.

Fra Spisestuen var der en Dør ud til en smal Vindeltrappe, hvor man enten gik tilvejrs op i et Taarnværelse, som oprindelig var et fuldstændig Glasbur med Vinduer til alle Sider og i min Barndom med en mægtig Udsigt til Domkirken og udover Fjorden. Nu er den fra 1' Sal næsten lukket og fra Taarnværelset meget indsnævret af store Træer.

Gik man ned ad Vindeltrappen, kom man ned i en Havestue med Udgang til Haven. Bygningernes Placering dannede en Gaard med en Post i Midten, som lignede en Ismand om Vinteren, — den er forlængst væk.

Min Bedstefar døde 1877, saa jeg har ingen personlige Minder om ham, men jeg ved, han var født i København, hvor han blev Student, studerede Medicin og tog Embedseksamen. 1832 kom han til Roskilde og blev 1837 gift med Karen Margrethe Borch, Datter af Forstander Rasmus Borch, som var en velhavende Mand, kunstinteresseret og Samler. Han var personlig Bekendt med den Tids Malere og med Arkitekt Hetsch, der byggede Huset saavel til Malerisamlingen som til Bolig for sin elskede Datter og Svigersøn Lægen Carl Kokansky Schiøtz. Da Stænderforsamlingens Tid var kort, gik Kontorerne i Stueetagen over til at blive Udlejningsværelser, og jeg kan af Lejere nævne I. P. E. Hartmann, Geografen Erslev, Ove Gedde, Rektor Rafn og senere Domprovst Martensen-Larsen og Biskop Fonnesbech-Wulff. Det hører med til Minderne om Lægehjemmet, det var dejligt for Lægebørnene at have gode Venner i Stueetagen.

Fru Helene Schiøtz.

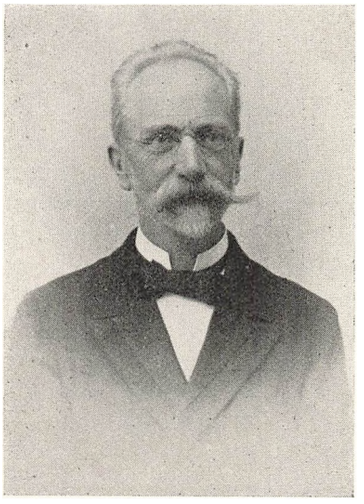

Overlæge Alexander Schiøtz.

Jeg har som sagt ingen personlige Minder om min Farfar, men til Gengæld mange om min Farmor, min Faster og min Farbror.

Efter min Farfars Død flyttede min Far ind paa Bondetinget i det store Hus. Familien bestod dengang af Mand, Kone og en spæd Datter, min ældste Søster, og der var 11—12 Værelser.

Saa blev største Delen af Malerisamlingen solgt, og for Indtægten blev der bygget et Nabohus til min Farmor og hendes to ugifte Børn. Haverne stødte sammen, og vi Søskende havde paa den Maade to Hjem. Det er vanskeligt for os at sige, fra hvilket Minderne er stærkest. Min Farmor mindes jeg som en bleg, stilfærdig, svagelig gammel Dame med hvid Kappe, naturligvis; hun døde et Par Aar efter, at jeg var kommet i Skole. Hun laa i aaben Kiste i Havestuen, og det var første Gang, jeg saa en død. Jeg husker det ganske tydeligt, men det kan kun de ældste af mine Søstre. Hvad vi derimod alle husker er, hvad vi har oplevet i det lille Hus, da min Faster havde overtaget det. Paa Hverdage var der interessant Hygge hun var ikke kedelig, Tante Milie, med sine »egne« Udtryk. Vi »tyggede« Lektier, vi »rendte« Tur, og vi elskede hende, skønt hun selv fandt det »Pokkers besværligt« at være elsket, og ingen Steder kunde et Familiegilde være festligere end hos hende. Hun havde en uhyre Bekendtskabskreds, og alle Steder hed hun Tante Milie. Mange gamle Elever fra Frøken Lønholdts Skole kendte Frøken Schiøtz og hendes usentimentale Personlighed, der bag Skallen indeholdt saa megen Kærlighed til Mennesker i alle Aldre. Hun hører nødvendigvis med til Beskrivelsen af Lægehjemmet, og det er maaske tvivlsomt, om hun betød mest for Lægeforældrene eller Lægebørnene. Jeg har set min Mor komme grædende ind gennem Haven ind til Tante Milie, som efter at have hørt paa de huslige Bekymringer sagde: »Du kunde have ladet være med at gifte dig, -- vil du ha' en Kop Te?« Noget sentimentalt Forsøg paa at trøste faldt hende ikke ind, men Midlet var paalideligt og Virkningen ufejlbarlig.

Dr. Schiøtz' Hus (lige for Domkirken) set fra Karen Olsdatter Stræde. Malet af J. Kornerup c. 1880.

Saa lidt om min Far. Han var med et lille Barns Udtryk en lang, flad Far, som Regel ikke meget talende, lidt træt i Udtrykket, som Læger kan være det, men han var en udmærket Vært i det gæstfrie Hjem, og baade Slægt og Venner holdt meget af at være der. »Det er nok Stuerne og Udsigten, der gør, at de synes saa godt om at være her«, sagde han, men der var nu ogsaa noget andet. Far var Læge paa Amtssygehuset. Da det voksede, fik han unge Hjælpere og blev Overlæge og Ridder og alt det. Men inden der kom Læger rundt om i Landsbyerne, havde han ogsaa en stor Landpraksis, og ofte blev han hentet ud en Vinternat i aaben Vogn i Sne og Mørke. Det sled paa ham, og ikke mindre sled Vandringerne rundt i Praksis i Byen og Omegnen, ned ad Bakke og op ad Bakke, som det er i Roskilde. Han fik en Cykle, men til en Aftentur for Fornøjelse, ikke som vi nu bruger den, og anden indenbys Befordring kendte han ikke. Men han elskede Naturen, og midt i Travlheden en tidlig Foraarsdag, naar Solen skinnede, og den frosne Jord var tøet op til et behageligt Ælte,

saa kom han og spurgte, om vi vilde med til Boserup og se, om der var kommet blaa Anemoner paa Gærdet lige indenfor. Kunde vi bare faa nogle smaa kortstilkede Knopper med hjem til en flad Underkop, saa var han lykkelig over, at Livet aldrig skuffede. Døden var altid svær for ham, og aldrig sørgede han, som naar en Mor blandt hans Patienter døde i Barselseng, saa var han slaaet ned for den Dag.

Hans kæreste Ferieopholdssted i mange Aar var Kullen, og var han særlig udkørt, tog han til Norge ved Foraarstid. Luften deroppe gjorde ham godt.

Vi havde nogle Gange om Aaret Middagsselskaber hjemme. Et af Selskaberne var i Reglen udelukkende Læger. Lægerne i Byen var gode Kolleger — og Sammenkomsterne var uhyre livlige. Da vi var Børn, elskede vi disse Selskaber, senere maaske knapt saa meget. Men saa var der andre Sammenkomster, som aldrig mistede deres Hygge og Charme. Der var »Grisen«, som bestod af fire Ægtepar, Boghandler Flensborgs, Sagfører Albrectsens, Herredsfoged Meyns og mine Forældre. Mændene spillede Kort og samlede ind til en Skovtur med samtlige Familiemedlemmer, og Fruerne syede og snakkede, det var formløst og vældig hyggeligt. Herredsfoged Meyns rejste fra Byen og blev erstattet af Pastor Hatting og hans Kone.

Julen var Højdepunktet i Hjemmet. Børn, Tanter, Onkler og Forældre glædede sig til Juleaften. Der havde været mægtige Forberedelser med Julemad og Gaver. Den oplyste Domkirke og de gamle Salmer var Ouverturen. Vi gik i Kirke Mand af Huse, men det kneb for min Far at naa det, og vi saa alle, naar han kom og listede sig ind paa en beskeden Plads i Baggrunden. Bagefter samledes vi i Dagligstuen, slukkede Lamperne og drog saa i en lang Familiekæde gennem Stuerne over Trappegangen over i Altanstuen, saa man paa Afstand saa det store, straalende Træ, der var fyldt til Overflod med god Konfekt og med alle Sydens herlige Frugter. Det aandelige fik man i Kirken, saa naar vi ved Juletræet havde sunget et Vers af »Glade Jul«, var det sket med det, saa kom Gaveudpakning og Aftensmaaltid.

Min Far fik en skøn Død, og han fik talt med hver enkelt af os de sidste Dage. Han var, som nævnt, ikke meget meddelsom, derfor fik vi først efter hans Død at vide, hvordan han havde arbejdet med Bibelen. Hans Bibel var gennemstreget, og han anbefalede os at lægge Mærke til, at der i Jakobs Brev stod om de Ulykker, Tungen kunde forvolde, derfor var hans Tavshed blandt andet et Princip, og det var uhyre lidt, vi fik at vide om de Hjem, hvor han kom som Læge.

Saa var Lægehjemmet blevet Enkesæde, men det betød ikke, at det blev lukket. Min Mor og min Søster Charlotte, der var Adjunkt ved Latinskolen, var ikke til Sinds at gi' op. En Dag sad jeg med min Mor i Haven »under Kastanjen« og drøftede Spørgsmaalet. »Jeg vil gerne flytte hen i noget mindre«, sagde hun. — »Ja«, svarede jeg, »men du vil jo helst blive her, til vi bærer dig ud«. Jeg glemmer ikke hendes taknemmelige Blik, da hun svarede: »Ja, det vil jeg«, og saadan blev det. I over 60 Aar boede hun i de samme Stuer, og det er indlysende, at naar Manden er Læge paa Sygehus, i Byen og paa Landet, saa bliver det Konen, der bliver Centrum i Hjemmets daglige Liv.

Min Mor kom 14 Aar gammel i Huset hos sin Morbror, Pastor Vedel i Himmelev. Han havde 5 Sønner, der var eller blev voksne, mens hun var der, saa der var en stor Husholdning og ikke noget stille Hjem. Der blev stillet Krav til en ung Niece, hun maatte baade lave Mad, gøre rent, vaske, stryge, sy og lappe, og det var en Træning, som faa faar nu til Dags. Derfor var hun i hele sit Ægteskab en meget dygtig Husmoder, ja, ogsaa som Enke, lige til hun Aaret før sin Død faldt og brækkede Hoften; det kom hun egentlig ikke over, skønt hun endnu et Aarstid sad i sin Stol og var flittig med sine Hænder. Maaske var hun knap saa dygtig til at lære fra sig som til at gøre Tingene selv. Der er en Ting, jeg mindes som et kolossalt Arbejde, det var Strygningen af alt det hvide Linned, som Kvinder den Gang brugte, og saa Gardiner fra Loft til Gulv, og der var højt til Loftet i vore Stuer. Lektielæsning var hun Fjende med, det maatte andre tage sig af, men Indkøb, Madlavning og Aftenhygge var hun god til. Først lidt Avislæsning, helst med Højtlæsning af det særlig spændende i »Roskilde Avis«, saa en lille Lur og saa Aftensnakken, saa hyggelig og gemytlig, saa det ikke glemmes hverken af os Søskende eller af mange, mange Gæster, der er kommet og har boet hos hende saa tit og saa længe, de ønskede det. Et Gæstekammer hos min Mor var et Sted, hvor man blev forkælet. En Pind i Kakkelovnen, kuldslaaet Vand til at vaske sig i, Varmedunk til Frossenpindene og Te paa Sengen. Og saa var der det ved min Mors Gæstfrihed, at det blev aldrig bare til et Goddag og et Farvel. Dem, hun kendte, kendte hun for Livet og fulgte Dem i Sorger og Glæder. Var de ude af Sigte, saa skrev hun, ja, hendes Breve er et Kapitel for sig, for hun korresponderede med mange Hundrede Mennesker. Slægtninge, Venner, tidligere Tjenestepiger og helt nye Bekendte. Og det blev ikke ved Breve alene, de maatte ogsaa have Pakker. Hvor har vi rendt paa Posthuset i sidste Øjeblik, og hvor var en Farmorpakke en vidunderlig Ting. Lidt strikket eller syet, lidt spiseligt, lidt sødt og saa maaske en Blomst og et Brev med en »Femmer« i. —

Saa sad hun der i det gamle Hjem og blev ved med at være Slægtens og Vennernes Samlingspunkt til sin Død. Hun kunde ikke taale Stridigheder og blev ved paa sin kærlige Maade at kalde paa de stridende eller forurettede, til Striden ebbede ud og blev glemt.

Hun var imidlertid ikke alene om alt det. Min næstældste Søster, som endnu bor paa Bondetinget i det store Hus, gjorde sin store Indsats. Hun elskede sine Elever i Skolen, havde i mange Aar unge Elever boende hos sig og var en glimrende Pædagog for dem. Syg har hun været den største Del af sit Liv. Mange svære Operationer har hun gennemgaaet, saa ingen troede, hun kunde komme op igen og tage fat, men hendes Energi var ubændig, og det var vel nok egentlig hende, der holdt sammen paa det hele de senere Aar.

— — —

Nu bor der en syg Søster i det store Hus og en svagelig Søster i det lille Nabohus, og det bliver maaske Slutningen paa Lægehjemmets Historie gennem 100 Aar i samme Familie.

LIDT OM „DEN SORTE KUNST“

OG EN AF DENS UDØVERE

AF GUDRUN ERIKSEN

I Algade Nr. 20 ovenpaa boede i 90erne Distriktsjordemoder, Fru Anna Wiwel og hendes lille Datter Christine. Sammen med hende levede i en Aarrække hendes Forældre, Lærer Jespersen og hans Hustru. Den gamle Dame var ikke stærk, var sengeliggende sine sidste otte Leveaar, men hun var Sjælen i Hjemmet, et sjælden fint og begavet, stærkt religiøst Menneske. Hendes Mand var Veteran fra 1848. I det Aar kom han som Soldat til Odense; da hans Afdeling en tidlig Morgen naaede Byen, lejrede man sig i en Grøftekant for at faa et lille Hvil. Medens han laa her, fik han Øje paa en ung Pige i blegrød Kjole — hun var vist paa Morgentur. Hans Hjerte tog til at banke. »Hende — eller ingen!« tænkte han, og hele Dagen var hun i hans Tanker. Henad Aften gik han til Købmand Borchs Hus, hvor han skulde indkvarteres. Han blev budt ind i Stuen — — — og saa fik han sit Livs største Overraskelse: den unge Pige, som om Morgenen havde erobret hans Hjerte, kom ham i Møde — det var Husets Datter, Jomfru Christine. Saadan noget sker ikke hver Dag, men det skete altsaa en Dag i 1848.

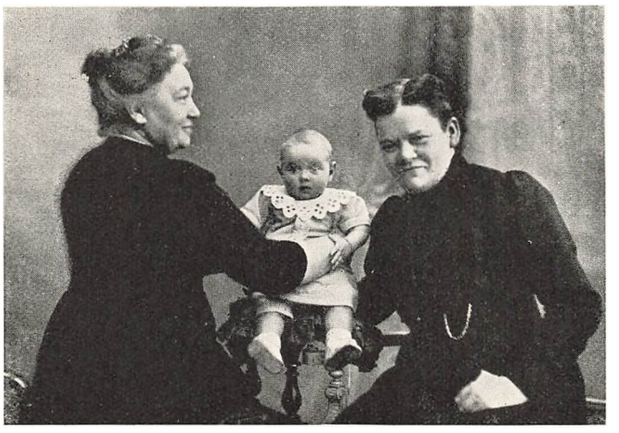

Fru Anna Wiwel og Læge, Frk. Paula Clausen med et Barn, som det var særlig vanskeligt af faa levende til Verden.

En Aften under Indkvarteringen sad han til Bords med Familien og nogle Gæster. En lille fireaars Pige legede i Stuen — pludselig skar hendes Stemme igennem de andres Samtale: »Jomfru Christine holder Soldaten i Haanden under Bordet!«

»Nej, det gør Jomfru Christine ikke«, blev der sagt.

Men hvordan det nu end var, saa var Jomfruen Soldatens Trolovede, inden Indkvarteringen var omme.

Kirsten Wiwel.

Selvportræt

Disse to Mennesker, der paa deres gamle Dage kom til Roskilde for at leve sammen med deres Datter, satte deres stærke Præg paa Hjemmet — det blev gammeldags i Ordets bedste Forstand, med Temaskine paa Bordet og Traditioner, som skulde overholdes.

Det gamle lave Hus ejedes af Skomagermester Zahle, der selv boede i Stuen. Han og Lærer Jespersen blev knyttet til hinanden med det varmeste Venskab. Hver Dag, præcis Kl. 2, gik de to gamle Herrer deres Tur*) — saa vidste Folk, der saa dem, hvad Klokken var slaaet. Ved Starten suttede de paa Pegefingeren og rakte den i Vejret, saa kunde de mærke, hvor Vinden kom fra — — — de sørgede altid for at gaa ud i Modvind for at faa en bekvem Hjemtur. De gik altid midt ad Gaden, for den ene havde et svagt Syn, og de talte altid ualmindelig højt, for den anden hørte ikke saa godt.

Om Aftenen var de to Venner sammen igen — der var saa meget, der skulde drøftes til Toddyen og de lange Piber. Zahle var ogsaa Veteran fra 1848, saa de havde mange fælles Minder.

Bag Huset var Gaarden, hvor der var dejligt at lege — det syntes i det mindste Christine. Saa hun sit Snit til det, raabte hun til den gamle, venlige Skomagermester: »Giv mig en Sukkermad!«

Saa gik han ind i Køkkenet og kom lidt efter ud til hende med en Rundtenom Rugbrød med Puddersukker.

Han havde aldrig smurt Sukkermad til nogen af sine egne Børn, erklærede hans Datter Laura, der havde Hatteforretning i Ejendommen sammen med sin Veninde Dida Jacobsen.

Somme Tider kom Sønnerne, Niels og Theodor, hjem, saa blev der mere Liv i Huset end sædvanlig, og det var ogsaa rart — kun var Theodor Zahle, den senere Statsminister, lidt slem til at drille. Der var nu den Dag, da Christine legede ude i Gaarden ved det store Kar, som der var Beg i; oven paa Beget var der Vand, og i dette Vand pjaskede Christine. Da tog Theodor Zahle hendes Hænder og stak dem dybt ned i Karret, og Beget ligesom sugede dem fast — de var ikke til at rokke. Først da der paa hendes høje Vræl kom Hjælp til, fik hun Hænderne op — og hvor saa de ud!

Søndagene var særlig hyggelige. Saa havde Bedstemoderen sin fineste Coiffure paa, og paa Spisebordet med den fine nystrøgne Dug stod Temaskinen — og naar den lille Familie sad om Bordet, hyggede man sig rigtigt. Efter Teen satte Bedstemoderen sig til at læse — det var hendes Lidenskab, en Arv, hun lod gaa videre. Bedstefaderen satte sig paa Forhøjningen ved Vinduet og tændte sin lange Pibe — og naar den ikke rigtig vilde trække, hændte det, at han stak en Finger ned i Pibehovedet for at skaffe den fornødne Luft; lidt efter tørrede han sig gerne i Ansigtet, hvor der saa efterhaanden kom ikke saa faa sorte Mærker — det saa helt fornøjeligt ud!

*) I Justitsminister C. Th. Zahles Barndomserindringer i »Jul i Roskilde« 1929 ses paa Side 13 de to Herrer paa Spadseretur.

Men man maatte ikke sige ham, at han trængte til at vaske sig, for saa blev han fornærmet. Det var det eneste, der kunde krænke ham, ellers var han Godmodigheden selv, velvilligt indstillet over for alle sine Medmennesker.

Alle ældre Roskildensere husker vist Fru Wiwel — og hvor mange af os har hun ikke været med til at bringe til Verden! Mødte man hende paa Gaden, saa man hende ladet med Energi, oplagt til sit Arbejde, altid med et venligt Smil. De, der kendte hende nærmere, vidste, hvor varmt hendes Hjerte slog for Mennesker, der levede paa Skyggesiden, Mennesker, som hendes Arbejde ofte bragte hende i Berøring med.

— — En Dag var Distriktslæge Hammer paa Sygebesøg hos Familien. Han skrev en Recept og lagde den fra sig paa Bordet, og Christine, der dengang var en halv Snes Aar, morede sig med at efterligne hans Haandskrift paa en ubeskreven Side af et Brev. Idet Doktoren tog Afsked, faldt hans Blik paa det skrevne — — — han saa nærmere paa det.

»Det er dog mærkeligt«, udbrød han, »jeg kan ikke begribe, at jeg har skrevet Recepten paa et Brev!«

Til Slut blev det opklaret, at det var Pigebarnet, der havde været Mester for Efterligningen af hans Skrift, en Efterligning, der var saa god, at Doktoren selv havde ladet sig narre — — — det var første Gang, Christine Wiwel lagde for Dagen, at hun havde særlige Evner til at opfatte Former og Linjer og til at gengive det sete.

— — Efter at have levet sin Barndom og første Ungdom i Roskilde rejste Christine Wiwel til Amerika for at besøge en Onkel. Det korte Ophold, der var planlagt, kom til at vare i tolv Aar. I Chicago studerede hun Malerkunst i otte Aar, og det var paa Malerskolen her, man fik hende til at signere sine Malerier *Kirsten Wiwel,* hvilket Navn hun senere beholdt.

I 1915 blev hun engageret til at male Souvenirs paa Verdensudstillingen i San Francisco — og her havde hun sit første Møde med »den sorte Kunst«.

Silhouetten, Skyggetegningen, gaar langt tilbage i Tiden. Plinius fortæller om Korinthea, der tegnede Omridset af sin bortdragende Elskers Skygge paa den solbeskinnede Væg — saaledes opstod det første Skyggeportræt. Op gennem Tiderne træffer man stadig Skyggebilledet, men først i det 18. Aarhundrede naar det sin Blomstringstid og faar Navnet *Silhouet* efter Fransk-manden Etienne de Silhouette. Fra denne Periode haves en Mængde Portrætsilhouetter; de fleste er klippet efter et Skyggebillede paa Væggen, sjældnere klippedes efter Naturen. Det første kan gøres med lidt Behændighed, som det ses af Carl Julius Salmonsens lille Bog: »Medicinske Silhouetter« (1921), hvor Forfatteren fortæller om, hvordan han ved Hjælp af Skyggebilleder paa en lys Flade har klippet vellignende Portrætter af Venner og Bekendte — det andet, at kunne klippe efter Naturen, er Kunst og en Kunstart, som det kun er givet saare faa at kunne udøve.

Opfindelsen af Daguerreotypien (1839) og Fotografiernes Fremkomst (o. 1860) afløste »den sorte Kunst«, men rundt om i Verden er der af og til dukket Udøvere af Silhouetportrættet op — og saa har Silhouetkunsten haft sine Renaissancetider.

— — Det var som sagt paa Verdensudstillingen i San Francisco, at Kirsten Wiwel havde sit første Møde med den sorte Kunst. Her saa hun den bekendte fransk-irske Silhouetkunstner Baron Scotford klippe Portrætter og saa den forbavsende Lighed, som han paa faa Minutter kunde fremtrylle. Hun havde før kun set Silhouetklipning som Gøgl — at den kunde udføres kunstnerisk, gik først nu op for hende. Hun spurgte ham, hvordan man skulde bære sig ad for at blive saa dygtig en Kunstner paa dette Felt.

»Man tager en Saks«, sagde han, »og klipper det, man ser, men man maa ikke smigre, saadan som man gør, naar man *taler* med Folk!«

Saa gik hun hjem og klippede sine Bekendte, og Dagen efter viste hun Baron Scotford Resultaterne. Han saa paa hendes Klip og var straks klar over hendes Anlæg — det var ikke for intet, at hun var Datter af Tegneren og Maleren Nils Wiwel.

»Gaa ud med det samme«, raadede han, »man lærer først at klippe ved at klippe mange.«

— Paa Verdensudstillingen saas mange forskellige Typer: Indianere, Indere, Kinesere og mange andre — og Kirsten Wiwel klippede løs, og det blev Succes. Hun blev anmodet om at tage til en Udstilling i San Diego, men bestemte sig til at tage paa Tourné i en Række større Byer, Los Angeles, Sacramento, Denver, Colorado, Salt Lake City, Chicago, New-York for blot at nævne nogle. Hvor hun end havde sine Udstillinger, var der altid mange, der vilde klippes. — Folk holder jo af at se sig selv, og Ligheden var slaaende.

Efter at have klippet Silhouetter i en Masse Byer i de Forenede Stater rejste Kirsten Wiwel hjem til Danmark, hvor hun i Aarene, der fulgte, klippede Tusinder af Portrætter. Det Kongelige Bibliotek ejer en Samling paa over hundrede af hendes Silhouetportrætter. Blandt disse er der — for at nævne nogle i Flæng — Billeder af Betty Hennings, Oda Nielsen,

Anna Bloch, Augusta Blad, Charlotte Wiehe Bereny, Poul Reumert, Storm Petersen, Marie Orska, Batistini, Anna og Michael Ancher, Harald og Agnes Slott-Møller, Fini Henriques, Jeppe Aakjær, Skjoldborg, Knud Rasmussen, Thorkild Rovsing, Prinsesse Margrethe af Bourbon, Tagore, Harald Høffding.

De fleste af ovennævnte har forsynet Silhouetten med deres egenhændige Underskrift.

»Silhouetportrættet skal være en Skygge, ikke andet«, siger Kirsten Wiwel, »men har man Profilen og Skriften, har man det mest karakteristiske!«

Hun klippede efterhaanden i de fleste danske Provinsbyer. Naar Folk saa paa de udstillede Billeder, kom de ofte med deres Kommentarer. Der var f. Eks. et Sted i Jylland en Kone, der betragtede de udstillede Silhouetter.

»En ka et kend dem, naar en et kende dem!« sagde hun — man maa unægtelig give hende Ret.

Da Fru Wiwel et Øjeblik sad og hvilede sig, stillede en anden Kone sig op og saa undersøgende paa hende, og da hun rørte sig lidt, sagde Konen:

»Naa, De er levende! Jeg troede saamænd, De var en Voksfigur! — Klipper De Børn?« fortsatte hun.

Ja, det gjorde hun.

»Tror De, de kan staa stille?«

»Ja, vi stiller dem op paa en Stol.«

Saa hentede hun sine Børn — de var sytten og atten Aar!

Af den Slags smaa Oplevelser var der mange.

Medens Folk i Almindelighed morede sig over at blive portrætteret, var Hunde helt ulykkelige derover — der var endog dem, der gav Pote for at blive fri.

Fru Wiwel har klippet i de fleste Storbyer fra Stockholm til Napoli, særlig kan nævnes Bruxelles, Paris, Luzerne, Milano, Bergamo, Venezia, Firenze og Rom.

— En Vinter klippede hun paa Schweizerhof i St. Moritz; her var der af og til nogle af Gæsterne, der misforstod Situationen og sagde: »Det kan man kalde en smart Reklame for Restaurant Wivel i København!«

I ti Aar klippede Kirsten Wiwel i Julesæsonen ved Tesalonen i »Magasin du Nord«. Hun er tre Minutter om at klippe et Portræt — saa man kan tænke sig, at der findes en Mængde Silhouetter fra hendes Haand.

I 1933 flyttede hun til Louvain, hvor hun studerede gamle illuminerede Haandskrifter og var knyttet til Abbaye Ste Gertrude, der er bekendt for sit Atelier, hvor saa mange skønne Paramenter og Devotionsbilleder er udført. Fra hendes syvaarige Ophold i Belgien stammer en stor Samling Portrætter af katolske Gejstlige: Kardinaler, Biskopper, Munke og Nonner i deres ejendommelige og maleriske Dragter. En Maaned før Dronning Astrids Død udførte Fru Wiwel tre Portrætter af Dronningen. Disse Silhouetter blev senere mangfoldiggjort og anvendt som Mindebilleder.

Etatsraad Emil Glathsen.

Krigen fordrev Fru Wiwel fra Belgien, og efter en Flugt rig paa Oplevelser naaede hun endelig hjem til København.

Vi har i dette Aarhundrede haft dygtige Kunstnere, der har anvendt Silhouetten med dens store dekorative Virkning til Illustrationer i Bøger og lignende, men ingen af dem har dyrket Portrættet — det har Kirsten Wiwel været ene om. Hun har, som Carl S. Petersen skrev engang, *Æren af at have fornyet Silhouetportrættet, det 18. Aarhundredes gamle Kunstform.*

— — —

For Øjeblikket dyrkes Silhouetportrættet ikke herhjemme — men alle Elskere af den fine gamle Kunstart haaber, at den stadig fra Tid til anden maa faa sine Renaissancetider.

KONGSGAARDEN I LEJRE

AF KIRSTEN NIELSEN

Hvor gammel Gaarden er, ved jeg ikke helt bestemt. Der er blevet sagt, at den sikkert var fra c. 1640erne, andre vil paastaa, at dens Oprindelse gaar helt tilbage til 1400-Tallet. To eller halvtredie Hundrede Aar gammel er den i hvert Fald, selv om man vel kan tænke sig, at der er bygget lidt til og maaske ogsaa lidt om i den i Aarenes Løb. Men meget er det ikke. I den nu nedrevne Staldlænge ud mod Gaden stod Aarstallet 1788. I 1875 blev der bygget en ny Staldlænge mod Nord, og i 1890erne en ny længst mod Syd.

Den første, jeg kender Navnet paa fra Gaarden, er Jørgen Jensen. Jeg ved dog ikke, om han var af min Slægt. Jørgen Jensen havde Gaarden i Fæste fra 1739 til 1749, da min Tipoldefader fik Fæste paa den. Han havde den til 1777. Hans Søn, Hans Olsen, overtog den, men Hans Olsen og hans Hustru døde samtidig nogle Aar efter, 1782. En Søster til Hans Olsen, Lisbeth, som var eller blev gift med Peder Jensen, fik nu Gaarden. Peder Jensens og Lisbeth Olsdatters Navne staar endnu i Bjælken over Døren i Bislaget. Jeg kan ikke lade være med at tænke paa og forestille mig de to unge Folk, Peder Jensen og Lisbeth. Det er, som man føler Aarsagen til deres Trang til

at forbedre Beboelsen. Hidtil havde de forskellige Slægtled jo maattet gøre Hoveriarbejde paa Herregaarden Ledreborg, men nu var Frihedens Time kommet! Stavnsbaandet var løst, og nu lysnede alting for dem. Deres Haab og Mod er vokset, nu de var kommet ud af Trældommens haarde Tag, og de har faaet Lyst til at pynte op paa det gamle Stuehus og har derfor bygget Bislaget til. Paa Bjælken staar, at de har bekostet det 1788.

Peder Jensen døde 1810. Hans Enke sad ved Gaarden til 1823. Saa fik Sønnen, Niels Pedersen, den og blev 1826 gift med Abelone Olsdatter fra Søndergaard i Allerslev. Efter Niels Pedersens Død blev hans Enke siddende ved Gaarden til først i 1870erne, indtil hendes Søn, Peder Nielsen, overtog den. Peder Nielsen, min Farbror, var ugift, hans Søster, Lisbeth Nielsen, styrede Huset for ham. I 1905 kom saa min Broder, Hans Peder Nielsen, til og fik et Par Aar efter Gaarden i Fæste. I 1912—13 blev de gamle Udlænger nedrevet, og en ny Kongsgaard blev bygget paa den anden Side af Vejen, hvor hele Marken ligger.

Kongsgaarden i 1911. *Kr. Hude fot.*

Min Farbror og Faster blev boende i det gamle Stuehus, som det ved Maleren Ole Søndergaards Medvirken lykkedes at skaane for Nedrivning gennem Foreningen til gamle Bygningers Bevarelse. Da min Faster var død, flyttede min Farbror, Peder Nielsen, over i den nye Gaard og havde sit Ophold der til sin Død 1923.

Peder Nielsen og hans to Søstre. 1892.

Det gamle Stuehus stod ubeboet en Del Aar, indtil min Broders Død 1924. Da var der nogle behjertede Mænd, som gik til Lensgreve Holstein-Ledreborg og udvirkede Husets Istandsættelse, — og derved opstod der et stærkt Krav til mig, — jeg syntes, jeg burde træde til og medvirke til, at det gamle Slægtshjem kunde blive bevaret.

Jeg følte det som en Opgave, jeg ikke kunde komme udenom.

Naar jeg flyttede derind og indrettede Hjemmet saa vidt muligt, som det før havde været, kunde det for mig blive et Hjem i gammel Stil og for Nutiden og Efterslægten et Museum, der kunde bidrage til at vække Kærligheden til vore Forfædre.

Jeg flyttede saa i Foraaret 1926 ind i de gamle Stuer, som det ved mine Slægtninges Hjælp er lykkedes mig saavidt muligt at møblere og forsyne med Ting, der tidligere har hørt Hjemmet til, for derved at gøre det saa originalt som muligt. Og jeg er Lensgreve Holstein-Ledreborg taknemlig for, at han har forstaaet min Stræben og har givet Løfte om, at dette gamle Hjem ogsaa efter mig maa faa Lov at staa og som en Slags Museum vidne om gamle Slægters Sæd og Skik.

Min Opholdsstue er vel præget af Nutiden, og jeg hygger mig her, skønt Væggene er klinede og kun 13-14 cm tykke. Stuen har Vinduer til tre Sider og er bygget til Huset for ca. 100 Aar siden som en ny *Øverstestue*.

Jeg maa indrømme, at da jeg for godt 20 Aar siden flyttede ind her og sad alene en Vinteraften, at Minderne var stærke og kom som et Væld dybt nede fra. Jeg kendte jo fra Barndom og Ungdom alt her i Huset, hver en Lyd af Døre og Haandtag.

Minderne var mig saa stærke, at jeg maatte skrive dem ned, — først da følte jeg mig frigjort af dem og kunde igen begynde at beskæftige Tankerne med, hvad der rørte og rører sig i Dagen og Nutiden — eller lade dem gaa paa Langfart til dem, jeg har kær.

— Bliver jeg spurgt, maa jeg sige, at Hjemmet her sikkert ikke har været anderledes end Hundreder af andre danske Hjem. Gennem 200 Aar har Slægten levet her i disse Omgivelser, og der har sikkert ikke været stor Forskel paa Livet her og i andre Hjem, Folkene har levet Hverdagens Liv, baaret dens Byrder og taget de Fornøjelser og smaa Morskaber, som kunde falde af. Min Far fortalte fra Barndommen saaledes om en Kone fra Lejre, som var meget glemsom. Naar hun hørte noget nyt, skyndte hun sig ud i Byen for at fortælle det, inden hun glemte det. Men naar hun kom til hans Hjem, skyndte min Far sig at snakke op, saa hun glemte

sit Ærinde og gik igen. Snart efter kom hun dog tilbage, og Historien gentog sig. Tredie Gang kom hun med truende hævet Haand og sagde: »Denne Gang skal du ikke narre mig, Ole, din Skælm«, — og saa fik de Historien.

Alle de Slægtsting og Møbler, der staar her i Huset, taler ogsaa deres Sprog om de levende Mennesker, som engang brugte dem, maaske taler den gamle Slægtsbibel fra 1634 det stærkeste Sprog med sine tyndslidte Blade, som Oldemor og Bedstemor har klistret sammen med Frimærkepapir, for at de kunde holde sammen. Baade Peder Jensen, Niels Pedersen og Peder Nielsen har skrevet deres Navne i den. Til den har Slægten søgt hen, naar Sindet trængte til Næring, enten i Sorg eller Glæde. Undertiden har Sindet været højstemt, naar Glæden var til Huse, naar et nyt lille Barn har ligget i Trævuggen, eller naar Sindet har været nedbøjet af Sorg. For det skete jo, at Døden hentede et kært lille Barn, som nu laa kold oppe i den øverste Stue. —

Kongsgaarden nu. *Nationalmuseet fot.*

Jeg ser Livet pulsere for mig i hver en Krog med Tidens Arbejder: Bagning — Slagtning — Kartning og Spindearbejde, — hvert Arbejde til sin Aarstid. Plejlslagene har lydt fra Loen, hvorfra Husbonden kommer med en Favnfuld Strøelseshalm og gaar over Gaarden og ned i Følboksen. — Pigen aabner Halvdøren fra Bryggerset og kommer med Strippen i Haanden, — der er en lille Spædkalv, der skal have en Taar Mælk. —

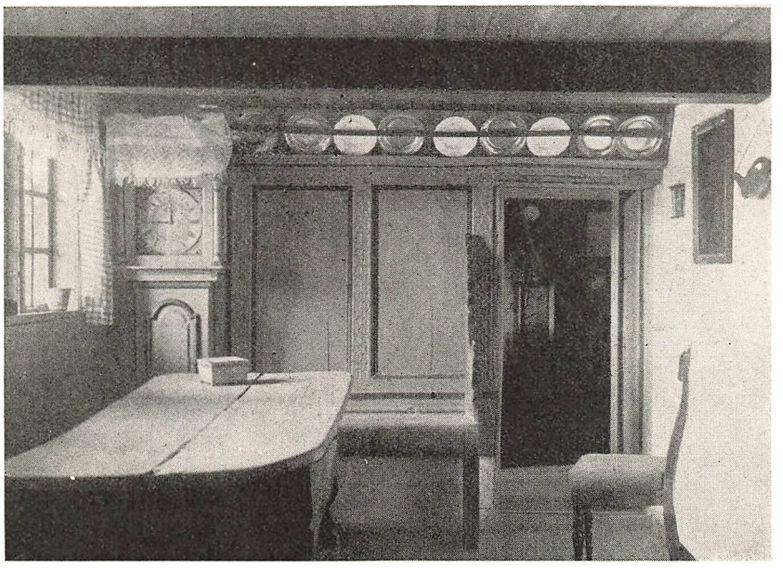

Stuen i Kongsgaarden. *H. Zangenberg fot.*

Jeg ser min Bedstemor staa bøjet over den gamle Klædeskiste for at tage et eller andet frem af dens vel forsynede Indhold af uldent eller Linned, eller det er en travl Dag derude i Bryggerset, hvor en Gris eller et Faar er slagtet, og der er en hel Taage af Em fra to store Kedler, der stod i Bryggerset. I Skorstenen ved Ildstedet stod Husmoderen. De forskellige Gryder skulde passes, ikke alene den, hvorunder Ilden blussede, men ogsaa dem paa de klare Gløder, der laa i Aske hen over det murede Ildsted. De kunde længe holdes varme paa den Maade, saa de forskellige Gryders Indhold kunde staa der og mørnes færdigt. — — Maaske var der Brød derinde bag den tilklinede Bagerovn. Gid det nu maatte lykkes, der skulde jo være Brød til lang Tid!

Naar den store hellige Højtid Julen nærmede sig, var Travlheden særlig stor, og der laa en egen Stemning over alt og alle. Børnene var stille og højtidsstemte, ikke af Forventning om Gaver, men af en Forventning om noget, de ikke kunde forklare. — Om Julen skulde der sættes Grød ud til Lænkehunden og til Katten. Fuglene skulde have et Neg, og i Stalden blev der muget og gjort mere rent end ellers til Hverdag. Fik Nissen paa Loftet ogsaa noget? Jeg ved det ikke og har heller ikke hørt det omtale.

Den gamle Kongsgaard er endnu omgivet af c. en Td. Land, mest Have, og ogsaa den har sine Minder. Her har ogsaa flere Generationer leget som Børn, og min Bedstemoder har gaaet her og glædet sig over den nye Have og alle de opvoksende Træer, dem, de sidste Aars haarde Vintre var saa slemme mod. Gid den gamle Kongsgaard lige som i Dag fortsat maa kunne tale til kommende Slægter om Liv og Arbejde, og derigennem ogsaa hos dem skabe Respekt for Fortiden, for Forfædrene og deres Liv!

KAREN OLSDATTER STRÆDE

AF FANNY FANG

I en fremmed By vilde man lægge Mærke til et Gadenavn som *Karen Olsdatter Stræde.* I ens Hjemby er Gadernes Navne saa tilvante, at de langt mere forekommer som en Lyd end som en Realitet. Karen Olsdatter Stræde danner noget af en Undtagelse, i hvert Fald for en Del Mennesker. Mange er de, der har spekuleret over og forespurgt, hvorfor Gaden hedder saadan, beklageligvis uden at have faaet noget bestemt Svar. Hvor vilde man gerne kunne røbe Aarsagen til, at Roskilde har en Gade, der bærer et borgerligt Kvindenavn! Ingen Dokumenter — ingen sikker skriftlig Oplysning derom har hidtil kunnet bringes for Dagens Lys, men der verserer en Gisning, der iøvrigt fører hen til noget ret tænkeligt.

Karen Olsdatter Stræde mod Skomagergade.

I næsten to Hundrede Aar bar et andet Stræde i Roskilde et borgerligt Kvindenavn, efter Borgmester Herman Schrøders Hustru, Eva Schrøder, f. Motzfelt. Hun havde sammen med sin Mand oprettet et Legat for Latinskoledrenge og lagt Grunden til Meyercrone Stiftelse. Hvad om en Karen Olsdatter paa lignende Maade har gjort sig fortjent til at blive nævnt? Karen Olsdatter Stræde led flere Gange under de store Ildebrande, som i fortærende Hast lagde Gaderne øde for Huse. Den fængede i de brandfarlige Straatage, og ingen Midler var for Haanden til Slukning. Efter Branden i 1735 mødte tre af Strædets fire Husejere frem for at faa Hjælp til Genopbygning, og Gisningen er da den, at en Karen Olsdatter skal have stillet Midler til Raadighed hertil. Beklageligvis mistede Roskilde ved de store Bybrande ogsaa saa mange Dokumenter, at der stadig er meget, man mangler Oplysning om, især om Byforhold. Men meget tyder paa, at Strædet har faaet sit nuværende Navn efter den sidste Brand. Da endelig en Ordning om Forsikring og Brandforhold kom i Stand, foretoges der i 1761 en Taksation af alle Byens Ejendomme, og i Protokollen herover bemærkes det: *Karen Olsdatter Stræde,* forhen *St. Jørgens Stræde* kaldet. Det fortæller, at Strædets Navn er forholdsvis nyt, ellers vilde det næppe være nævnt i denne Forbindelse. Navnet St. Jørgen har det rimeligvis haft efter Kirken paa Bjerget. St. Jørgensbjerg Kirke var i Middelalderen indviet til St. Jørgen.

Nu som før ligger Strædet som en naturlig Afbrydelse i Skomagergades lange, nordlige Husrække og er Forbindelsesvej med Bondetinget og derfra videre med Byen mod Nordvest. Fra at være et stille Stræde, hovedsageligt med Beboelser, er det i Dag blevet en Forretningsgade, hvor sund og livlig Handel trives, det til Trods for, at Bygningerne endnu i saa høj Grad, som Tilfældet er, bærer Præg af Fortid og Elde.

Karen Olsdatter Strædes Huse er endnu ikke slet saa camouflerede som mange af Hovedgadens Gamlinge. Gennemgaaende bekender de mere ærligt Kulør, endog for enkeltes Vedkommende saa utilsløret som Forfædrene gik dem forbi for et Aarhundrede siden. Endnu et betegnende Træk er der ved Karen Olsdatter Stræde. Det er, som langt tilbage i Tiden, kun til Halvparten sig selv. To Ejendomme paa den østre Side og Ejendommen paa den vestre Side ved Hjørnerne til Skomagergade breder sig i Dag som forhen med Sidebygninger og Huse omtrentlig midt ned i Strædet. Intet Under, at man derfor ved den nævnte Taksation i 1761 kun finder fire Ejendomme nævnt som værende Karen Olsdatter Stræde. Disse er i Dag blevet til ni. Da Strædet i sin Tid fik Betegnelsen »Stræde«, har det maaske været noget smallere, men større Forandringer, bortset fra Indrykning ved Nybygninger, er der næppe sket i det sidste Aarhundrede. Strædets Nr. 10 fortæller herom. En tre Trins Stentrappe fører endnu i Dag fra Huset lige ud til Kanten af det smalle Fortov, som efter Nedlæggelsen af en Tids bred Rendesten i vor Tid har kunnet kiles ind langs Husene. Afdøde Købmand Jørgen Aarestrup fortalte om et Afløb fra »Pjaltenborg« i Karen Olsdatter Stræde gennem Haver ud til Blaagaardsstræde, hvilket røber lidt om Fortidens Afløbsforhold.

En Gade, et Stræde er som Menneskene og Tiden. Der kunde ikke i Dag som i 1761 bo en Stadsmusikant, en Postridder, en Vagtmester i Strædet, fordi disse Hverv har ændret Form. Der kunde ikke findes Brændevinskøller, Lo og Lade og Stalde ved Ejendommene. Der kunde heller ikke ligge en Beværtning og et Herberg, kaldet »Den hvide Svane« i Hjørnet til Skomagergade, hvor der udenfor hang et Skilt med en Svane med udbredte Vinger ved Siden af Murernes Laugsmærker. Borgere og Murersvende søgte der ind til Værten, Snedkermester Peter Severin Nimb, kaldet Vater Ulm, for at faa sig en »Vagtmester«, en stor Snaps til to Skilling med en Øl til. Ind til Strædet var Herberget for de rejsende, baade Murersvende, Skuespillere og Datidens berømte Circusfolk boede der. Øverst paa Loftet fandtes de voksdugsbetrukne Senge til de uheldige fnatsyge. Adgangen til Sidebygningen var fra en udvendig Trappe. Skomagergade Nr. 28 har endnu Ejendom, Grund og Udkørsel ud i Strædet, — man husker Fiskehandler Jensens store Aale-

kar, der inde fra Gaarden sendte Vandstrømme ud i Strædet til Afløb.

Først ved Strædets Nr. 6 begynder det første Hus, der egentlig hører Strædet til. Det er opført i 1890-erne af den meget afholdte Jordemoder, Fru Marie Møller paa en Grund, der ogsaa hørte til Skomagergade 28. Det overtoges senere af hendes Søn, Bogtrykker Felix Møller. Siden 1926 var han ogsaa Ejer af Strædets Nr. 8, et lavtliggende Beboelseshus, hvis Vinduer ind til Gaardsiden betænkelig nærmer sig Jordhøjde. Til dette Hus knytter sig Mindet om Skræder Henriksens Kone, Jordemoder Madam Henriksen, der i Koleraaaret 1853 blev heftig angrebet af Sygdommen. Kl. 9 om Formiddagen var hun — efter en samtidigs Meddelelse — gaaet over Gaden til Skræder Lundstrøms Kone, der ventede sig. Madammen mente, at der var Tid til at gaa hjem og koge Suppe til Middagen, men det gik ikke som tænkt. Om Aftenen blev hun baaret ud, død af Kolera. Ogsaa hendes voksne Søn, der var kommet hjem fra København for at se til Forældrene, blev syg og døde. Flere andre i Strædet var syge af Kolera, men nogle kom sig.

Karen Olsdatter Stræde Nr. 8 og 10 til højre, Nr. 13 og 15 til venstre.

Mon ikke Strædets Nr. 10 som Type skulde være Roskildes ældste Beboelseshus? Dets nuværende Skikkelse er fortidig. En stor Kampestenssokkel bærer Huset, der indvendig har smaa Rum, et endnu bevaret, men lukket Skorstensrum med Røghætte i Køkkenet, Døre med Klinkefald og en Yderdør, der i al sin Skrøbelighed fortæller om Haandgjorthed. I 1810 blev Huset solgt af en »Direktør ved Brandkorpset« og Tømrermester Zimmer og hans Søster til en Garver Isach Kruse, der senere købte endnu en Ejendom i Strædet efter Consumtionskasserer Reiersen, — et Navn kendt indenfor Fugleskydningsselskabets Historie. Senere blev Nr. 10 Møllerenken Madam Hauerbergs og derefter fra c. 1860 i mere end 80 Aar Familien Hartvigsens. Her boede Strædets anden kendte Jordemoder, den strenge Distriktsjordemoder Ane Kirstine Hartvigsen, og naaede en høj Alder. Det fortælles om hende, at hun altid var forsynet med Kamferdraaber, naar hun tog ud i »Forretninger«. Man tænker straks: for hendes Patienters Skyld! Men Draaberne var til hende selv. De Tilstande af Uhygiejne, som en Jordemoder i hendes Tid kunde være udsat for at arbejde under, gjorde lidt Opfriskning nødvendig.

Strædets østre Hjørneejendom mod Bondetinget ejedes fra 1851—1896 af Vejpiqueur, senere Amtsvejinspektør Jens Ahrner Manniche. Den kaldtes »Grønnehave« og skal med sine Omgivelser have været et Lyspunkt i Karen Olsdatter Stræde. Haven, som Vejinspektøren ofrede sin store Interesse, var dejlig og forekom de forbipasserende næsten hemmelighedsfuld, skjult som den var bag et massivt Stengærde langs Hjørnet til Bondetinget. Det var bevokset med Pimpinelleroser, og indenfor hvælvede Frugttræerne sig uden at tage Udsigten bort til Domkirken i dens fulde Højde. I Huset, der i Dag ligesom Stald- og Bagbygningen er beboet af flere Familier, boede Manniche med ni Børn, der alle blev kendte Roskilde- og Egnsborgere. I Haven byggede den senere Ejer, Feldbereder Kruse, den nuværende Ejendom Nr. 12.

Den Stadsmusikant, der i 1761 ejede Ejendom i Strædet, bar det klingende Navn Bartholomæus Philip Schreiber. Han boede i Roskilde i 21 Aar, købte Hamborg Herberg i Skomagergade 1770, men blev Aaret efter Stadsmusikant i København. Han efterfulgtes i 1830erne af Roskildes sidste Stadsmusikant, Roskildenseren Søren Chr. Just Sørensen, hvis to Efterkommere, Musikdirektør Theodor Sørensen og hans Søn Chr. Sørensen, ogsaa begge havde deres Bopæl i Strædet og paa en vis Maade satte et musikalsk Præg paa Livet der. I de gamle Huse lige med Jorden var der ingen Anordninger for Lyddæmpning, saa sædvanligvis strømmede Tonerne fra Violin, Klarinet og Piccolo og ikke at forglemme Hornorkester, da det kom paa Mode, frit ud over Omgivelserne. Den gamle Musikdirektør Th. Sørensen var en streng Mand, myndig, men dog med et gemytligt Smil. I Samtale var han ualmindelig slagfærdig, derom vidner adskillige Anekdoter. Han holdt selv Køretøj til sine Landture og var iøvrigt meget hesteinteresseret, hvilket førte til lidt Hestehandel. Baade han og hans Søn, der døde 1937 kun lidt ind i Tresserne, havde kendte Orkestre, der spillede i Byen og paa Egnen. Chr. Sørensen boede i Nr. 13 sammen med sin Moder og Søster i en Ejendom, de selv havde bygget. Th. Sørensen havde siden 1870 haft Bopæl i Hjørneejendommen til Bondetinget, Nr. 15, den havde forud tilhørt en Maler Wergmann, en kendt Haandværker og Borgervæbningsmedlem. Fra gammel Tid var det en Gaard, hvorfra der var Udkørsel til Bondetinget. I 1761 beskrives den næsten som i Dag med en tre Fags Kvist »durk gennem Bygningen«, og det har den endnu. Det maa anbefales Nutidsmennesker at kigge lidt nærmere paa denne Bygning inde fra Gaardsiden. Den staar endnu med sine Smaavinduer og lave Døre som en tro Kopi af Fortidens Beboelse. Hvor smaat og i vore Øjne uendelig indskrænket Mennesker, selv af de mere velstillede Klasser, har boet før i Tiden, gør man sig almindeligvis ikke Tanker om. — I Ejendommen er der endnu Musik — dog kun i en Musikhandel.

Til Strædets Nr. 11 kan vi stedfæste Beboelsen for den initiativrige Foregangsmand for Byens Vel og

Forskønnelse for et Aarhundrede siden, Skrædermester Jens Nicolaj Lundstrøm. Han var blandt andre af Byens Borgere de frembrydende frie Ideers Mand, medvirkede til Oprettelsen af et Sygehus for »den tjenende Klasse«, havde en Del borgerlige Hverv og Embeder og blev til sidst Forstander paa Fattiggaarden. Han efterlod sig nogle Dagbogsoptegnelser, særlig vedrørende Begivenheder her i Roskilde, hvorved hans Minde særlig er bevaret. I Huset boede senere en Snedker Schou, hvis Kone, Madam Schou, og senere deres Datter Laura var meget kendte Damer paa deres Tid. De var nemlig Byens mest paaskønnede og agtede Dameskræderinder, hos hvem de »rigtige« Damer til helt ind i Halvfemserne fik syet deres stoffyldte Kjoler med utallige Stiver, Fjedre og Rucher indvendig og Falbelader og Garneringer udvendig. Der lærte ogsaa de »bedre« unge Piger at sy, — dengang Kjolesyning var en Kunst i Haanden og en Taalmodighedsprøve for ringe Betaling.

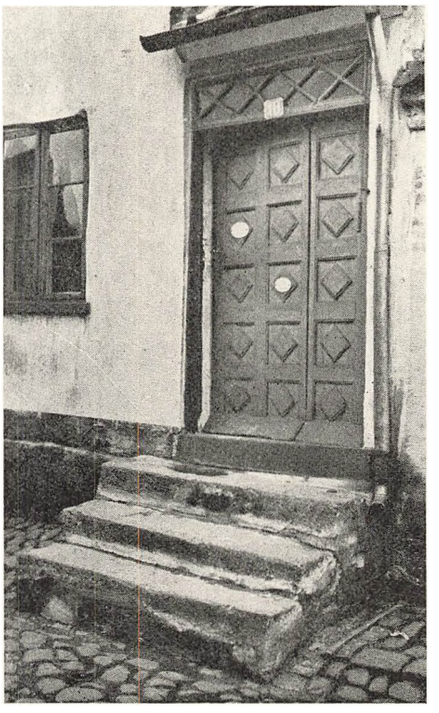

Indgangsdøren til Nr. 10.

Det Aarestrupske »Pjaltenborg« maa rimeligvis søges omkring Strædets Nr. 9 eller 7, hvor der ved Udgravning er fundet en opfyldt, men endnu fugtig Jordbund. Om Nr. 9 er der ikke stort andet at sige, end at det er ombygget eller opført af Maler Thillerups Familie, maaske i 1860erne. Mellem Thillerup og Snedker Nimb i »Den hvide Svane« var der, som mellem Beboerne i Strædet i det hele taget tværs over Strædet og i hverandres nære Nærhed, en vis Forbindelse. De to Mænd deltog saaledes med særlig Bevilling sammen i Krigen 1864 som Marketendere, — et ikke ufarligt Hverv, som da ogsaa nær havde kostet Nimb Livet.

Nr. 7 er det sidste egentlige Karen Olsdatter Stræde Hus paa Strædets vestre Side. Numrene 1, 3 og 5 har nok Numre i Strædet, men hører som nævnt til Hjørnestedet i Skomagergade, Nr. 32. — Nr. 7 blev det Hus, der kom til at samle Opmærksomheden om sig. Her var det, at Smedemester N. P. Nielsen lagde Grunden til den nuværende Roskilde Maskinfabrik, og her oparbejdedes senere en Virksomhed, der voksede Aar for Aar og slog Strædets Navn fast, næsten bogstavelig fik Strædet til at vokse i Publikums Bevidsthed. I 1891 vovede en ung, ukendt Guldsmedesvend, Christian Andersen, at slaa sig ned her i en lille ledig Stuelejlighed og begynde for sig selv. Han kaldte sig »den billige Guldsmed i Karen Olsdatterstræde«, og dermed var det gjort, — bistaaet af hans og hans Kones, Anna Enigs, personlige Egenskaber. Før hans Tid havde Strædet ikke haft egentlige Forretninger, men med ham og ogsaa med Forholdenes Vækst faldt det naturligt at placere Smaaforretninger i det hidtil upaaagtede Stræde. Siden 1923, ved en ung Slægtning Guldsmed Willy D. Enigs Tiltræden i Firmaet: C. Andersen og Enig, fortsattes Forretningens Fremgang og Udvidelse og — blandt andet — med det Strædets Betydning. En kendt Kunstners Navn er ogsaa knyttet til denne Ejendom. Det er Sølvsmeden, Keramikeren og Billedhuggeren Georg Thylstrups. Han boede her som Barn hos sine Forældre, Typograf Thylstrup og Karna Thylstrup, der var Damefrisørinde og derfor i de Tider havde Haarfletninger som Skilt i et Udhængsskab paa Muren. Georg Thylstrup fik sin første haandværksmæssige Uddannelse hos Guldsmed Andersen.

Før Guldsmed Andersens Forretning frapperede Publikum, skal det dog retfærdigvis nævnes, at der var Præcedens for at kaldes »billig« i Karen Olsdatter Stræde. I Nr. 5, netop i en lille Stue, dog med et Par Butiksruder, skjulte der sig et Eldorado i »Billig Jacob«s lille Forretning. Han var Bogbinder, som en Bog- og Papirhandler forhen kaldtes, han var »Billig-Jacob«, om hans Bagnavn, Nielsen, bekymrede man sig ikke. Han var gennem mange Aar Karen Olsdatter Strædes Centrum, lige søgt af Skoledrenge, der til ham solgte deres forhadte Grammatiker og Skolebøger efter endt Skolegang, — af Bogelskere, der undertiden efter et stille Studium af hans overfyldte Vinduer kunde finde en Perle i hans billige Antikvariat, som af Børn, hvis meget smaa Sparepenge hos ham kunde forvandles til det mest eftertragtede Flitterstads i Papir og Farver. Med en Sum af 66 Øre kunde et Barns Julegaver være reddet baade til Far, Mor og flere Søskende i Billig-Jacobs Butik. Men man var ogsaa dengang tilfreds med at faa et kønt Julekort foræret. Billig-Jacob var lige til sin høje Alderdom, da hans Forretning omsider havde faaet større Lokaler at arbejde i, Jordens mest beskedne og taalmodige Mand, en Repræsentant for det lille Provinsstrædes lille Butik, hvor man endnu, om den findes, venter at finde det usædvanlige i Ting og i Priser, som de andre ikke har eller fører.

I Karen Olsdatter Stræde trives i Dag pæne Forretninger uden Pomp og Pragt, men dog adskilligt langt fra dem med Stuevinduer og Indgang inde fra Trappegangen. Strædet er forretningsmæssigt set blevet en kraftig Udløber paa »Strøget«, men over dets nordlige Ende, det egentlige Stræde, hviler endnu et Skær af Fortidens Fordringsløshed og rolige Tempo, skønt Strædet nu er en stærkt benyttet Færdselsvej. En Maler Wergmann kunde godt endnu i Dag komme ud fra Hjørnestedet Nr. 15 klædt i sin Borgervæbningsuniform, det grimme Plankeværk om Hjørnet til Bondetinget tænkes erstattet af det bulede Stengærde, og en kappe- og krinolineklædt Madam Hartvigsen komme ned ad Stentrappen til Nr. 10 for at stige til Vogns i sin Jordemoderstol. I den lille brostensbelagte Gaard i Nr. 15 kunde der endnu under det store Træ være Plads for en hyggelig Aftenpassiar med Punch og Piberøg for Strædets gæve Borgere. Og om den ukendte Karen Olsdatter pludselig tren frem og kiggede paa sin Navne, — mon ikke et og andet i Strædet endnu vilde forekomme hende bekendt?

amerikansk Madonnafigur hentet i et Kloster i Brasiliens Indre, og et Maleri af »Monsunen«, der bragte Hakon Mielche ud paa hans første store Færd, fortæller Stuens Indretning ikke noget om Husets Herres Metier, derimod er der mange af Husets Frues Malerier, farveglade Arbejder, der lyser op paa Væggene.

— Er det Fru Eva, der holder det eksotiske Præg udenfor Dagligstuedøren?

— Ih nej, det er skam mig selv, siger Hakon Mielche. Jeg har overladt til min Kone at smykke denne Stue. Dens Vægge er overladt til hendes Billeder, som De ser. Jeg har forresten ingen af mine egne Tegninger hængende. Der er ogsaa Grænser for, hvor mange Steder man vil mindes om sit Arbejde. Jo, forresten, i Børneværelset har jeg gjort en Undtagelse. Der har jeg lavet en Frise til Børnene, der forestiller Familien paa Jordomsejling.

Vi begiver os paa Vandring i det store Hus. Inden vi forlader Dagligstuen maa jeg beundre en smuk gammel Glasmosaikdør, hjemført fra et fransk Slot.

I Hakon Mielches Arbejdsværelse mindes man til Forskel fra Dagligstuen om alle de mærkelige og fjerne Egne, Værelsets Beboer har hjemsøgt. Vi lader Mielche selv vise rundt:

— Det der paa Væggene er *Tapa*, Tæpper fremstillet af Barken fra tropiske Træer. Farverne, det er dekoreret med, er lavet af Sod, Rod, Jord og Plantestoffer. Jeg har faaet Tæpperne fra Samoa og Tongaøerne, to af dem har endog tilhørt Dronningen af Tonga og er en stor etnografisk Sjældenhed. De bærer hendes Vaaben. Jeg fik dem af en af hendes Hofdamer. Det var en kanelfarvet Dame, som var meget stolt over at have en dansk Far.

Det nederste af Væggene i Hakon Mielches Arbejdsværelse er iøvrigt tæt dækket af Reoler med Fagliteratur. Paa dem staar alle mulige mærkelige og sjældne Ting fra fremmede Lande, lige fra Gudebilleder til Skildpaddefødder af formidabel Størrelse. Paa Skrivebordet, der er overdækket af Manuskripter, Film, Udklip, Bøger og Papir, staar en yndig Negerdukke, lavet efter Mielches Omslagstegning til Bogen »Fra Santos til Bahia«. Det er Husets ældste Datter, den 13-aarige *Ulla*, der er Mester for dette lille Kunstværk, og paa Turen rundt i Huset ser man andre lignende Arbejder, præget af kunstnerisk Sans og Fingerfærdighed.

— Slægter Ulla sine Forældre paa?

— Det gør hun maaske, men skriv endelig ikke for meget om hende, for vi vil ikke have hende ødelagt. Kom hellere med ud i Hallen og se Finnen af den første Haj, jeg skød. Det var kun en lille een paa 3 Meter.

— Har De skudt dem større?

— Ja, jeg har da engang ordnet en paa $6^1/_2$ Meter.

En Gudinde med Tøj paa.

Sammen med Hajfinnen hænger der mange andre mærkelige Ting i Hjemmets smukke runde Hall. Der er Indianerdukker og Søpindsvin og andre Mærkværdigheder, og op langs Trappen hænger utallige Billeder fra eksotiske Udflugter, af særprægede karakteriske Typer blandt de indfødte, Mielche har truffet, og af Husets berømte Venner. Der er blandt andet Billeder med Dedikation af William S. Knudsen og Ægteparret Hersholt. Naar man kommer opad Trappen til første Sal mødes ens Blik af en pragtfuld Kvindeskulptur i Træ, iført et skrigende rødt Tapaskørt.

Saa smuk er Villaen set fra Søsiden.

Hakon Mielche foran Billedet af Monsunen.

Eva og Hakon Mielche med Husets to Schäferhunde, Bobby og Bobbys Søn.

Hele Familien i en brasiliansk Hængekøje.

— Det er et Gudebillede fra Samoa. Damen har oprindelig været nøgen, men da Missionærerne kom til og fik omvendt de indfødte, bestemte de sig til at beholde hende, men i Anstændighedens Navn at give hende et Skørt paa som en Indrømmelse til deres nye Overbevisning.

Inde i Fru Mielches Soveværelser beundrer jeg et Sengetæppe af Guanacoskind, og lige udenfor Soveværelset findes Husets mest eksotiske Plet, en stor Altan, beplantet med Figen, Fersken og Abrikos. Herfra har man Udsigt over den henrivende Have og over Baadebroen, hvorfra Husets Søn i sine yngre Aar faldt i Vandet mindst een Gang aarlig, og ud over Fjorden, der tager sig ud fra sin allersmukkeste Side.

— Vi har ogsaa sjældne Træer i Haven, siger Hakon Mielche stolt, — der er fritvoksende Fersken, som bærer en Masse, der er Morbær og Figentræer.

— Interesserer De Dem selv for Havebrug?

— Ikke saadan at forstaa, at jeg selv er Havemand, for det har jeg ikke Tid til, men jeg har selv givet Tegning til Haven, og jeg er meget interesseret i alt det, der gror i den.

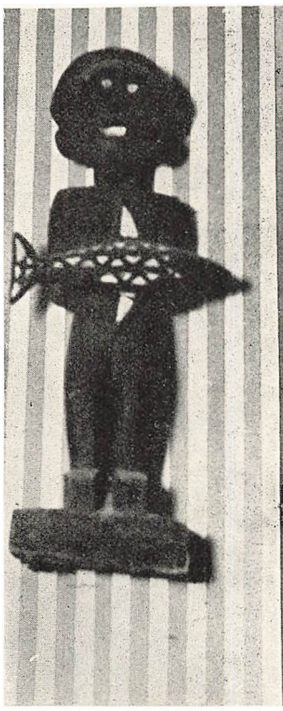

Hajgudinden.

Den brasilianske Madonna.

Nede mellem Træerne paa den store grønne Plæne lyser fem brogede Hængekøjer op. — Dem havde jeg med fra Brasilien, fortæller Mielche. Derovre bruges de rigtigt til at sove i. Kommer man til et Hotel, slaar man selv sin Hængekøje op. Saa ved man i hvert Fald, hvordan man kommer til at ligge. Herfra, hvor vi staar, er der den vidunderligste Solnedgang, siger han. Her er i det hele taget ualmindelig smukt.

Hyggeligt at have Konen med.

Paa Vejen tilbage til Dagligstuen præsenteres jeg for to Kæmpeskildpaddeskjolde paa Væggene i Spisestuen.

— Det var saamænd et Havskildpaddeægtepar, der kom til at gaa i Døden sammen, siger min Vært. De var ca. 80 Aar dengang, hvilket vil sige i deres bedste Alder. Skildpadder bliver som bekendt ellers et Par Hundrede Aar.

I Dagligstuen slutter Eva Mielche sig til os. Hun er foruden en dygtig Malerinde ogsaa en usædvanlig Husmor, der under sin Mands lange Togter har baaret alle Husførelsens Byrder paa sine spinkle Skuldre.

— Har De aldrig Lyst til at tage Deres Kone med ud paa Langtur? spørger jeg hendes Mand.

— Jo, naar Børnene bliver store, skal hun ogsaa med, naar det kan lade sig gøre. Men hun har jo forresten allerede været paa de vestindiske Øer og i en Del af Europas Lande. Det er hyggeligt at have Konen med, naar man ikke har altfor travlt, og de Lande, man rejser i, er nogenlunde civiliserede. Naar jeg skal ud i noget, der er altfor haardt, kan hun vist ikke klare den.

— Og Børnene, deler de Deres Rejsefeber?

— Foreløbig synes de heldigvis, at det er vidunderligt, hvis de kan komme til Norge eller Malmø, men senere er det min Mening, at vi skal gøre et Land i Europa sammen hvert Aar. Men ellers er det bedst for Børn at leve regelmæssigt og passe deres Skole, og det er ogsaa mest for Børnenes Skyld, at vi har dette Hus. Jeg har altid selv været i fri Luft, og jeg synes, det maa være forfærdeligt at vokse op mellem Skraldekasser i en Cementgaard.

— Hvor er De da selv fra?

— Fra Holmegaards Glasværk ved Næstved — og jeg er saa meget Friluftsmenneske, at jeg er ulykkelig, dersom jeg skal være mere end tre Dage i København.

Hjemmemenneske mellem Rejserne.

— Er Ægtemænd, der kun er hjemme i Perioder, saadan som De er det, nemme?

— Det maa De spørge Eva om. Jeg er i hvert Fald Hjemmemenneske, naar jeg er her. Men det kan godt være, at man nemt bliver en lille Smule Hustyran, naar man er vant til at skulle tage sine Beslutninger hurtig og helt uden andres Medvirken, saadan som jeg altid har maattet det, lige fra jeg var 15 Aar.

Jeg vender mig mod Husets Frue for at faa hende til at kommentere denne Forklaring. Hun ler sin hjertelige Latter, der er saa karakteristisk for hende og som fortæller, at hun har mindst lige saa megen Humor som sin Mand, og saa siger hun:

— Jo, Hjemmemenneske, det er han, for han er ikke til at drive udenfor Havelaagen, endsige til København, naar han er hjemme mellem Rejserne. Hustyran er han vist ogsaa paa en Maade. Det bestaar i, at hans Bukser altid skal befinde sig i nypresset Tilstand om Morgenen, selvom de er lagt sammen i en Bunke om Aftenen. Men man lærer det jo efterhaanden. Vi er forlængst kommet over den Tid, hvor jeg stoppede hans sorte Foredragssokker med hvidt, hvorefter de blev tuschet.

— Og over at stege Aal med Indmad i, indskyder hendes Mand.

— Ser De, fortsætter Fru Eva, jeg har gjort min Mand een stor og uvurderlig Tjeneste i mit Liv. Det var dengang, jeg stegte førnævnte Aal med Indmad i. De aner ikke, hvilke Triumfer han har fejret i Selskabslivet paa den Historie. Den er altid go', ligemeget hvor og hvor-

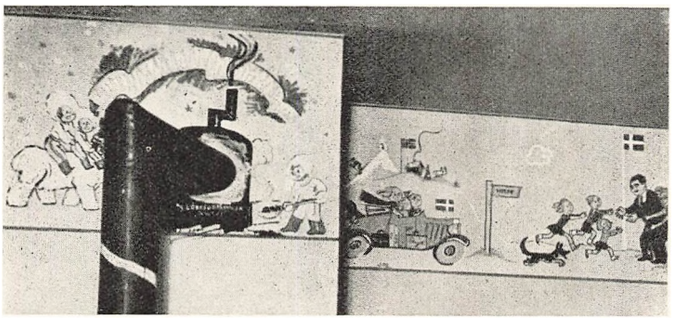

Der, hvor Børneværelsets Frise passerer Kakkelovnen, ligger Løbesedfabriken Ivigtut.

naar, og jeg har hørt den i talrige Udlægninger og Variationer. Jeg lader dog altid, som om den morer mig.

— Der gik syv Aar, inden vi rørte Aal igen, siger Forfatteren bittert. Forøvrigt, siger han, findes der Folkeslag, der pakker Duer hele ind i Ler med Indmad og det hele og steger dem.

— Men det er selvfølgelig noget ganske andet, siger hans Kone.

— Naturligvis.

— Ja, det tænkte jeg nok. Naar det drejer sig om indfødte, saa er det bare spændende og fint. Han laver ogsaa sommetider selv Mad, og saa bruger han i Reglen et halvt Pund Smør, hvoraf de to Trediedele bliver paa Fliserne i Køkkenet.

Det eneste eksotiske er den ægte Ris.

Efterhaanden er hele Familien Mielche samlet. Der er Døtrene Ulla, 13 Aar, Inger, 8 Aar, og Sønnen Jørgen, 11 Aar. Saa er der Bobby, Husets Schäferhund, og Bobbys Søn, der kun er Hvalp endnu. Det maa tilskrives dens unge Alder, at den under Besøget omtrent aad min ene Sko.

— Ønsker De, at Børnene skal gaa i Deres Fodspor, spørger jeg Familiens Overhoved.

— Jeg er ærlig talt ligeglad, hvad mine Børn vil være, blot de vælger noget, der morer dem selv. Det er det vigtigste her i Livet.

— Deres Arbejde har saa mange Variationer. Hvad morer Dem selv mest?

— Sommetider kan jeg bedst lide at filme, sommetider at tegne og sommetider at skrive.

Men jeg tror, at jeg vilde vælge Filmen, dersom jeg blev sat overfor Valget af et Speciale. Men det vilde maaske ikke vare længe, før jeg saa hellere alligevel vilde tegne eller skrive. I Øjeblikket er jeg imidlertid meget glad for at filme.

— Tænker De aldrig paa at lave en rigtig Film.

— Nej, lige saa lidt som jeg vil lave en rigtig Roman. Jeg ønsker kun at fortælle det, jeg ser.

— Hvorhen gaar Rejsen næste Gang?

— Det kommer Bramsnæs til at bestemme, men jeg vil meget gerne til Indien og Australien.

— Men De bliver hjemme til Jul i Aar?

— Ja, heldigvis. I de femten Aar, vi har været gift, har jeg kun været hjemmefra tre Juleaftener, og det var ikke Spor rart. Det er meget faa Steder, man holder Jul som i Danmark. Vor Jul er rigtig gammeldags her i Huset. Vi har stort Træ og mange Gaver, og det eneste eksotiske ved den er, at vi faar rigtig Risengrød. Det er den allersidste Rest fra min Brasilien-Rejse, vi skal have i Aar. Saa alene af den Grund er jeg nødt til at rejse ud igen inden næste Jul.

MINDER FRA SCT. JØRGENSBJERG ASYL

AF A. HANSEN HOLSTING

I Aarene 1902—1910 fik jeg min Gerning dér som Asylbestyrerinde. Senere, i 1922, blev Asylet lukket og, efter at man forgæves havde søgt Huset afhændet ved Salg, omdannet til Beboelse for nogle Familier.

Frk. Anna Hansen (nu Holsting) med Asylets Børn. 1903.

Billedet her viser en Sommerdag udenfor Asylet. Asylet besøgtes daglig af mellem 30 og 60 Børn. — Afdøde Pastor Meyling, som havde oprettet Asylet med tilhørende Velgørenhedsforening, var Formand, og senere nu afdøde Pastor Poul Thaning. Begge disse Præster mindes jeg med stor Taknemmelighed for deres forstaaende og hjertelige Sindelag. Pastor Thaning og Frue var mig til megen Opmuntring og Hjælp, ogsaa fordi de boede lige ved Asylet.

De Handlende i Roskilde sendte Gaver af forskellig Art. Fra Købmand Petersen, Kjolemagasinet, fik vi mange gode Rester og Klude, som kunde bruges til Børnene. Afdøde Købmand Sewerin var særlig gavmild med Legetøj. Der blev arrangeret Skovtur til Boserup for Børnene. Bønderne mødte med Køretøjer, og en Kreds af kære, godhjertede Damer sørgede for Kager og Chokolade.

Juletiden var særlig festlig. Den begyndte for Børnenes Vedkommende allerede i November Maaned, naar man tog Kassen frem med Julepynten. Det var dejligt at se alle de smaa glade Ansigter og alle de lysende Barneøjne, saa fulde af Glæde og Forventning, følge Saksen i Papiret, der blev forvandlet til Roser, Liljer og Engle. Og Julens Salmer og Sange skulde indøves. Som de kunde synge — de smaa, selv om enkelte af de mindre Børn fik Ordene forkert fat, saa: Guds Himmeriges Fryd blev til: Gud Himmels Risengrød har han lovet de smaa! Eller, som en lille Pige sagde en Aften efter en særlig travl Dag, medens hun bønligt lagde Armen om min Hals: Frøken, maa vi ikke ogsaa synge den »Klokken slaar 10, den gaar«? Hun mente: Klokken slaar, Tiden gaar.

En Kreds af Byens Damer, deriblandt Damerne fra

Det adelige Jomfrukloster, havde dannet en Syforening, som syede Tøj til Asylets Børn. Hvert Barn fik en flunkende ny Dragt i Julegave. Pigerne fik Linned, Undertøj og Kjole. Drengene Bluse, Benklæder samt Strømper ikke at forglemme. Det var ikke lidt, der blev klippet og syet Aaret rundt, men Manufaktur- og Tekstilhandlere kappedes om at give deres Bidrag til Tøjet.

Damerne følte sig rigt belønnede ved Juletræets Fest, naar de saa de mange pyntede og glade Børn og hørte deres jublende Sange, medens Børnene i tredobbelte Kredse syngende gik omkring det straalende Træ, der straalede omkap med deres Øjne.

Ja, det var den Gang, for mere end 40 Aar siden. Nu er flere af disse Børn allerede halvgamle Mennesker, som selv har Børn og maaske Børnebørn, men jeg ser dog endnu tydeligt hvert enkelt lille Ansigt for mig fra den Gang.

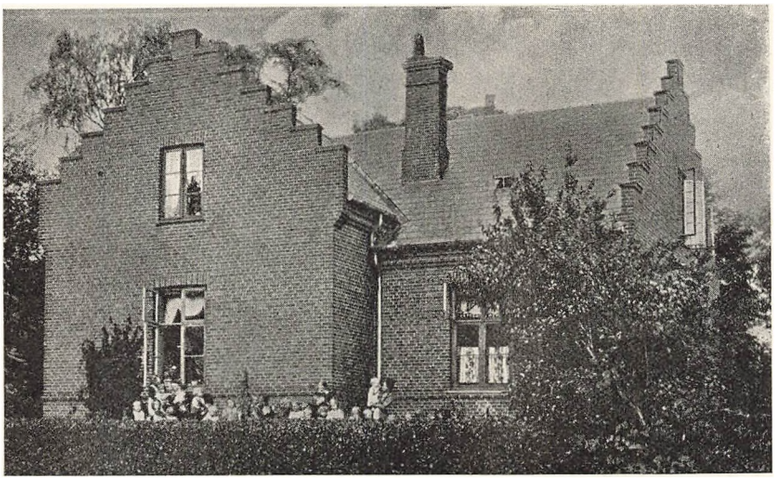

Sct. Jørgensbjerg Asyl.

Endskønt jeg var alene om Gerningen i flere Aar, var det dog forunderligt let at holde Styr paa de halvthundrede smaa Hoveder, for de var saa ualmindelig søde og lydige. De passede ligefrem paa hverandre, at det gik »ordentligt til«, saa ikke »Frøken« blev ked af det. — En Dag haler lille Richardt mig i Skørterne: »Frøken, Kristian driller mig!« »Saa kys ham«, sagde jeg i Farten. — Lille Richardt saa et Øjeblik paa mig med sine dejlige, skælmske blaa Øjne, saa løb han hen og kyssede Kristian, som blev helt forfjamsket og smilede til ham, og hele Flokken lo til det. Saa var det Fjendskab glemt. Ak ja, om de Voksne kunde lære af Børnene saaledes at glemme Fjendskab.

En Middagsstund blev der et vældigt Spektakel ude i Forstuen. Det var en Moder, der kom med sin 6 Aars Dreng. Han bed og sparkede hende og hylede: »Jeg vil ikke paa Asylet!« Moderen pustede og svedte af Anstrengelse: »Ja«, sagde hun, »kan De faa noget ud af den Dreng, saa er det godt, for jeg kan ikke magte ham.« Jeg var nu ikke glad for at modtage Fyren, for han var Gadens Skræk. Flere Børn havde sagt mig fra deres Mor, at hvis Charles kom paa Asylet, maatte de ikke gaa der mere. Imidlertid tog jeg et Tag i Drengen og satte ham ind i Garderobeværelset og laasede Døren, saa jeg kunde tale i Fred med Moderen, men hun syntes jo ikke om, at hendes Dreng skulde laases inde. Jeg forklarede hende, at enten maatte jeg have Magt over Drengen, eller han maatte gaa med hende hjem. Da Moderen var gaaet, gik jeg ind til den endnu brølende Charles, der stod i en Krog og sparkede af alle Livsens Kræfter: »Hør, Charles, det er forresten godt, du er kommen, for du er saa stor, dig kan jeg sende i Byen. Her er 10 Øre, spring over til Bageren og hent mig et Franskbrød.« (Det var i hine lykkelige Dage, da et Franskbrød kostede 10 Øre.) Jeg skyndte mig ud af Stuen uden at vente Svar, saa Charles fik ikke Tid til at sige Nej. Lidt efter tøflede Charles af. Jeg tænkte: Enten maa han komme *frivilligt* tilbage eller ogsaa blive borte med det samme. Men Charles *kom* tilbage — endnu med forgrædte Øjne og Kinderne stribede af Taarer og Snavs: »Værs'go, Frøken«, sagde han helt stolt over at være betroet at gaa i Byen. »Tak«, svarede jeg kort, som om det var en Selvfølge, at han kom med Brødet, »gaa ud og se at faa nogle af de smaa ind, vi skal snart spise.« »Ja«, svarede Charles, og saa var han hjemme paa Asylet. Han blev en af de mest trofaste smaa Hjælpere. Hidtil havde han vel mest mødt Bebrejdelser, Straf og Mistillid og derved faaet Trods i Hjertet i Stedet for Tillid. Kunde man lære at fremelske Tilliden hos hverandre ved at vise Tillid, da vilde Livet blive lysere for mange.

Undertiden kunde det knibe lidt med at lære de Voksnes Høflighedsudtryk. En Dag kom lille Peter løbende ind og raabte: »Frøken, der staar to Koner ude i Forstuen!« Det var to Damer fra Det adelige Jomfrukloster, Frøken Scheel og Frøken Roepstorff. De havde jo hørt, hvad Barnet kaldte dem, og syntes, der trængtes til lidt Undervisning i Sprogbrug. Jeg forklarede lille Peter, at han skulde ikke sige to Koner, men to Damer. Næste Dag kom Peter og fortalte højtideligt: »Der staar en Dame ude i Gangen.« — Det var gamle Maren Sofie med Fisk. — Børnene var i lykkelig Uvidenhed om Personsanseelse.

Der var forbavsende lidt Sygdom blandt Børnene. En Dag maatte jeg dog bede afdøde Doktor Gravesen om at se paa to, som havde ondt i Halsen. Det var vist i 1904, da der var meget Difteritis i Byen. Doktor Gravesen tilbød da at være gratis Læge paa Asylet. Saaledes mødte man bestandig gode Mænd og Kvinder, som viste Interesse for Asylet. I Begyndelsen kneb det lidt med Pengene, der var ikke Raad til megen Løn. 3—400 Kr. om Aaret plus 3 Værelsers Lejlighed. Men efterhaanden kom der flere Bidrag, og i de senere Aar blev der Raad til at holde lidt Hjælp til Rengøring el. a.

Der var dog ogsaa Dage, hvor Sorgen gæstede. Det var særlig Foraar og Efteraar, naar Børnene, som havde gaaet i Aarevis hos mig, nu skulde til at gaa i Skole. Det var saa svært at afse dem, man havde faaet kær, og man kunde ikke rigtig komme over Savnet. Men alt i alt staar Dagene paa Asylet for mig med lyse Minder. Kun ønsker man, at man kunde have været noget mere for de enkelte smaa, end man var.

— — —

Asylet er jo nu under Navnet »Bjerggaarden« blevet en Borg for de unge. Maatte da Huset blive et Hjemsted for de unge, som det engang var det for de smaa.

FRØKEN LØNHOLDTS SKOLE

AF ELISABETH IRENE PETERSEN

Der er vist ingen af den lidt ældre Generation i Roskilde, som ikke husker Skolebestyrerinde, Frøken Louise Lønholdts velkendte, høje Skikkelse. Hun var født i Roskilde. I en Menneskealder var hun Leder af Roskilde Pigeskole af 1855, der havde Lokaler i Palæets Hovedbygning, medens Frøken Lønholdt selv boede i Palæets Vestfløj. Til at begynde med hed Skolen Frøken Betty Bruuns Skole, opkaldt efter Frøken Betty Bruun, som havde stiftet den i 1855. Hun var Datter af Klosterforvalter Bruun fra Det adelige Jomfrukloster. I denne Skole havde som Elev den unge Louise Lønholdt gaaet. Efter sin Skolegang kom hun paa Frøken Zahles Seminarium, hvor hun tog Institutbestyrerindeeksamen, og kom da tilbage til Roskilde, hvor hun overtog Skolen. Frøken Betty Brunn flyttede til København og døde dér nogle Aar efter. Frøken Bruun ligger begravet paa Graabrødre Kirkegaard; der vejer altid et Dannebrogsflag paa Graven for hendes Broder, der faldt i Kampen for Sønderjylland 1864.

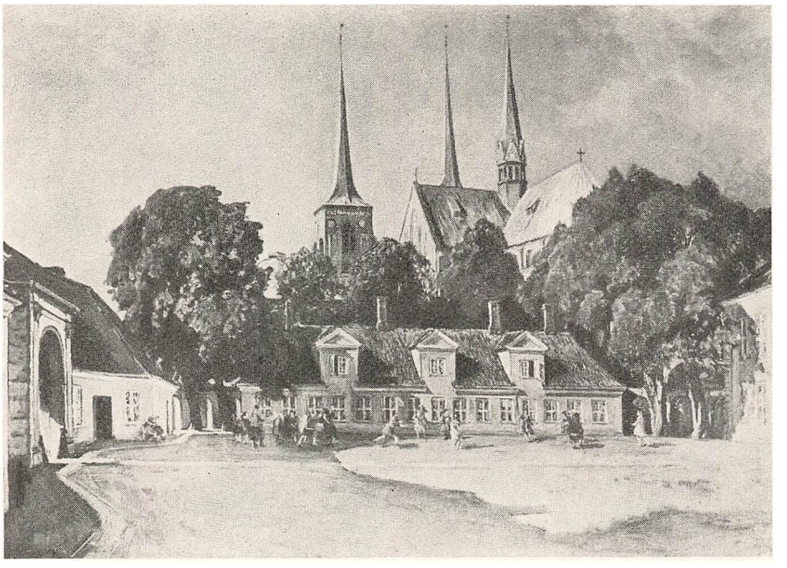

Palægaarden efter Maleri af Viggo Pedersen. 1926.

Frøken Lønholdt havde Tyskundervisningen i alle de større Klasser i hendes Skole. Hun var meget dygtig og forlangte meget af os, og at man kunde sine Ting; men vi lærte ogsaa godt i hendes Time. Frøken Lønholdt var meget retfærdig og helt igennem korrekt i sin Optræden. Naar en eller anden skulde stille i hendes Dagligstue efter Skoletid, enten med en Meddelelsesbog eller for en Irettesættelse eller andet, saa var det altid med stærkt bankende Hjerte, man nærmede sig Døren. Der var saa fint og sirligt i hendes Stue med de smukke Mahognimøbler med lyseblaat Betræk, og ingen af Eleverne har nogensinde set et Støvkorn paa det store, runde Mahognibord med dets spejlblanke Flade og den skønne, udskaarne Kant under Pladen.

Frk. Louise Lønholdt.

Det var altid Realklassens Opgave at pynte det store Juletræ i Gymnastiksalen om Eftermiddagen den 21. December, og naar det saa var færdigt, blev man inviteret til Kaffe med fine hjemmebagte Kager i Frøken Lønholdts Spisestue og havde en fornøjelig Timestid hos hende. Vi har været saa lykkelige at kunne faa hele vor Skolegang i Palæet i disse skønne Omgivelser med den herlige Domkirke som Baggrund og med de dejlige Kastanietræer i alle fire Hjørner foran de smukke Buer. Man kunde godt kalde den for Danmarks skønneste Skolegaard, og saa var det paa historisk Grund. Engang imellem forvildede en Ugle sig fra Domkirkens Glugger over i et af Træerne, og saa var det jo spændende, om man kunde faa Øje paa den, for høre den, det kunde vi, naar den sad dér og tudede.

Vi havde Frk. Emilie Schiøtz i Haandarbejde i 2den Klasse, og vi var begyndt at strikke Strømper. En af mine Kammerater, Lilly Jensen, strikkede saa fast, at Pindene næsten ikke var til at rokke. Da Frøken Schiøtz saa det, halede hun i Pindene og sagde: »Naar du bliver stor, saa skal du giftes og have en hel Flok hjulbenede Unger, og saa skal de have dine Strømper paa, for saa behøver de ikke Skinner«. Et Aar havde vi Frøken Schiøtz til Klasselærerinde, og naar en eller anden havde glemt sin Mad hjemme, gav hun dem 10 Øre til at gaa hen til Bager Nielsen for at købe 2 Stk. Wienerbrød, og vi andre misundte hende.

Om Fredagen havde vi Pastor Thaning i Religion, den Time glædede vi os til hele Ugen igennem. Det var ikke saa meget Religionen, det gjaldt, for den var der ikke saa meget af, men det var Bogen, som han havde i sin venstre Jakkelomme og læste op af, og den var altid spændende. Vi havde til at begynde med Salmevers udenad, og det maa jeg sige til Pastor Thanings Ros, at de sidder fast. Han læste engang en Fortælling af Leo Tolstoj for os, der handlede om en Djævel, som kom til Jorden og besøgte nogle fattige, russiske Bønder og lærte dem at brænde Brændevin, mod at de solgte deres Sjæl til ham. Da han kom hertil, hylede han i vilden Sky som Djævelen i Bogen gjorde, saa vi blev helt forskrækkede. Et Øjeblik efter gik Døren op, og ind traadte Frøken Marie Friis, udskældende paa sin vante Maade, hvilket hun var en Mester i, »hvor det kunde falde os ind at hyle saadan«, indtil hun opdagede Pastor Thaning paa Katederet og udbrød: »Oh, undskyld, jeg troede, Klassen var alene«, og derpaa sejlede hun ud ad Døren, og vi morede os. Mange af Pastor Thanings Elever har staaet som Brude i den hyggelige, lille Kirke i Kornerup: Danmarks mindste Kirke. Han havde saa stor og skøn en Stemme, at han kunde fylde Domkirken med den, naar han messede ved Gudstjenester der engang imellem.

Vi skulde have Eksamen i Geografi, og min Mor var kommen til Stede for at overvære den. Een af Eleverne blev hørt i Kina, og Frøken Friis spurgte hende: »Hvad der det, Kina udfører«. — Tavshed. — Noget efter spurgte Frøken Friis hele Klassen: »Hvad er det, I trænger saa meget til?« — »Ris« — var det enstemmige Svar. Det glemte min Mor aldrig.

En glimrende Lærer havde vi i Lektor Rathsach, som var meget afholdt. Vi havde ham i Dansk og Samfundslære, og som han kunde gøre det hele levende for os. Han satte meget stor Pris paa, at man kunde sine Ting, og naar der var en særlig Grund dertil, fik man ogsaa hans Glæde derover at mærke. En Dag sagde Lektor Rathsach en Sætning, som jeg mange Gange senere har tænkt paa: »Damer skal roses«. Hvis det blev brugt noget mere i Hjemmene, er jeg sikker paa, at mange Ægteskaber vilde være lykkeligere, end det ofte er Tilfældet.

I 1926 flyttede Skolen ned til Byvolden i sin egen nyopførte Skole, og vi var for sidste Gang samlede til en smuk og stilfuld Afskedsfest i Gymnastiksalen med Taler og Sange i Dagens Anledning, en Afskedsfest fuldt ud Frøken Lønholdt værdig. Gamle Elever fra hele Landet, over 700, havde været med i en Indsamling til et Maleri af Professor Viggo Pedersen, der forestillede Palæet og Skolegaarden i et Frikvarter med alle de legende Børn, et aldeles glimrende Maleri. Det blev ved denne Lejlighed overrakt Frøken Lønholdt, som blev meget rørt derover. En Adresse med alle Givernes Navne fulgte med. Maleriet skulde hænge hos Frøken Lønholdt i hendes Dagligstue paa Bondetinget, hvorhen hun flyttede, saa længe hun levede, og efter hendes Død blev det ophængt paa den nye Skole. Samtidig med Afskedsfesten blev der oprettet et Elevsamfund, som bestaar den Dag i Dag, og vi mødes den Søndag, der ligger nærmest den 12. Maj, Skolens Fødselsdag. Frøken Dora Meyer har gennem 20 Aar været en glimrende Formand, baade forstaaende og aktiv. Og vi er mange gamle Elever, som hvert Aar glæder os til den Dag, hvor vi skal samles, og er meget interesserede i, hvem der kommer, og Gensynsglæden, naar de forskellige ser hinanden, er en hel Oplevelse. Stemning er der fra Begyndelsen; og dejlig varm Frokost faar vi ved de smukt pyntede Borde, og, naar Tiderne tillod det, har der været Køreture rundt omkring i Omegnen. I Efteraaret 1945 var vi samlede, da det var umuligt at samles i Maj, da Krigen havde forhindret Planlæggelsen deraf. Dagen endte i Domkirken, hvor Domkantor Bangert med sin herlige Kunst underholdt os ved Orgelet; det begyndte at blive mørkt, og et efter et blev Lysene tændt, da der skulde være Gudstjeneste Kl. 5, og vi sad da i den fuldt oplyste Kirke og lod Tankerne gaa tilbage — vi var jo her i vor Barndoms Kirke.

Roskilde Pigeskole af 1855 kom under cand. mag., Frøken Bolt-Jørgensens udmærkede Ledelse til at bestaa i forholdsvis faa Aar i den nye Skole paa Byvolden. Men Frøken Lønholdt oplevede at se den i fuld Gang, inden Krigen satte sin Jernhæl paa den, og her, som saa mange andre Steder i Danmark, knuste de private Pigeskoler. Hun døde 1. Oktober 1939 og blev begravet paa Graabrødre Kirkegaard. — Selve Bygningen blev solgt til Roskilde Kommune, hvor den bliver brugt til Skole.

Frøken Bolt-Jørgensen ledede Skolen med stor Dygtighed og Kærlighed og lagde hele sin Sjæl i den Gerning, som var hende betroet; men trods hendes energiske og dygtige Arbejde maatte den desværre ophøre, og de sidste Klasser blev undervist paa Latinskolen, — i Fjor, 1946, sluttede de sidste Elever med deres Realeksamen. Et Kapitel af Skolens Historie var sluttet, men Frøken Lønholdt og hendes Skole vil aldrig blive glemt, saa længe gamle Elever derfra lever.

MALERMESTER

JACOB CHRISTIAN GOTTSCHALK

OG HANS ROSKILDE-BILLEDER

AF VICTOR HERMANSEN

Blandt de mange Bidrag til Roskildes Historie, som skyldes Redaktør Chr. Christensens flittige og kyndige Pen, er der ogsaa en Skildring af den gamle Haandværksmester J. C. Gottschalk, men saa godt er denne Artikel skjult — i Roskilde Tidendes Julenummer 1937 —, at den næppe er almindelig kendt eller tilgængelig. Det vil maaske derfor ikke være urimeligt igen at gøre opmærksom paa denne ganske fortjenstfulde Topograf fra det forrige Aarhundrede, og navnlig ikke, da der i den nyeste Tid er fremkommet adskillige Oplysninger, som tegner et mere fuldstændigt Billede af hans Liv og Virksomhed. Takket være Boghandler Flensborgs ihærdige Eftersøgning er det nemlig lykkedes at opspore ikke blot nogle Malerier, som her bliver gengivet for første Gang, men ogsaa en Slags Familie-Krønike, tilmed i to Eksemplarer. Det ældste er et simpelt Kvart-Hefte, hvis brogede Indhold bestaar af en Oversigt over J. C. Gottschalks Værker i Tiden 1836—1838, Afskrifter af Den Engelske Captain og andre skønlitterære Sager, som han aabenbart har yndet, Husholdnings- og Arbejds-Regnskaber for Aarene 1842—1850, og endelig Familie-Optegnelserne, som slutter med Aaret 1860. Det yngste er en lille pyntelig Portefeuille i grønt Bind med rød Ryg, øjensynlig en Gave eller Arvestykke, da den bærer Faderens Navn J. P. Gottschalk i Guldtryk. Fra den ene Side indeholder den en »Haandbog i Chemien udarbejdet og proberet af Malermester J. C. Gottschalk i Roeskilde den 24de Februari 1847«, det vil sige Opskrifter paa Tilberedning

af Farver, Lakker, Politurer og hvad andet, der hørte til Malérfaget, men ogsaa f. Eks. »Et Middel at rense Oliemalerier med«, »Recept til at vaske Straahatte« og »Recept til god Blanksværte«. Fra den anden Side af Bogen har han indført Familie-Notitserne, som slutter den 1. September 1893, Aaret før han døde.

Paa mange Punkter er de to Sæt Optegnelser næsten ens, paa andre udfylder de hinanden, og tilsammen giver de Omridset af en Haandværkers jævne og beskedne Tilværelse uden store ydre Begivenheder. De fleste af hans Notitser er ogsaa blot ganske nøgterne og korte Angivelser af Navne og Aarstal for Familiens Medlemmer, og kun en enkelt Gang gaar han uden for Slægtens Kreds, da han i 1869 skriver: »D. 6. Juli døde min Ven Greve Klokken 5 Eftermiddag«. Men bag den lidt ubehjælpsomme Form med dens fuldstændige Tilsidesættelse af al vedtagen Retskrivning fornemmer man alligevel, at netop denne omhyggelige Registrering er Udslag af en levende Familiefølelse, som øjensynligt har betydet meget for ham personligt.

Som Navnet viser, er Slægten ikke oprindelig dansk, og J. C. Gottschalk véd da

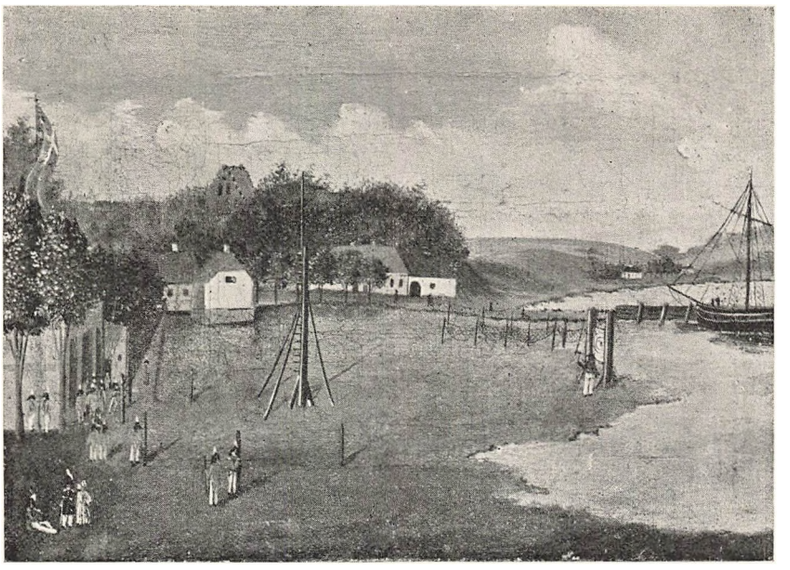

Borgerkorpset holder Skiveskydning ved Roskilde Havn, o. 1845. (Roskilde Museum).

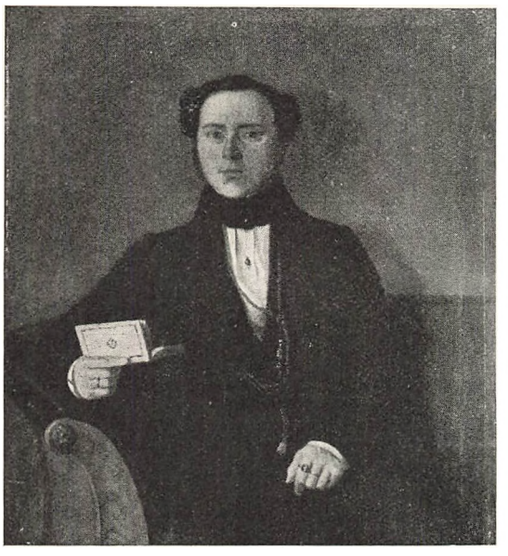

Selvportræt af J. C. Gottschalk. 1843. (Privateje).

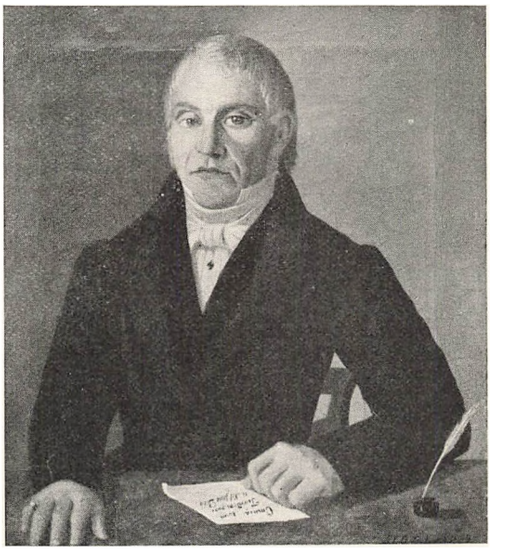

Litteratus Peter Obel, 1834. (Privateje).

Indgangen til Frue Kirkegaard, o. 1845. (Roskilde Museum).

ogsaa at fortælle, at »min Bedstefader hed Joachim Andreas Gottschalk, var født i Regensborg ved Donau i Kongeriget Baiern, hvor hans Fader var Gejstlig. Han selv valgte Militærstanden og tjente som Officer i den franske Armé under Napoleon. Hvorledes han kom til Danmark, er mig ubekendt. Han blev gift med en dansk Pige, men hvem der var hendes Forældre, har jeg aldrig kunnet faa at vide. Min Bedstefader havde 7 Sødskende og døde kort Tid efter at min Fader blev født. Min Bedstemoder giftede sig anden Gang med Sadelmagermester Andreas Høyval i Svendborg. Min Fader hed Johan Peter Gottschalk og var Sadelmagermester, først i Svendborg og siden i Roskilde. Han blev gift med afdøde Murmester Johan Christensen Neuhausens Datter Jakobine af Roskilde, og i de sidste 16 Aar af sin Levetid var han Graver ved Roskilde Domkirke. I Ægteskabet var der fem Børn, hvoraf de tre døde og to Sønner blev i Live. Jeg er den ældste, medens min Broder Andreas Frederik Gottschalk er to Aar yngre. Jeg er født i Roskilde den 20. Juni 1817 og blev i Daaben kaldet Jacob Christian Gottschalk. Efter min Konfirmation i 1832 kom jeg i

Malerlære i København hos Malermester Brus og blev Svend den 26. Oktober 1836. Jeg rejste den 4. December 1839, først til Svendborg og siden til Hamborg, men derfra tog jeg tilbage til Roskilde, hvor jeg blev Mester den 24. Juni 1842, og giftede mig med Asserine Christiane Hansen, født den 8. Juni 1817 som Datter af Forpagter Christian Hansen paa Stenrandgaard ved Kallundborg. Vi blev viet i Frederiksborg Slotskirke den 1. April 1842 og min første Datter blev født i Frederiksborg den 9. Juli 1842«. I de første Aar af sin Roskilde-Tid mistede J. C. Gottschalk begge sine Forældre her; Faderen døde den 14. Januar 1846 og Moderen Natten mellem den 26. og 27. Oktober 1850. Men ogsaa blandt Børneflokken gjorde Døden sin Høst i disse Aar; tre var dødfødte — om et af dem siges forøvrigt, at »han blev født med en Sejrsskjorte« — et fjerde døde kort efter Hjemmedaaben, og et femte døde som ung. Af de overlevende Børn blev Datteren Wilhelmine Christine gift 1864 i Domkirken med Avlsbestyrer Hendrik Hansen fra Frederiksborg, og med Glæde antegner J. C. Gottschalk senere, at han i 1889 var i Frederiksborg ved deres Sølvbryllup. »Der var flaget over hele Byen, Arbejdshusets, Hospitalets og Borgerstiftelsens Lemmer bespistes, og der blev skænket et Legat til samme«. Aaret efter havde han ydermere den Tilfredsstillelse, at hans Dattersøn, Chr. Hansen, blev cand. theol., hvorefter han prædikede i Roskilde Vor Frue og Sct. Jørgensbjerg. En kort Tid var han saa Lærer for Kronprinsens Børn og blev derefter Søndag den 11. Oktober 1891 indsat som Præst ved Sct. Johannes Kirke i København, »hvor jeg og hele Familien overværede Højtideligheden«.

Viggo Thomsens Købmandsgaard Skomagergade Nr. 46. (Skydeskive 1888).

De to Sønner, *Christian* Frederik Peter Gottschalk (født 13. September 1853, død 27. Juni 1930, se »Jul i Roskilde«, 1930, S. 17) og *Carl* Johan Hendrik Gottschalk (født 4. Maj 1858, død Februar 1940 i Køge), valgte begge at blive Malermestre som Faderen. Den yngste kom i Lære hos ham i 1872, blev Svend 1876 efter at være »hædret for Flid i Aftenskolen 2 Gange med hæderlig Omtale og 3 Gange med Præmier«, og etablerede sig 1886 i Køge. Den ældste derimod blev i Roskilde, hvor han stod i Lære hos Faderen fra 1867 til 1872 og derefter tjente hos ham som Svend indtil 1891, da han blev Mester her i Byen for at overtage den gamle Virksomhed. Den 1. Januar 1892 fik han »mit Værksted, som havde været drevet af mig i cirka 50 Aar«, skriver J. C. Gottschalk, og han fortsætter: »Den 1. April 1892 fejrede jeg og Motter vores Guldbryllup her i Roskilde. Vi var til Alters i Domkirken, hvor hele Familien var samlet og min Dattersøn Pastor Hansen forrettede Tjenesten«. Senere paa Aaret købte Chr. Gottschalk Stedet Nr. 11 i Bredgaden for 5500 Kr., og »Fredagen den 23. Marts 1893 flyttede vi derhen«. Men længe kom det gamle Ægtepar ikke til at nyde deres Otium her, allerede den 8. Juli 1894 døde han, 77 Aar gammel, og først den 21. September 1903 fulgte hun ham i Graven.

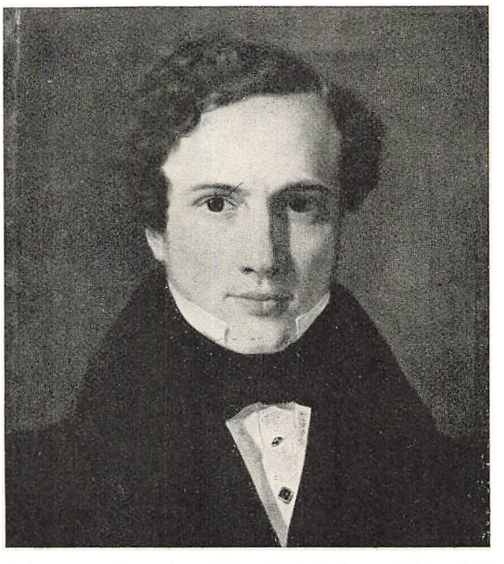

Selvportræt(?) af Kunstmaler M. F. H. Greve. (1810—1869). (Privateje).

Naar Mindet om den solide og dygtige Malermester vil blive bevaret udover Familie-Kredsen, er det dog hverken for hans Haandværk — det vil jo ganske naturligt forsvinde i Tidens Løb — eller for hans Optegnelser om Slægtens Mærkedage, de har ikke større almen Interesse. Men det er Frugterne af hans Fritids-Syssel gennem mere end et halvt Aarhundrede, som vil sikre hans Navn mod Forglemmelsen. Medens han var i København, i 1830erne, skal han have besøgt Kunstakademiet, og selvom man vilde gøre ham Uret ved at anlægge en strengere Maalestok paa hans smaa fordringsløse Malerier, er de ingenlunde uden en vis rørende Stemning. Det har aabenbart moret ham at gengive Motiverne fra Fødebyen, og det giver hans Lille-Kunst en varig Værdi som topografisk Kilde, at Prospekterne nu har forandret sig totalt. En Oversigt over denne Side af hans Virksomhed, saavidt muligt kronologisk, vil derfor blive en Slags Æreminde for ham.

Det ældste Billede, som skyldes hans Pensel, stammer allerede fra hans Læretid og er sikkert malet under et Ferie-Besøg i Roskilde. Det er et Portræt af en gammel, nu forlængst glemt Litteratus *Peter Obel,* som blandt andet under sin omflakkende Tilværelse udgav »Freja eller underholdende Lecture for begge Kjøn« i Roskilde 1837. Paa Bagsiden af Billedet staar, at det er »malet af J. C. Gottschalk 1834 i Roskilde«, og samme Signatur og Aarstal læses ogsaa paa Forsiden. Naar Gottschalk i sin Notebog har indført, at han den 23. Marts 1838 har solgt et Portræt i Oliefarve for 5 Mark til Hr. Litteratus P. Obel, kan det derfor næppe være 1834-Billedet, medmindre man vil gætte paa, at Obel har været fire Aar om at spare sammen til sit Kontrafej. I sine første Aar var det forøvrigt udelukkende Portrætter, Gottschalk malede. Han var, som nævnt, blevet

Svend den 26. Oktober 1836, og enten det nu skyldes, at han fik mere Tid til sin Raadighed, eller at han vilde forøge sine Indtægter, nok er det, at han i Notebogen antegner ikke mindre end tre Portrætter fra December Maaned 1836. Den 1. December fik han 5 Mark for et Portræt i Oliefarve (med Ramme) til Jomfru Kunst, den 18. betalte Hr. Landskabsmaler Christensen 3 Mark for et Portræt, og den 23. maatte Hr. Kunst give det samme for sit Billede. For 1837 anfører Gottschalk ingen Arbejder, men i Begyndelsen af 1838 leverede han, foruden Portrættet af Obel, et til Jomfru Hansen fra Frederiksborg, som han fik hele 12 Mark for, og senere et Portræt af »Hr. Hansens Søn i København«, men skønt han her lagde Ramme til, indbragte det kun 5 Mark.

Fra Begyndelsen af Mesteraarene i Roskilde stammer ogsaa et Selvportræt, som bagpaa bærer Signaturen: »Portræt af Maleren i Roskilde J. C. Gottschalk malet til den 17. April 1843«, men det synes tillige at være det sidste Figurbillede fra hans Pensel. Derefter er det Prospekter fra Byen, han fæstner paa Lærredet. Af de to ældste, som antagelig ogsaa er fra 1840erne, er navnlig »Prospekt ved Frue Kirke i Roskilde malet af J. C. Gottschalk« ganske fornøjeligt med den hjælpsomme Mand, som hanker op i sin drukne Staldbroder, medens et Par ejendommelige Børn ser koldsindigt til, og to bittesmaa Drenge, lidt længere borte, hengiver sig til den sunde og naturlige Idræt at slaas. Begge Dele har været dagligdags Begivenheder, som ikke vakte synderlig Opmærksomhed, i hvert Fald gaar et Par Bønderfolk i deres Nationaldragter uanfægtet videre, og af Præsten ser man kun en sort og farisæisk Ryg. Til venstre ligger Kirke-Stalden ud mod Gaden og gennem Porten skimter man et af de straatækte Huse inde paa selve Kirkegaarden, Enkeltheder, man nu forgæves vil lede efter. »Prospekt af Sanct Jørgensbjerg Havn ved Roskilde malet af J. C. Gottschalk« viser en Skude ved den primitive Anløbs-Bro og Fiskegarnene, som hænger til Tørre inde paa Bredden. I Baggrunden genkender man »Børsen« og Kirketaarnet, men ellers optages Billedet af Borgerkorpsets tvangfri Skyde-Øvelser. At det ikke er en Fugleskydning, viser den tomme Skydestang, men navnlig Figurernes rødhvide Uniformer med de store fjerbuskede Hatte. En af Krigerne løsner just sit Gevær, saa Ilden staar ud af Løbet, men alligevel har en dumdristig Markør taget Stade klods op ad Skydeskiven uden at søge Dækning. Hyggeligt virker ogsaa den fredelige Gruppe i Forgrunden, hvor en Officer mageligt henslængt i Græsset underholder sig med en Kollega — det kan vel næppe være andre end Kaptajn Sveistrup — og hans Frue.

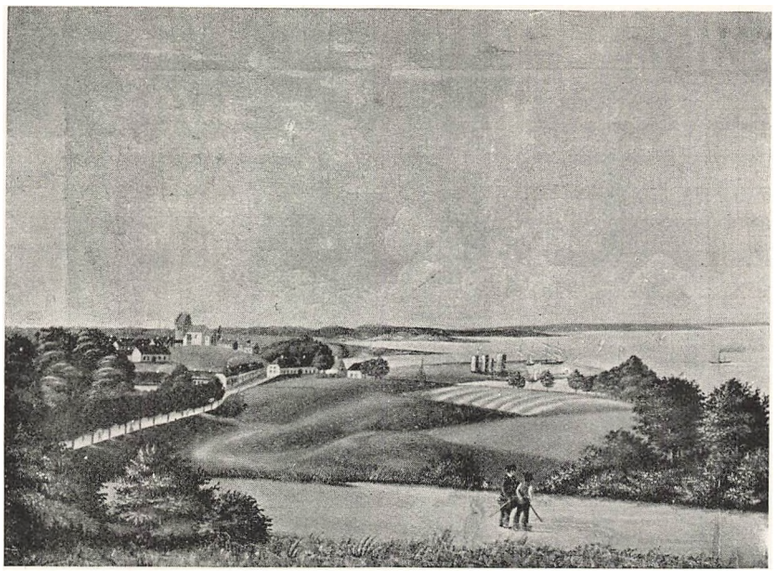

Udsigt over Sct. Jørgensbjerg og Roskilde Fjord. 1859. (Roskilde Museum).

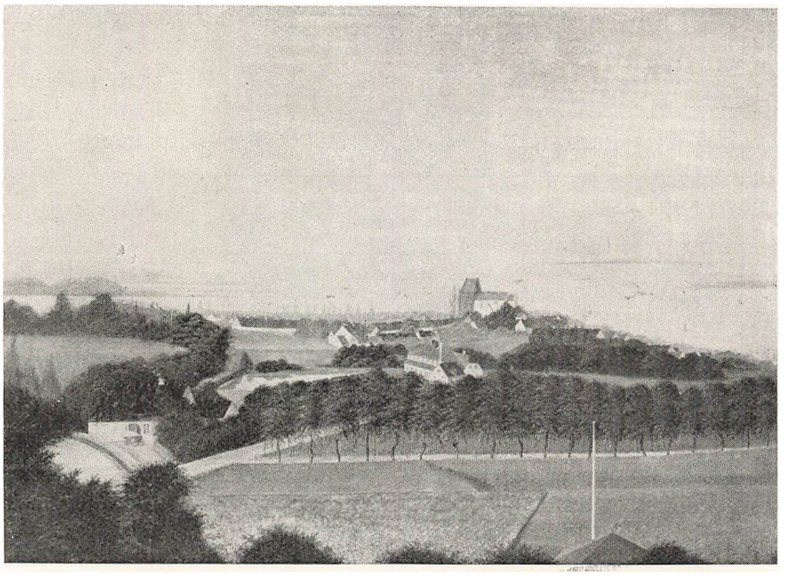

Udsigt mod Sct. Jørgensbjerg med de to Mølledamme, o. 1860. (Privateje).

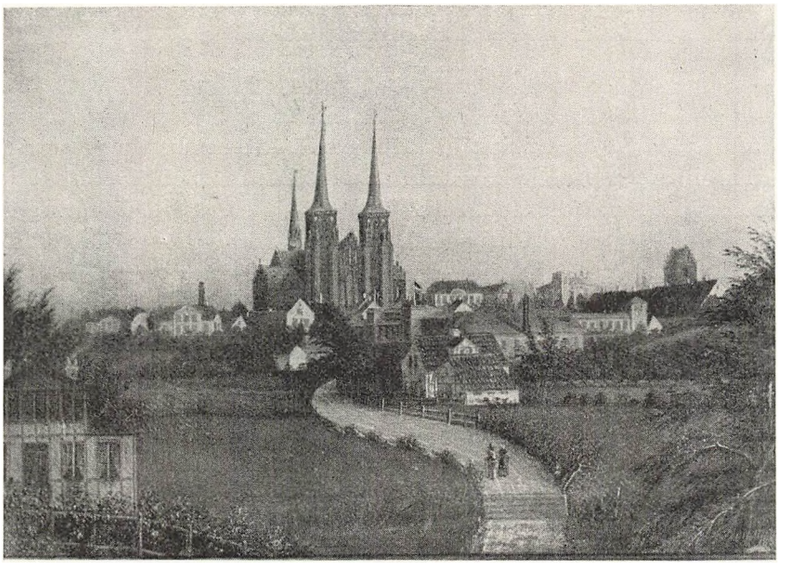

Roskilde set fra Vest. 1880. (Privateje).

Fra 1850erne kender vi nu kun to Prospekter, som baade i Emne og Tid ligger hinanden meget nær. Det ene er »malet af J. C. Gottschalk 1859« og viser Udsigten fra den nuværende Bellevuesti henover Byparkens Terræn til Sct. Jørgensbjerg.

Nede ved Havnen staar Tømmerstablerne og Fuglestangen, og ude paa Fjorden skovler »Frederik den Syvende« sig frem. Det andet er taget fra et Punkt lidt længere vestpaa, saa at man vel har Sct. Jørgensbjerg Kirke som Dominanten, men ogsaa faar Mølledammene ved Kapelsmøllen og Sct. Clara Mølle med i Billedet. Det er ikke dateret, men da Maleren ogsaa her har ladet Dampskibet figurere ude paa Fjorden, maa Prospektet i hvert Fald være fra Tiden efter 1857, da »Frederik den Syvende« begyndte sin Fart.

J. C. Gottschalks Stuer i Skomagergade Nr. 36. Malet 1890.

Fra den næste Snes Aar synes der ikke at være bevaret noget Billede fra hans Haand, men fra 1880erne foreligger der atter Vidnesbyrd om, at han ikke havde tabt sin topografiske Interesse. Blandt Roskilde og Omegns Fugleskydningsselskabs Skiver er der tre, som bærer hans Signatur, men det er ikke udelukket, at der mellem de navnløse ogsaa kan være andre Arbejder af ham. Fuldmægtig Valdemar Berthelsens Konge-Skive fra 1879 viser Raadhustorvet med det gamle Raadhus, medens Materialist Toxen Balle, der blev Fuglekonge i 1882, fik Gottschalk til at male en trompetblæsende Engel svævende hen over Roskilde By-Prospekt set fra Vest (et lignende Motiv havde Gottschalk forøvrigt allerede i 1880 foreviget), og endelig blev Mindet om Købmand Viggo Thomsens Gaard, Skomagergade Nr. 46, der senere er nedrevet, fastholdt paa Skydeskiven fra 1888.

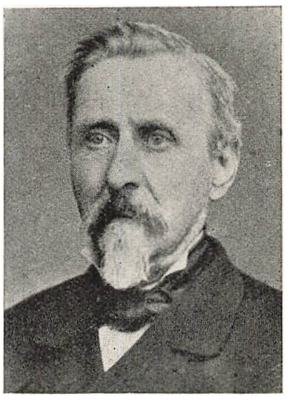

J. C. Gottschalk. Fotografi o. 1885.

Skomagergades Nordside. Fotografi farvelagt 1869 af J. C. Gottschalk. Hans Fødested er Huset længst tilhøjre.

Det sidste Billede, som Gottschalk har efterladt sig, er karakteristisk nok et Interiør. Det er malet i 1890, da han var en gammel Mand paa 73 Aar og maaske ikke længer saa godt taalte at afskildre de udendørs Motiver. Men ellers bærer det ikke Spor af nogen Alderdomssvaghed. Gengivelsen af de mange Enkeltheder, som tilsammen giver et saa tids-typisk Indtryk af hans to Stuer, er lige saa pillen som i hans tidligste Arbejder. Fra Akademi-Tiden stammer nok de tre Gengivelser af Gips-Ornamenter, som hænger foroven i det forreste Værelse, medens det store Billede i Familie-Galleriet paa Bagvæggen i den inderste Stue tydeligvis er Selvportrættet fra hans unge Aar. Interiøret bærer paa Rammens Bagside kun en Paaskrift med Mesters egen Haand, at det »tilhører Chr. Gottschalk 1890, Julegave«, men oplyser ikke noget om, hvor Lejligheden laa. Det er nu ikke svært af faa den stedfæstet alligevel. Det kan ikke være Skomagergade Nr. 2, for, som Gottschalk har noteret, »Fredagen den 2. Marts 1883 var jeg og min Søn Christian for sidste Gang henne og bese mit Fødested, førend det skulde nedrives tilligemed Raadhuset«. Og det kan heller ikke være Bredgade Nr. 11, da han, som nævnt, først flyttede her hen i 1893. Men ser man Folketællingen for 1890 igennem, klares Gaaden let; paa det Tidspunkt opføres Malermester J. C. Gottschalk som boende Skomagergade Nr. 36.

Foruden disse Billeder findes der sikkert endnu adskilligt flere hos Familier, som har haft Tilknytning til den gamle Malermester. Skulde disse Linjer derfor give Anledning til, at man blev opmærksom paa andre Roskilde-Prospekter eller -Portrætter fra hans Pensel, vilde det være en smuk Tanke, om man skænkede dem til *Roskilde Museum*. Ligesom man nemlig dér allerede har en Repræsentation for Jacob Kornerup, kunde man ogsaa faa en lignende for J. C. Gottschalk. De vilde supplere hinanden godt.

Aarets Vise.

Mel.: Anna var i Anders kær.

Af Turister har vi haft en tem'lig stor Portion;
der vistnok har været lige ved en Million.
Vi har derfor ogsaa faaet startet et Kontor,
som er mere nyttigt, end de fleste gaar og tror.
Dér Jens Mørkegaard
altid rede staar,
han kan modta' flere Millioner næste Aar.

Og Turister fra New York, Stockholm, Paris og Rom
viser »Frøken Hansen« omsorgsfuldt i Byen om.
Hun var foreløbig »Frøken Hansen« Nummer tre,
men det kan Turisterne jo bare ikke se.
Hansen er saa sød,
siger de med Glød.
Vi har nok af Hansen'er, saa det har ingen Nød.

Vi har faaet Venskabsbyer i den store Stil,
og vi rejser hid og did med Skib, i Tog og Bil,
snart til Linköping, til Tønsberg eller Joensuu,
for til vore Brødre højt mod Nord staar vores Hu.
Tiden skal jo gaa,
og man maa forstaa,
at der holdes Taler, som der skønnes meget paa.

Mørkegaard, Hans Jeppesen og *Knud* var jo i Caux,
de gode var betaget, hvorimod de onde lo.
Faktisk maa man sige, det var noget værre Pjask,
flere Timer daglig sled de med Tallerkenvask.
Jens og Hans og Knud
tog sig sjove ud,
naar de stod ved Vasken og gik rundt med Støveklud.

De har vasket Gulve, lukket op for Gas og Strøm,
Knud fik set Teaterstykket »Statsmandens Drøm«.
Hans fra Ramsølille lærte Samarbejdets Aand,
og da han var kommet hjem, paa Knud han lagde Haand.
Jens og Hans og Knud
glemte Oxfords Bud,
saa de tre bør aldrig mere sammen rejse ud.

Redaktør *Svend Jacobsen* og *Arboe-Rasmussen*
skriver sammen, saadan som man skriver til en Ven.
En var Frihedskæmper og den anden i Arrest.
Hvem kan sige, hvem af dem der har opført sig bedst?
Jeg er ved at tro,
at de begge to
skulde ta' en rask »moralsk Oprustnings«-Tur til Caux.

Biskop *Rosendal* i Aarets Løb blev slemt forfulgt,
baade aabenlyst og ogsaa stille og ret dulgt.
Bomholt foreslog, at vi den gamle Stændersal
i Biskoppens Lejlighed paany indrette skal.
Hvad ved du og jeg!
Standses Bomholt ej,
faar Biskoppen vel en Træbarak ved Lidtgodtvej.

Vi har faaet en Gevinst, et savnet Ungdomsraad,
hvor en Redaktør har søgt at øve ædel Daad.
Biskop Rosendal sku' have talt om Kristendom,
men et saadant Emne skal der være Tavshed om.
Man kan nok forstaa,
der maa passes paa,
at de unge ingen gal Opfattelse skal faa.

Fiskeeksportører er et eget Folkefærd,
og vi har vist ikke fattet *Jensens* sande Værd.
Han vil paastaa, Aal og andre Fiskeracer dør,
at vor Fjord endog er farlig for en Redaktør.
Jensen er saa klog,
hvorfor han sig slog
paa at finde nye Gloser i det danske Sprog.

Vi jo Jubilæumsfest har haft i D. S. B.,
men vi fik for Resten nærmest ingenting at se.
Elgaard holdt en Tale, og en Plade blev sat op,
hvorpaa der stilfærdigt i Kontoret sprang en Prop.
Kruse sagde Skaal,
og med bredfyldt Maal
Terkelsen drak ud og fik paa det Besøg gjort Kaal.

N. C. Jensen Ligningskommissionen voldsomt klæ'r,
og i Byen er han stadig meget populær.
Han har Jubilæum fejret, 25 Aar,
saa nu er der ikke nær saa længe, til han gaar.
Men hans kære Navn
lyser som en Bavn,
og hans Afgang — den ske sent! — vil føles som et Savn.

Ved Basarer er der Trængsel, i K. F. U. M.
mødte Byens Borgere i store Stimer frem.
Som Gevinst var der udsat en dejlig Flaske Snaps.
Saa kom *Magnild,* løfted' Fingeren og raabte: Haps!
Ingen Snapsen vandt,
stille den forsvandt,
mens en Sorgens Taare ned ad manges Kinder randt.

Vi ved vores Byfest sang en Vise, nej, en Sang,
medens Tordenskyer over Byens Tage hang.
Sangen og dens Melodi er valgt med megen Smag.
Det blev slaaet fast ved Syndflod, Lyn og Tordenbrag.
Selv vor muntre *Chas*
standsed' Flirt og Fjas,
og der skal dog *noget* til, forinden Chas beta'es.

Skolekommissionen har saa tit en Hem'lighed,
særlig er den glad for én, som hele Byen ved.
Man skal passe paa, den ikke røbes af et Blad,
for saa er der én imellem, han bli'r ikke glad.
Han bli'r meget vred,
for hvad er der ved
selv at vide noget, som er alles Hem'lighed!

Mælkeordningen vi nu har ført i sikker Havn,
Fløden derimod for Tiden kendes kun af Navn.
Kruse sagde, jeg har faaet nok og gaar i Læ,
til de alle kommer kravlende paa bare Knæ.
Folket i sin Kval
fra Fjordvillas Sal
sendte Bud til Kruse, og saa ved han, hvad han skal!

Byraads-Diskussionen gik omtrent paa Livet løs,
én Konservativ var for, en anden mod ham fnøs.
Hvad den tredie mente, ved vi stadig intet om,
dette Medlem stemte ikke og var ganske stum.
Bøye Svøben svang.
Vi faar se engang,
hvem af disse trende Bøye kvad en Svanesang.

tham.

SPORT OG IDRÆT I 1947

AF HERLUF DAHL PEDERSEN

Det kan ikke nytte at lægge Skjul paa, at en Del af Roskilde-Sporten for Tiden er nede i en Bølgedal. Det er nærmest den Sport, der foregaar i Idrætsparken, der har trange Kaar.

De ydre Forhold er i Orden. Roskilde Kommune har udvidet Løbebanernes Antal til seks hele Stadion rundt, Træningspladsen er betydelig udvidet, der arbejdes paa en Forbedring af Omklædningsforholdene, og der skal gøres mere for Publikum i Parkens østlige Del, saa Kampene kan overværes fra et forhøjet Tilskuerstade. Endvidere skal Indgangs- og Toiletteforholdene gøres bedre.

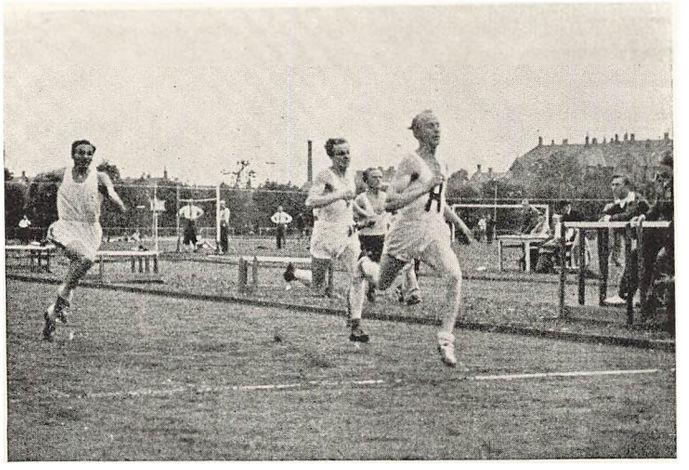

Ejner Fich, »Hellas«, Sjællandsmester i 100 og 200 m Løb.

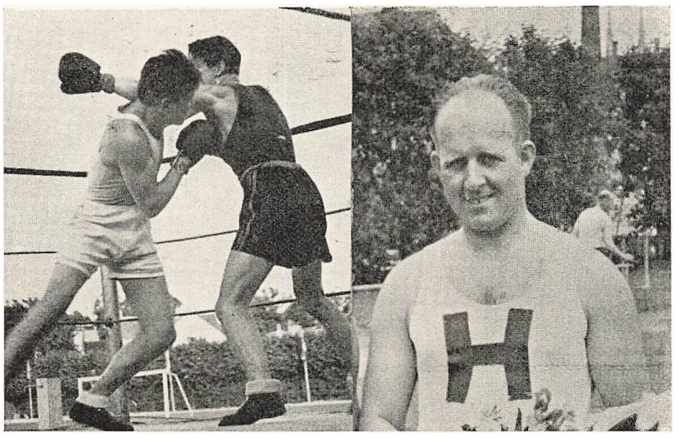

Orla Blom, A. I. K., mod Mohlin, Linköping.

Børge Jensen, »Hellas«.

Der sørges saaledes i udstrakt Grad for Publikums Komfort og Velbefindende i den smukke Park, men desværre er det en Kendsgerning, at kun et ringe Antal af Roskildes Indbyggere skønner paa Anstrengelserne. Til Kampene dernede er der som Regel kun et lille Antal betalende Tilskuere, og det er denne Kendsgerning, der gør, at Klubberne lever under store økonomiske Vanskeligheder. Herved bliver Foreningernes Administration meget besværlig. Det er ikke let at skaffe Penge til den daglige Drift, og dette gaar navnlig ud over Pengene til Trænere. Der er simpelthen ikke Raad til at engagere de dygtige Instruktører, og man maa hjælpe sig, som man kan bedst. Derved er Roskildes Sportsungdom handicappet i Sammenligning med andre Byers, hvor der kommer mange Tilskuere, og hvor der som Følge heraf er flere Penge at arbejde med.

Trods de økonomiske Vanskeligheder arbejdes der dog energisk i Klubberne, og selv om man paa flere Omraader kunde ønske det bedre, er der saa stor en Stab af Sportsungdom i Roskilde, at man har Lov til at haabe, at Tilstandene vil ændre sig efterhaanden. Det er Fodboldspillet, der er Smertensbarnet. Det er denne Sportsgren, der kan trække de mange Mennesker, men det er ogsaa Fodboldspillerne, der maa høre mest for Utilfredsheden. Det viser, at Interessen for denne Sport er stor, og saa snart Resultaterne kommer, vil der ogsaa uden Tvivl i Roskilde være et betydeligt Publikum til Fodboldkampene. Roskilde Boldklub af 1906 har to Hold i den sjællandske Mellemrække. Der er Haab om, at det ene bliver Vinder af Kredsen, og i Klubben stiller man Forventning om, at Holdet kommer op i Sjællandsserien i 1948.

Den anden store Klub i Idrætsparken er »Hellas«. Atletikfolkene mærkede ogsaa i Aarets Løb Nedgangen i Tilskuerantallet, men der blev holdt en Række store Stævner, og Roskilde-Folkene opnaaede en Del gode Resultater.

I Atletik for Herrer vandt »Hellas« fem Sjællandsmesterskaber. Ejner Fich blev Mester i 100 m Løb i 11,3 Sek. og i 200 m i 23,4 Sek. Børge Jensen, der blev fejret som Jubilar med 20 Deltagelser i Holdkampen, vandt Sjællandsmesterskabet i Diskoskast med 36,27 m, Vægtkast med 12,25 m og Hammerkast med 37,16 m.

I Dame-Atletik vandt Sigrid Andersen Kuglestød (9,59 m), Diskoskast (28,34 m). Elen Møller Jensen vandt 200 m Løb (28,5 Sek.). Desuden vandt Dameholdet Sjællandsmesterskabet i 4×100 m Stafetløb i 56 Sek., og de vandt Sjællandsmesterskabet i Holdkamp. »Hellas« Juniores sikrede sig ogsaa Sjællandsmesterskaber, idet Poul Halberg vandt Længdespring og 80 m Hækkeløb, og et Hold vandt 5×80 m Stafetløb.

I Idrætsparken har der endvidere i Sommerens Løb været en Række Haandboldstævner, hvor mange af Byens og Egnens Haandboldhold har deltaget. Men ogsaa denne Sportsgren er i Roskilde nede i Bølgedalen. I Vintersæsonen var det saaledes, at flere Klubber maatte indstille Træningen af Mangel paa Tilslutning. Ved denne Sæsons Begyndelse var Lejen i Hærens Gymnastikhus betydeligt forhøjet, saa ogsaa de haandboldspillende Klubber arbejder med økonomiske Vanskeligheder.

I alle Klubber haaber man, at der maa blive fundet en eller anden Form for offentligt Tilskud, uden at det belaster Skatteyderne i væsentlig Grad.

— — —

Derimod er der en anden Gren af Sportslivet i Roskilde, der blomstrer for Tiden. Det er Roningen.

Roskilde Roklub var saa heldig at faa rejst et fortræffeligt Klubhus ved Havnen, medens der endnu var til at bygge til en overkommelig Pris. Dette Hus danner en grundmuret Basis for et straalende Klubliv. Roskilde Roklub har haft en vældig Tilgang af

nye Medlemmer, og der trænes om Sommeren flittigt hver Dag. Allerede om Morgenen starter Motionsroerne, hvoraf der har været indtil ti Hold daglig. — Konkurrenceroerne har trænet energisk og har naaet store Resultater. Den altoverskyggende Begivenhed var, da Toeren med Styrmand besatte 3. Pladsen ved Europamesterskaberne i Luzern. Holdet, der i Forvejen havde vundet Danmarksmesterskabet, bestod af Finn Pedersen, Tage Henriksen og Styrmand Carl Ebbe Andersen. Holdet har nu sat sig som Maal at opnaa en Sejr ved Olympiaden i England i 1948, og Roerne gaar allerede efter Nytaar i Træning til denne Begivenhed.

Ialt vandt Roskilde Roklub i 1947 fjorten Sejre ved Landets største Kaproninger, alle i Outrigger.

Roningen i Roskilde har iøvrigt god Støtte i Direktør Vagn Jensen, Roskilde, der i Marts 1947 havde den Ære at blive valgt til Formand for Dansk Forening for Rosport.

— — —

Roskildes Boksere og Brydere havde en god Sæson. De to Sportsgrene blev repræsenteret af hver sin Klub. A. I. K., der har en Stab af kendte Boksere, opnaaede to Sjællandsmesterskaber ved Aksel Weidemann og Ejler Andersen. Bryderne, der træner i A. I. R., fik ingen Sjællandsmesterskaber, men der var stor Tilslutning til denne Sportsgren, og der haabes paa snarlige Resultater.

Den nu svundne Sæson bragte en Begivenhed, der samlede de fleste Sportsforeninger i Roskilde. Det var Venskabskampen mod Linköping, der fandt Sted i Idrætsparken i Juli Maaned. Denne Kamp viste, at Linköping havde dygtigere Sportsfolk end Roskilde, men der blev knyttet mange Venskaber i disse Dage, og der blev givet Udtryk for en dansk-svensk Samhørighed, der gik langt ud over Sportens Rækker. Det havde egentlig været Meningen, at ogsaa Roskildes norske Venskabsby Tønsberg skulde have deltaget i dette Stævne, men Nordmændene saa sig ikke i Stand til at stille Hold. Der var dog andre norske Gæster i Idrætsparken, bl. a. det norske Fodboldhold fra Drammen, »Drafn«, der har et udmærket Hold. Roskilde maatte ved denne Lejlighed forstærke sit Hold med tre udenbys Spillere. Resultatet af Kampen blev, at Nordmændene vandt med 4 Maal mod 2.

En anden international Sportsbegivenhed i Roskilde er det aarlige Stjerneløb, som D. B. C. arrangerer paa Hestetorvet. Der deltog i Aar baade Svenskere og Belgiere, men det blev atter en Sejr for Knud E. Andersen i Tiden 2,58,35.

Roskilde havde den Triumf at vinde B-Klassen ved Sv. O. Petersen, men for at undgaa en Ulykke ved Indkørselen, maatte Roskilderytteren tage en Konkurrent i Skulderen, og blev derfor hensat til 2. Pladsen.

Foruden de her nævnte Resultater har en Række af Roskildes Sportsfolk deltaget i Konkurrencer paa forskellige Omraader, det gælder saaledes Svømmere, Tennisspillere, Bueskytter og Kricketspillere m. fl., men det vil føre for vidt at komme ind paa de enkelte Resultater.

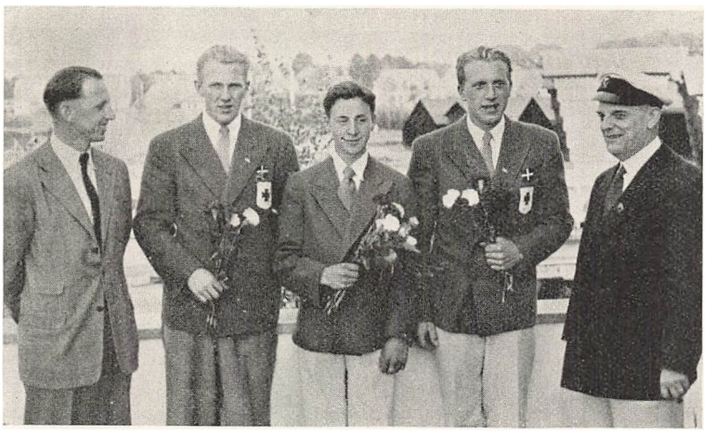

Roskilde Roklubs Toer ved Europamesterskaberne i Luzern.
Fra venstre: Henning Christiansen, Finn Pedersen, Karl Ebbe Andersen, Tage Henriksen og Direktør Vagn Jensen.

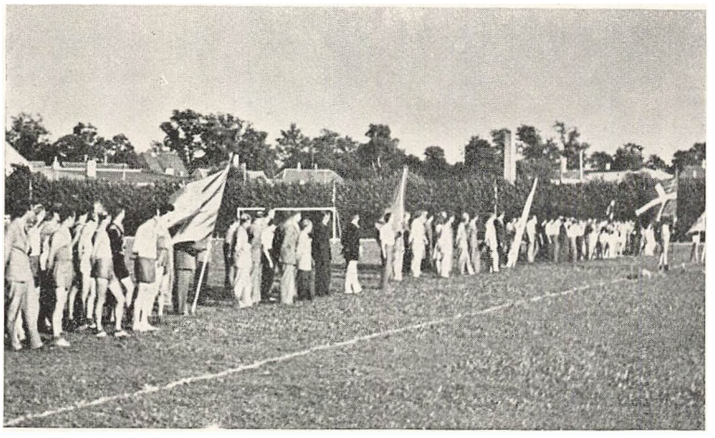

Venskabsidrætsstævnet mellem Roskilde og Linköping.

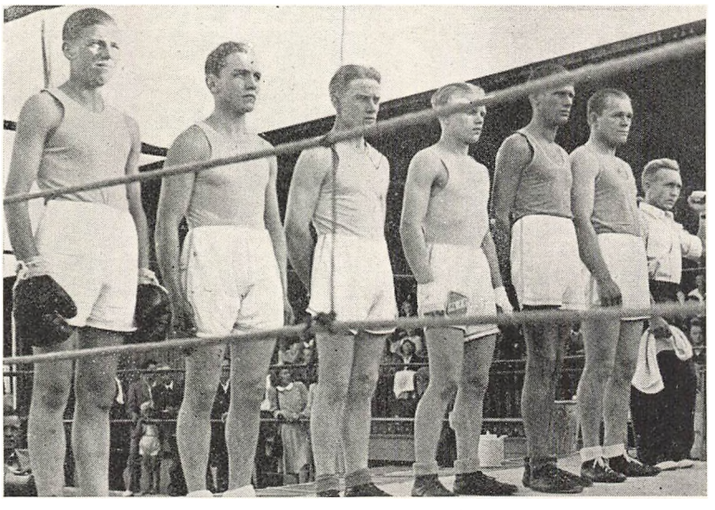

A. I. K.s Bokselhold ved Kampen mod Linköping.

Forstærket Roskilde Fodboldhold mod »Drafn«, Norge.

ROSKILDE I BILLEDER 1/10 1946 — 30/9 1947

15. Oktober udnævnes Togfører N. P. Andersen til Dannebrogsmand.

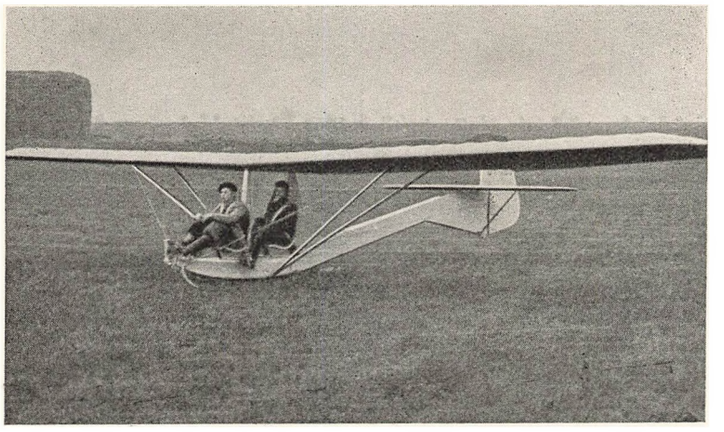

22. Oktober prøveflyves tosædet Svæveplan, konstrueret af Ingeniørerne Knud Høgslund og F. Traugott Olsen.

8. Nov. fejrer Laur. Jørgensen & Co.s Eftf. (Indeh. C. W. Leegaard) 75 Aars Jubilæum.

2. November fylder Tømrermester Villiam Kristensen 60 Aar.

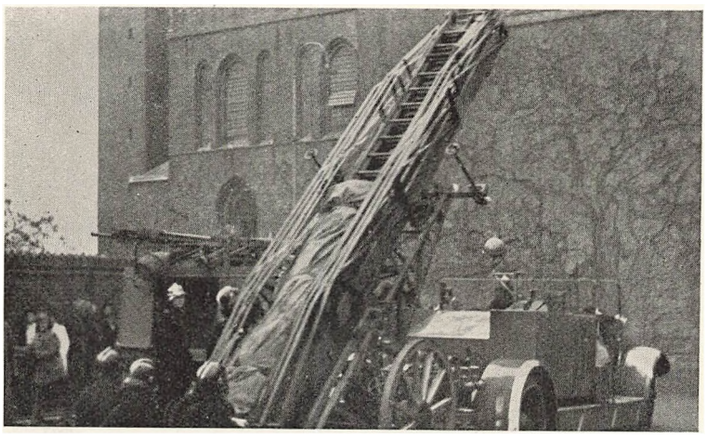

1. November prøves Brandudrykning til Roskilde Domkirke af Roskildes, Glostrups og Københavns Brandvæsen.

14. November fylder Overlæge, Dr. med. Paul Mørch 50 Aar.

15. Nov. fejrer Trafikkontr. N. C. Jensen 25 Aars Jubilæum i Ligningskommissionen.

20. Nov. udnævnes følgende Overlærere: 1. Rk. f. v.: H. Humlum, Frk. Skårup, Frk. E. M. Thiesen, Frk. J. L. Brock, F. Smidt. — 2. Rk.: Th. J. Jørgensen, J. C. Poulsen, Frk. Gehl-Kristensen, Frk. H. J. E. Bencke, M. C. Jensen, Aa. Elkjær og Frk. Ch. Olsen.

15. November fylder Overassistent C. F. Palmvig 50 Aar.

7. December fylder Tømrermester Sofus Frandsen 50 Aar.

25. November arrangerer Roskilde Turistforening Modtagelse af Rekrutterne.

27. Januar 1947 fylder Guldsmedemester Willy D. Enig 50 Aar.

1. Februar fejrer Fuldmægtig H. C. Olsen 25 Aars Jubilæum.

12. Januar begynder Isbaadssejladsen paa Roskilde Fjord.

15. Februar fylder Skomagermester E. A. Petersen 50 Aar.

1. Marts fylder Fællesdommer Rasmus Jeppesen 50 Aar.

20. Januar—16. Marts streng Frost i 65 Døgn. 2—3000 Svaner maa fodres i Vaagen ved Østskov. T. v. Stationsleder Arboe-Rasmussen.

1. Marts udnævnes Bogholder E. Hansen til Direktør i Roskilde Bank.

10. Marts udnævnes Professor Hansen Larsen til Ridder af Dannebrog.

1. April udnævnes Bankass. Sv. Aa. Pedersen til Bogholder i Roskilde Bank.

1. April fejrer Fabrikanterne Ernst Petersen og Emil Andersen, Roskilde Maskinfabrik, 25 Aars Jubilæum.

8. April fylder Stiftsfuldmægtig Sigurd Jørgensen 50 Aar.

15. April giver vor norske Venskabsby, Tønsbergs Orkester Koncert.

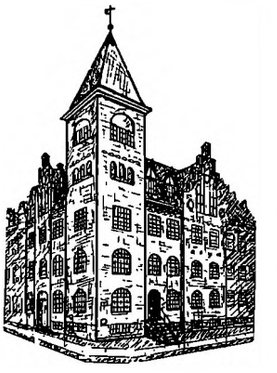

24. April fejrer K. F. U. M. 50 Aars Jubilæum.

Huset med det alsidige Vareudvalg

Huset med Kvalitetsvarer

Huset med Service og Tradition

Magasin du Nord

ROSKILDE

KONG CHRISTIAN X's BISÆTTELSE I ROSKILDE 30. APRIL 1947

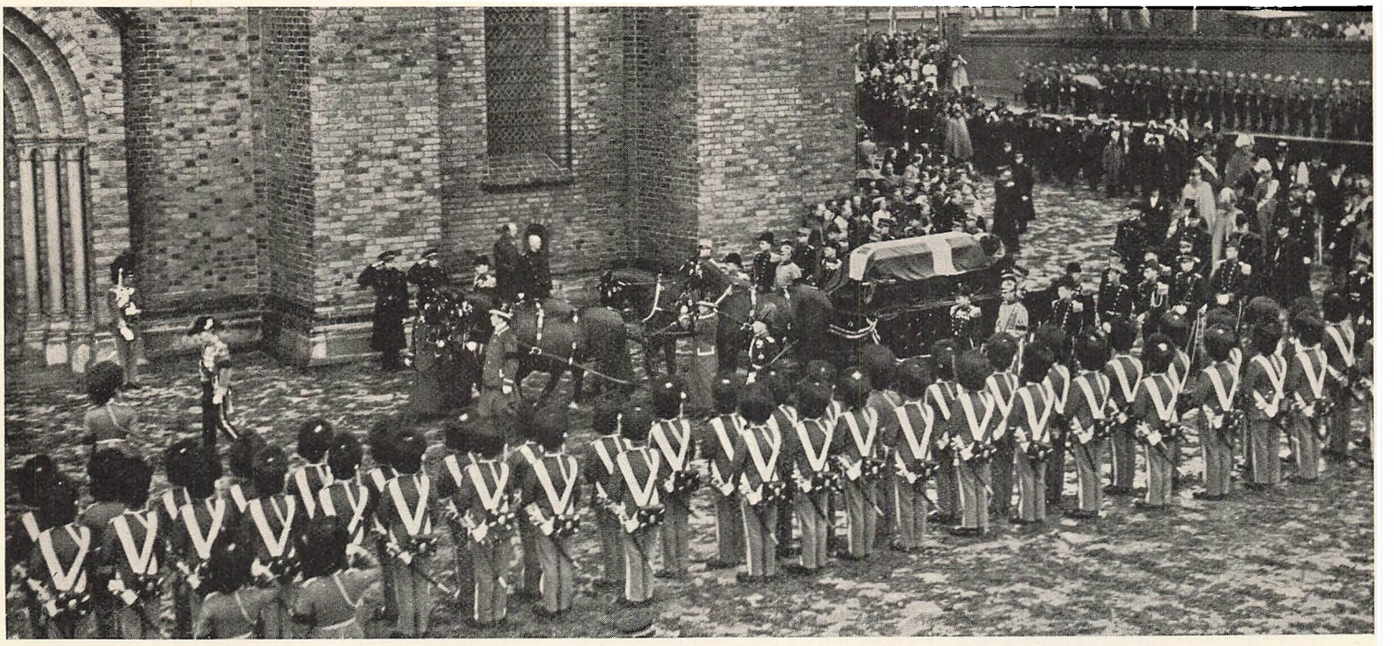

Sørgetoget ankommer til Roskilde Domkirke i silende Regn.

Kong Haakon af Norge, Kong Frederik IX, Prins Georg, Prins Knud, Prins Axel og Prins René følger Kongens Baare.

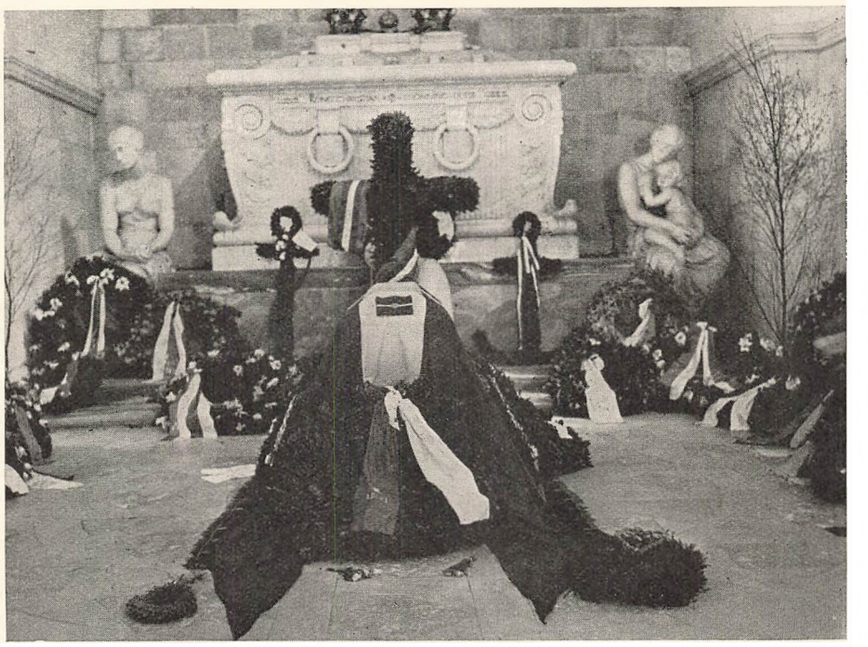

Oberst Harder Rasmussen og Oberstløjtnant Buch inspicerer Afspærringen. — Kong Christian X's Baare i Christian IX's Kapel.

En BRUYÈRE-PIBE bliver til!

Fra Korsika og Egnene omkring Middelhavet kommer de 100aarige Bruyèrerødder, hvoraf Dansk Pibefabrik saa fremstiller de fineste Piber!

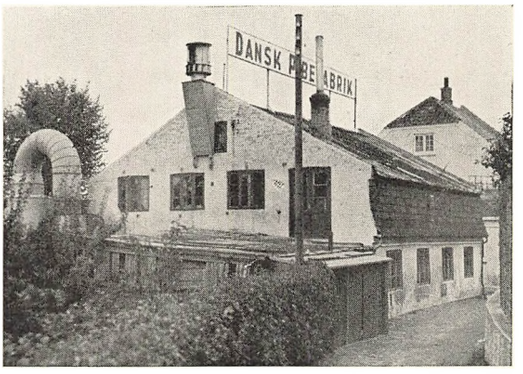

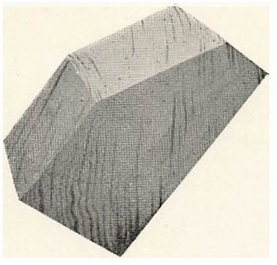

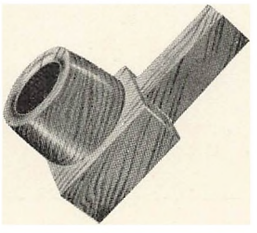

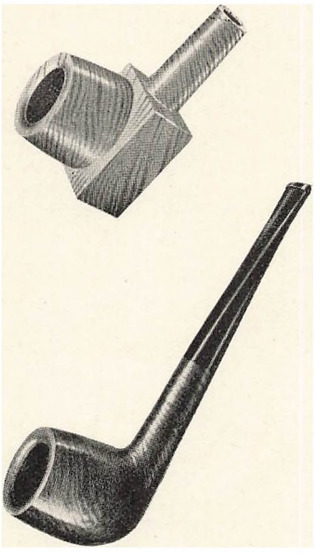

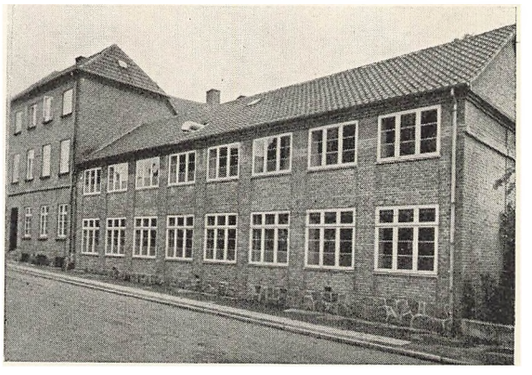

I Fabrikken paa Maglekildevej gennemtørres og lagres Bruyèreroden, hvorefter man udmaaler, hvor Pibehovedet »ligger« i Blokken. Træets Struktur er afgørende for Pibens Kvalitet og Udseende.

22 forskellige Fabrikationsstadier passerer Roden, før et Pibehoved er færdigt. Haandarbejde skifter med Præcisionsarbejde paa Specialmaskiner, og Hovedet faar netop den Størrelse og Vægt, som giver en Pibe, der ligger godt i Haanden.

I den nye Fabrik i Asylgade pudses, poleres og overfladebehandles Piberne, før de sorteres og pakkes til Forsendelse. Den færdige Bruyèrepibe fremtræder som en smuk Vare. Alle Dansk Pibefabriks Modeller er stilrene og opfylder alle de Krav, den kræsne Piberyger kan stille.

Desværre faar Hjemmemarkedet kun en lille Del af Bruyère-Piberne. Som saa mange andre Varer ofres de paa »Valutapuklen«s Alter, og medens mange danske Rygere i denne Jul maa resignere med en Hjemmemarkedspibe i Munden, har Mænd i fire Verdensdele valgt danske Bruyère-Piber. Den goodwill og Valuta, som dette giver, kan Danmark ikke undvære hverken nu eller i Fremtiden.

DANSK PIBEFABRIK

ROSKILDE

29. April fylder Forretningsfører E. Sørensen 60 Aar.

16. Maj holdes Børnehjælpsdag.

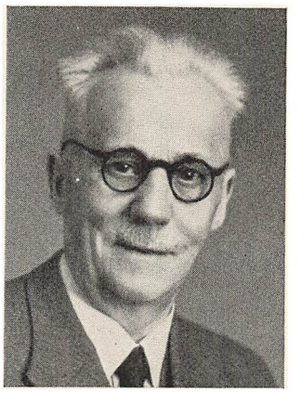

10. Maj fylder Skoleinspektør H. P. Hansen 70 Aar.

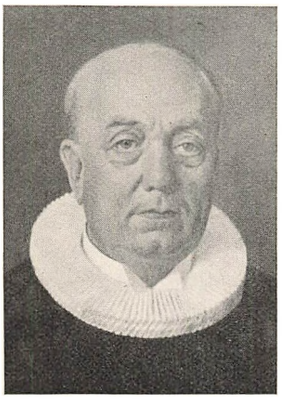

14. Maj udnævnes Biskop Axel Rosendal til Kommandør af Dannebrog.

2.—7. Juni arrangerer Hellas, A. I. K. og R. B. 1906 Fagenes Fest.

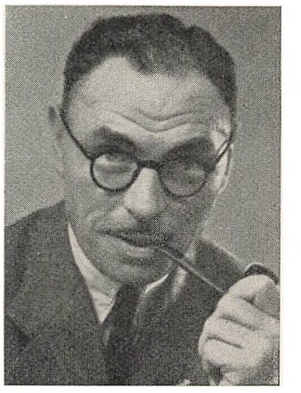

1. Juni fejrer statsaut. Revisor Johs. Andreassen 25 Aars Jubilæum.

JERNBANEGADE 6

PETERSEN & ANDERSEN

ROSKILDE MASKINFABRIK

TELEFON 1429

fejrede 25 Aars Jubilæum 1. April 1947

DOM APOTEKET

JANNIK AUGSBURG

ALGADE 8 ROSKILDE TELF. NR. 16

SYGEPLEJEARTIKLER OG FORBINDSTOFFER

Studenterne 1917 fra Roskilde Katedralskole. — Billedet til venstre: Matematisk Afdeling — til højre: Nysproglig Afdeling.

1. Juni fejrer Portner H. P. Christensen 25 Aars Jubilæum.

28. Juni fylder Fabrikant Carl Hansen 70 Aar.

30. Juni fylder Sadelmagermester P. Gj. Petersen 70 Aar.

4. Juli fylder Købmand Arthur Christensen 50 Aar.

C. J. SCHLEDERMANN & SØNNER

MURERMESTRE
ENTREPRENØRER

JERNBETON

ALLEHELGENSGADE 18
TELF. 122

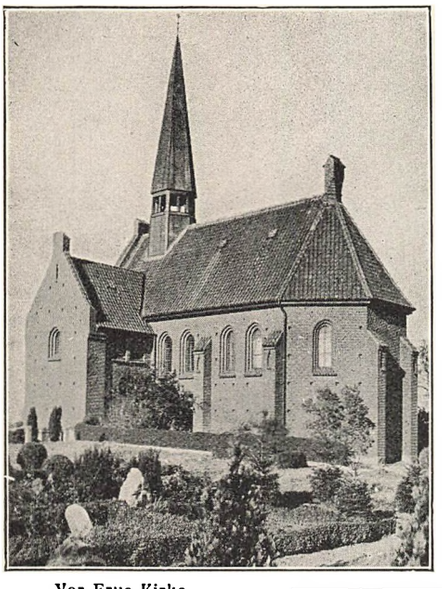

Vor Frue Kirke.
Opført 1906.

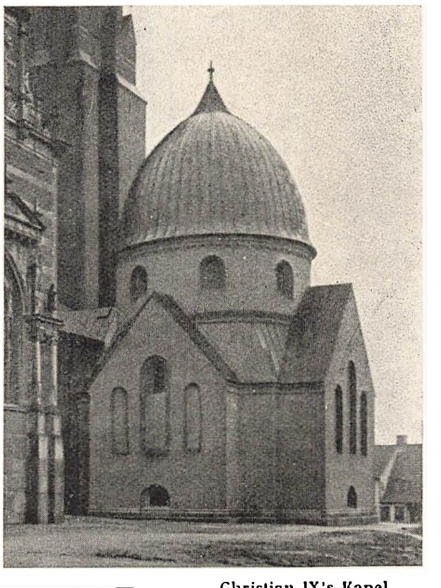

Christian IX's Kapel.
Opført 1918—22.

Betonvarefabrikken, Køgevej.

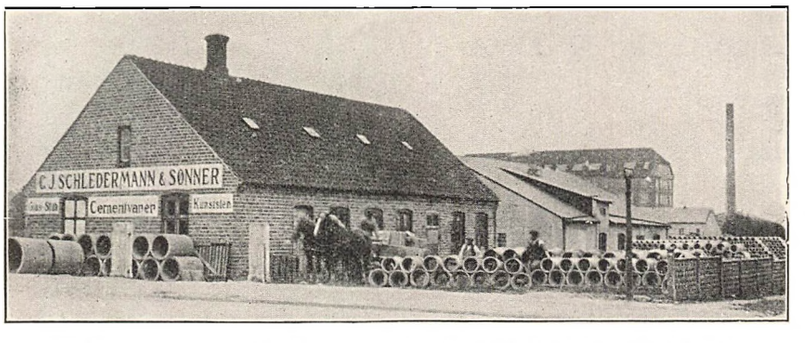

BETONVARE-
FABRIKKEN

Betonrør og -Brønde efter Ingeniørforeningens Normer. D. S. 400.

BETONVARE-
FABRIKKEN

Betonstolper til alle Formaal. — Kunststen.

KØGEVEJ - TLF. 1310

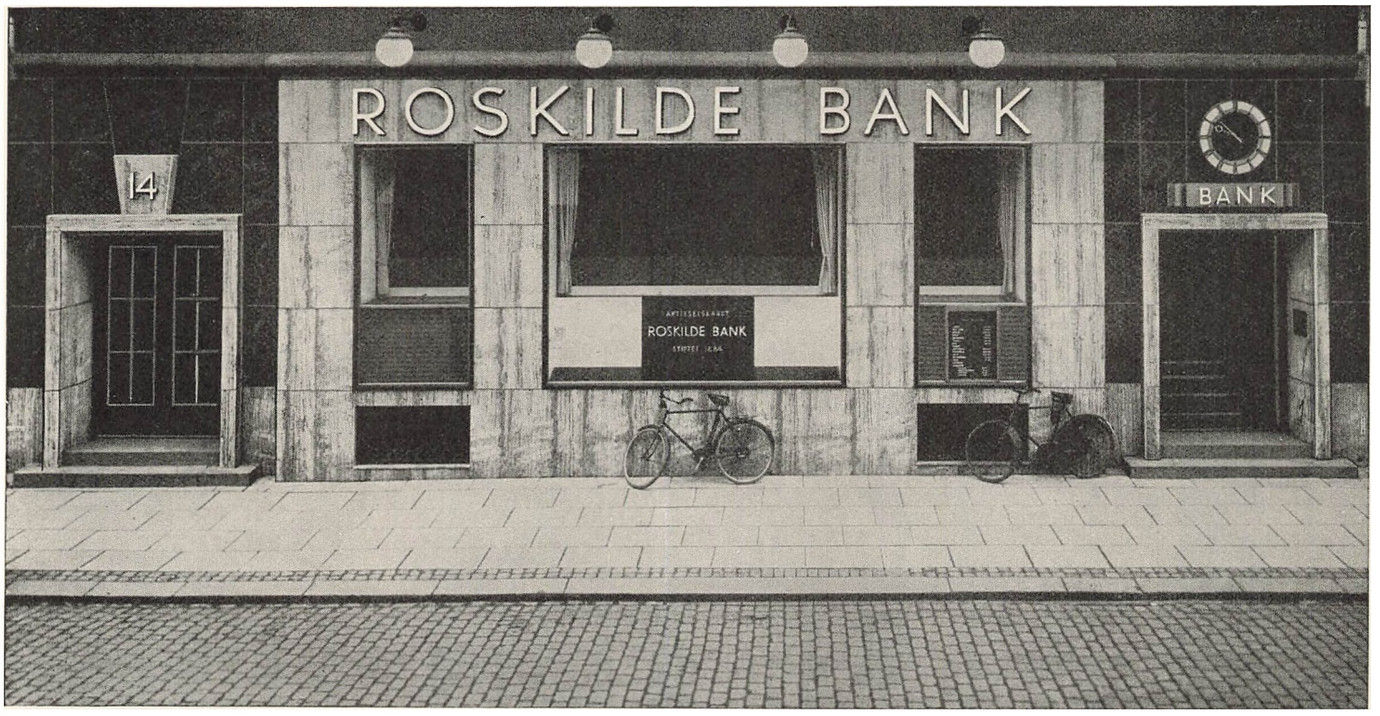

AKTIESELSKABET

ROSKILDE BANK

ALGADE 14 STIFTET 1884 TELF. 1700 (3 Linier)

Kontortid: 9—12½ og 2—4
Lørdag: 9—12½

Afdelingernes Kontortid:

Hvalsø	Daglig Kl. 9—12 og 1—2½
	Lørdag Kl. 9—12
Kirke Hyllinge	Daglig Kl. 9—12½
Ejby	Onsdag Kl. 2—4
Sæby	Torsdag Kl. 2—4

Aktiekapital Kr. 1,000,000
Reserver Kr. 1,112,000

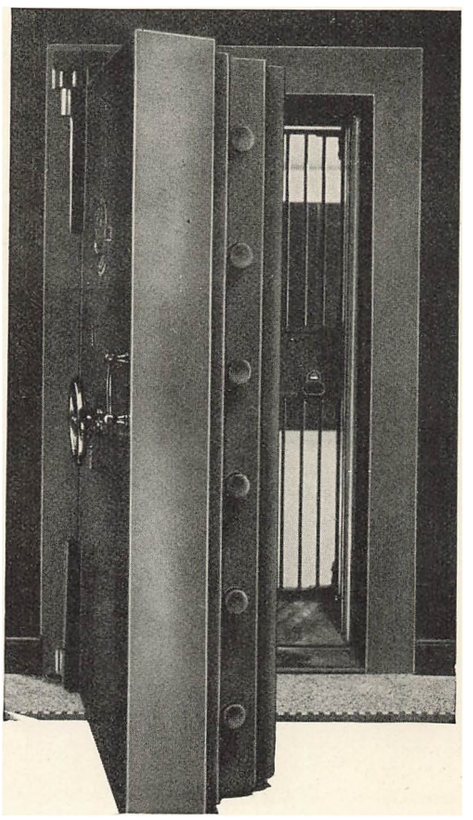

Køb og Salg af Obligationer og Aktier
Kupons indløses gratis
Værdipapirer opbevares
Box udlejes

27. Juli fylder Katedralskolens nye Rektor, Hakon Fogh 60 Aar.

27. Juni afslører Trafikm. Elgaard en Mindeplade for Jernbanens 100 Aars Jubilæum.

12. August fylder Urmager Guldager 70 Aar.

12. September fylder Musikdirektør Johs. E. Billesbølle 60 Aar.

1. Juli udnævnes Assistenterne Viggo Jensen, Poul Mortensen, Max Frederiksen og K. Svarre Nielsen til Fuldmægtige i Roskilde Bank.

I September indstilles K. J. Vind til Skoleinspektør i Roskilde.

23. og 24. August holdes Byfest med 20.000 besøgende. 1000 Børn i Optoget »Saa ruller vi«. Christian VIII besøger Roskilde.

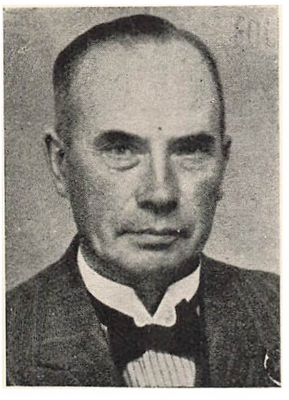

14. September fylder Kommunebogholder C. G. Sørensen 60 Aar.

21. September fylder Statsrevisor A. M. Hansen 70 Aar.

28. September fejrer LR-Sagfører Carl Skou 25 Aars Jubilæum.

30. September forlader Forstanderinde, Fru Ehrenreich K.T.A.S. efter 32 Aars Tjeneste i Roskilde.

Dansk Assuranceforretning

(grundlagt 1899)

ved Direktør H. C. Andersen - Roskilde

Ringstedgade 14 — Telefon 149 (3 Linier)

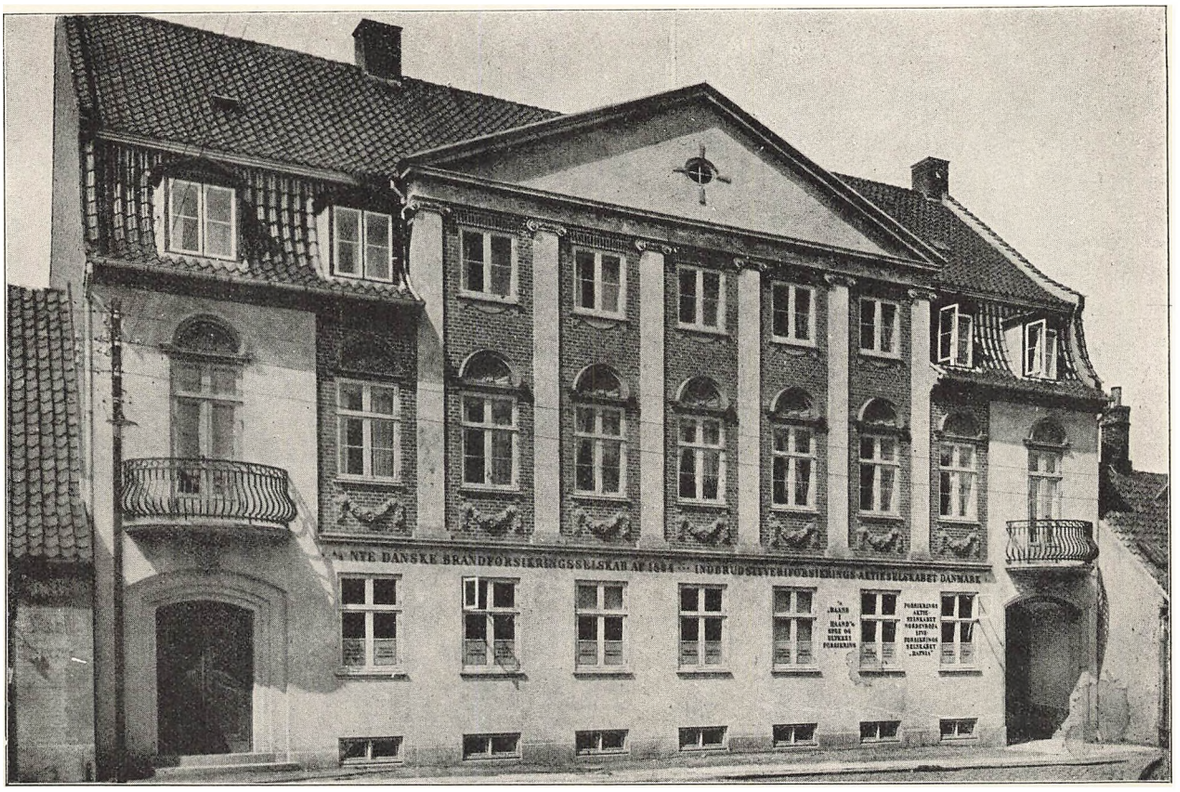

Tegner alle Arter af Forsikringer i følgende Selskaber:

Forsikrings-Aktieselskabet „Nye Danske af 1864“

Livs-
Brand-
Driftstabs-
Indbruds-
Vandlednings-
Automobil-
Ansvars-
Lovpl. Ulykkes-
Syge- og Ulykkes-
} Forsikring

De private Assurandører

Sø- og Transportforsikring

Indbrudstyveriforsikrings-Aktieselskabet „Danmark“

Dansk Stormskadeforsikring

Dansk Bygningsassurance A/S

Husbukke- og Hussvampforsikring

Dansk Kautionsforsikring A/S

Glarmestrenes Glasforsikring A/S

„Nordeuropa“ A/S

Kjøbstædernes almindelige Brandforsikring

Deres Bankforretninger - - -

Vi besørger alle Bankforretninger. — Banken er stor nok til de store Forretninger — men den er ikke for stor til at give hver enkelt lille Sag den omhyggeligste Behandling og at yde dens Kunder den mest personlige Betjening.

ROSKILDE LANDBOBANK

Bank for By og Land — Algade 1 — Stændertorv — og 8 Filialer

Aktiekapital og Reserver: 2 1/5 Mill. Kr. — Banken har over 22.500 Indlaanskonti

---

Desværre kan vi ikke vise Dem hele Forretningen — men her har De Ire Kig.

Kom selv indenfor — De vil altid kunne finde den rigtige Gave i en af vore mange Afdelinger.

Lædervare-Afdelingen — med det store og smukke Udvalg.

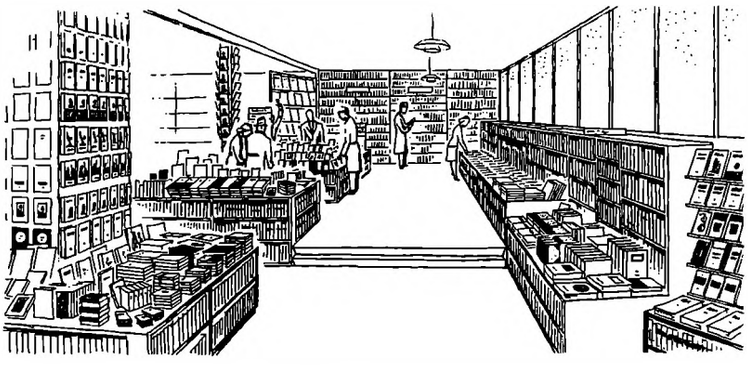

Bog-Afdelingen — Gaa selv paa Jagt blandt de store Bogborde — komplet Udvalg indenfor alle Boggrupper.

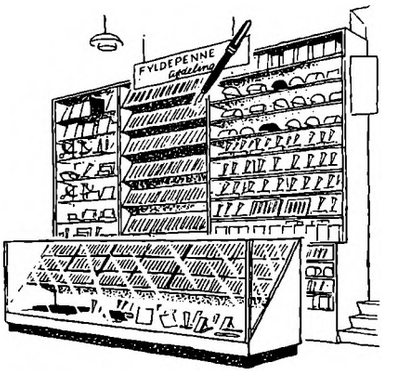

Fyldepenne-Afdelingen — der er over 1000 Fyldepenne og Kuglespidspenne at vælge imellem.

Flensborgs BOGHANDEL

Der er hyggeligt i

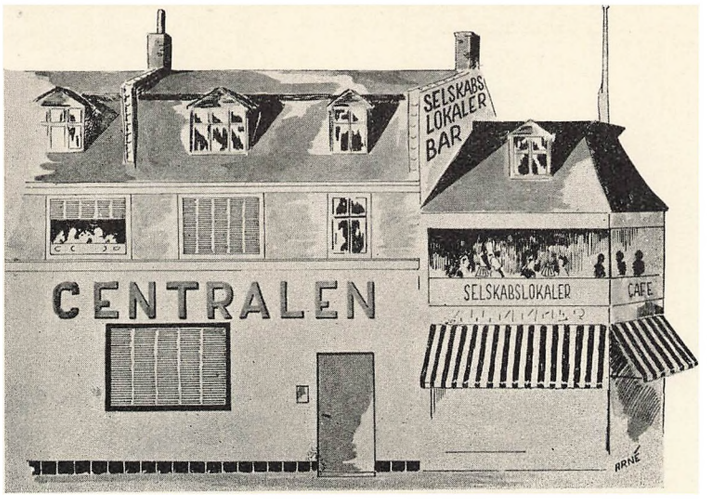

DET KENDTE SPISESTED

DE BEDSTE SELSKABSLOKALER

FRA 8—60 KUVERTER

CENTRALEN

TELF. 181 — 182

DUFOUR & CHRISTIANSEN

MALERFIRMA

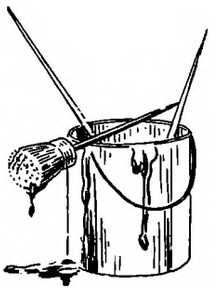

FORLANG TILBUD TLF. 880 ROSKILDE

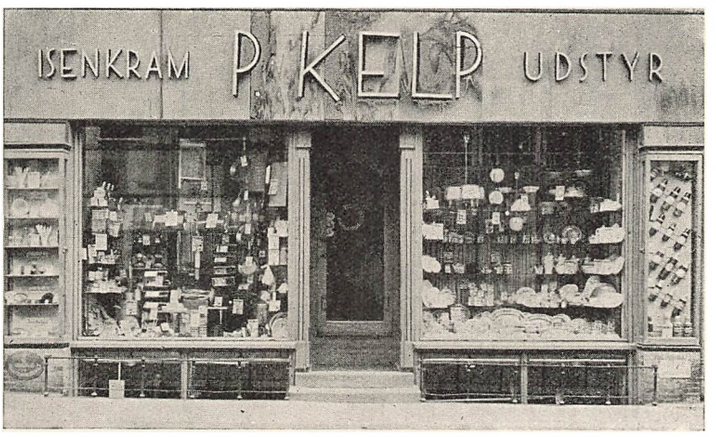

Køb Julegaverne

hos

KELP

Skomagergade 17

Telf. 109

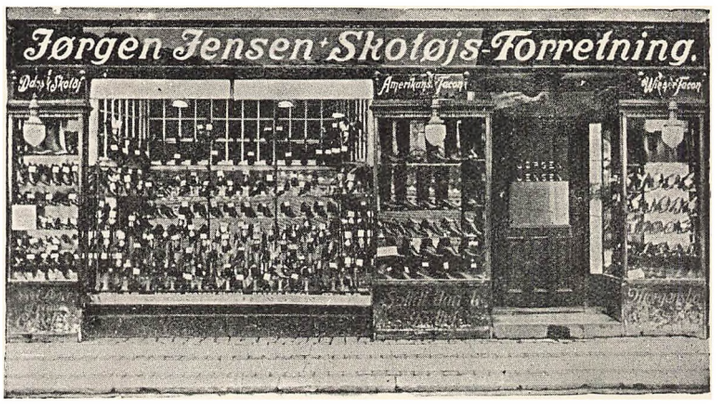

Skoen...

der passer

har JØRGEN JENSEN

Algade 26 — Roskilde — Telefon 153

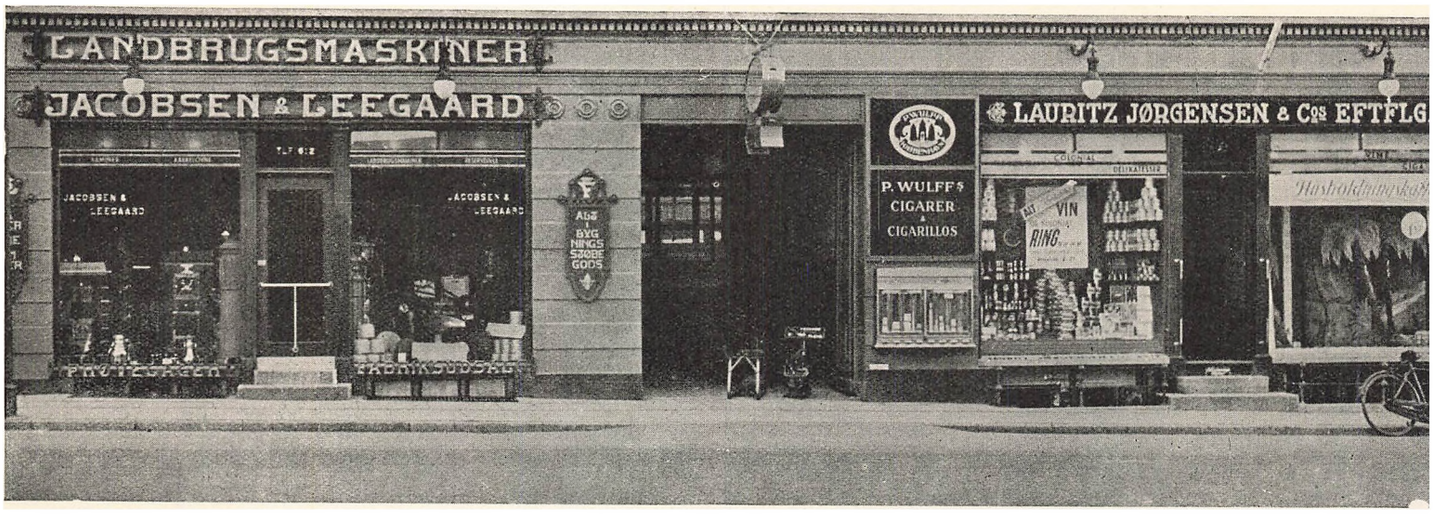

KOMFURER
OVNE
KAMINER

Svendborg Støbegods er stadig det førende.

Eneudsalg for Roskilde og Opland af:
Org. Holbæk Tærskeværker og Halmpressere.
» »International« Motorer og Traktorer.
» »Deering« Høstmaskiner.
» »Fordson« Traktorer.
» »Fraugde« Plove.

JACOBSEN & LEEGAARD
Raadhustorvet 2 — Telf. 612 & 357

KOLONIAL
DELIKATESSE
VINFORRETNING

Hirschsprungs og P. Wulffs Cigarer.

Kød- og Grøntkonserves
fra Landets førende Fabrikker.
Egen Import af Vine.

LAURITZ JØRGENSEN & CO.s EFTF.
Raadhustorvet 2 — Telf. 2 & 27

Indehaver: C. W. Leegaard

Møbler for alle Hjem!

JØRGEN C. NIELSEN

v/ Aage Nielsen & W. Toftegaard Nielsen

Skomagergade 36 — Telefon 229

BRILLER

for alle Synsfejl

Tilpasning
med moderne
Instrumenter

Optiker og Urmager

CHR. PEDERSEN

Raadhustorvet 10 . Roskilde

Telefon 2260

Schmidts Kager

er de lækreste!

- *Alle Specialiteter*
- *Kaffe . The . Chocolade*
- *Alle Slags Spirituosa*

Schmidts Conditori
Algade 15 . Roskilde
Tlf. 103 (Butikken) - 2028 (Caféen)

Fra Skagen til Gedser –

paa Københavns Stadion —
som i den lille Provinsklub —
overalt finder man

PRÆMIER - MEDAILLER - PLAQUETTER

fra Firmaet

C. ANDERSEN & ENIG

i Roskilde.

Tilkendt Medailler for Guld- og Sølvarbejde.

Karenolsdatterstræde 7 . Telf. 699.

- KOLONIAL
- VIN
- CIGARER

Vejle Støbegods

Emil Matthissen & Søn

Roskilde . Telefon 1100 - 1101

Alt i FOTO og KINO

Algade 34

Specialforretning for Amatørfotografi og Kino

FOTO-EXPERTEN

Telefon 974 . Roskilde

SMUKT LAGER AF

Lamper og Lysekroner

ALT I RADIO

Levering og Reparation af Motorer og Dynamoer

E. E. Jacobsen *(Fr. Larsens Eftf.)*

Installationsforretning

Algade 14 — Tlf. 457 (2 Lin.), eft. Lukketid 2566 og 2103

Elektrisk Installationsforretning for Svag- og Stærkstrømsanlæg. — Tilsynsførende under Nordsjællands Elektricitets- og Sporvejs A/S

C. C. M. OLSEN

GRUNDLAGT 1852

BLAAGAARDSSTRÆDE 7

FORRETNING FOR

BLIKKENSLAGERARBEJDE
KOBBERDÆKNING
GAS-, VAND-, SANITETS- &
CENTRALVARMEINSTALLATION

TLF. *439

O. H. SCHMELTZ's EFTF.
ROSKILDE
VÆVERI: UDSALG.

Grundlagt 1851

Raadhustorvet 6 *Telefon 107*

P. Petersen & Søn

Hersegade 6 . Telf. Roskilde 283

Grundlagt 1880

Byens førende Firma for alle Arter

SELETØJ . LÆDERVARER . SPORTSARTIKLER

Saa kører

Fritz Rasmussens FRAGTBILER

atter!

Al Slags Gods
besørges til og fra Københavns.

Samlingssted i København:

Halmtorvet 17,
Rampe 2 — Box 9.
Telf. Central 8686
Lokal 9.

Jeg meddeler herved, at jeg fra 1. Januar 1948 overtager den af min nu afdøde Fader gennem 38 Aar drevne Fragt- og Kommissionsforretning, som de sidste 4 Aar har været indehavet af Hr. Viggo Olsen, og hvor jeg selv har været Medhjælper gennem de sidste 20 Aar.

Jeg anbefaler mig til Forretningens nuværende og tidligere Kunder og haaber, at den Tillid, som er vist mine Forgængere, maa blive overført til mig, og mit Forretningsprincip skal altid være en i alle Maader hurtig, omhyggelig og reel Betjening.

Fritz Malling Rasmussen.

Kontor: Algade 15 (Bryggeriets Gaard), Tlf. 589

Alfred Petersens Handelsgartneri.

Indehaver: C. L. Holme. — Grundlagt 1855.

Jernbanegade 7 - Telf. 65 og 1465.

Postgiro Nr. 10680.

Kranse- og Buketbinderi.

Blomster leveres paa faa Timer overalt i Danmark og Udlandet.

Stort Udvalg i Blomster fra eget Gartneri. - Frøhandel.

Ny Indehaver

— men stadig Kvalitetsarbejde!

Efter Overtagelsen af Felix Møllers Bogtrykkeri er det min Hensigt at fortsætte Virksomheden efter samme Retningslinier som min Onkel.

Jeg anbefaler mig derfor — saa vidt Papirrestriktionerne tillader — **med alt i Bogtryk.** Specialitet: Illustrations- og Flerfarvetryk samt Bogarbejde.

Forretningen videreføres under Firmanavnet:

FELIX MØLLERS BOGTRYKKERI

(Indehaver: Sven Pedersen)

Karenolsdatterstræde 6
Roskilde
Telefon 459

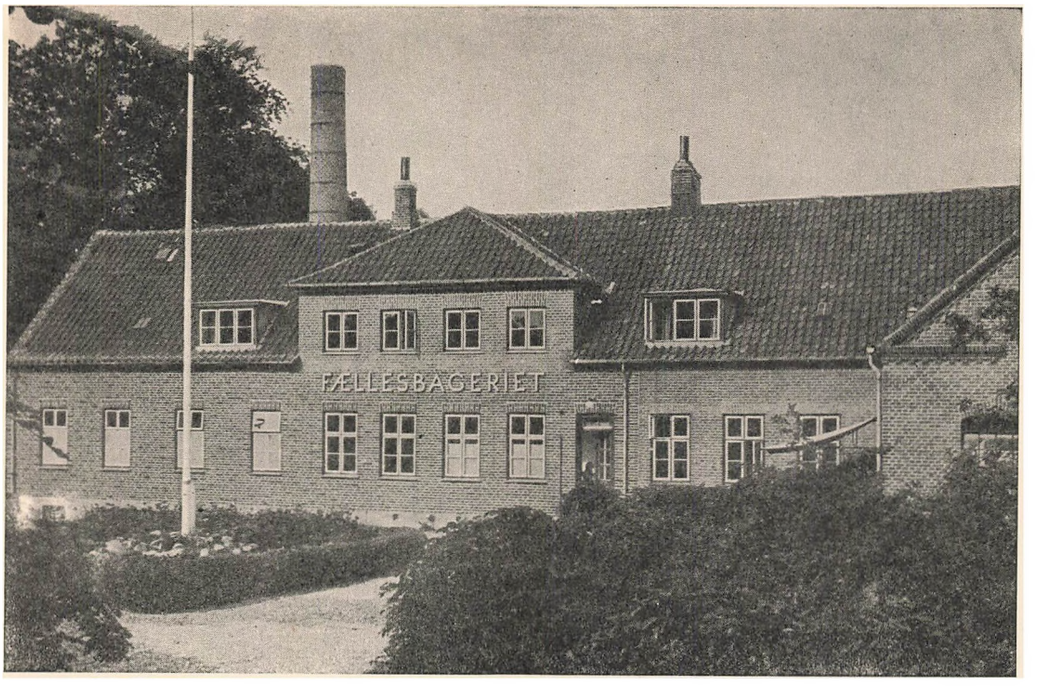

Roskilde og Omegns Fællesbageri

LEVERER

Telefon 564

BYENS BEDSTE BRØD

RUTANA
er Sundhed!

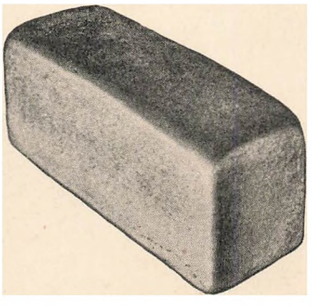

RUTANA lyst Rugbrød.

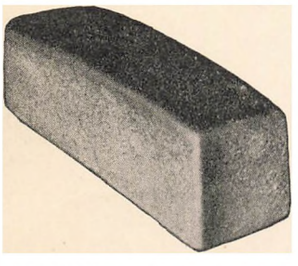

RUTANA mørkt Rugbrød.

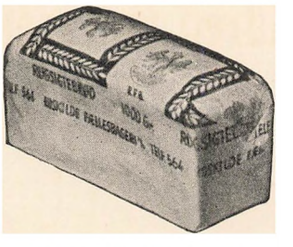

RUTANA Sigtebrød.

Alle RUTANA-Brød er tilsat de af Videnskaben nyopdagede Stoffer.

Farfar forstaar det ...

Meget har Farfar været med til, og meget kender han til og har Forstand paa. Han kender Havet i Storm og i Stille, og han og Lillebror har i Fællesskab bygget mange Skibe. Og Farfar siger, at vil man naa de Maal, man har sat sig, hvad enten det gælder at kunne købe sit eget Skib eller at faa opfyldt andre store Ønsker, saa gælder det først og fremmest om at være sparsommelig.

Fornuftig og regelmæssig Opsparing — Farfar har allerede lært sin Sønnesøn, hvad det betyder, og det skyldes ham, naar Lillebror allerede nu har sin egen Sparebøsse og Sparekassebog. Derfor lyser Farfar ogsaa af Stolthed over, at Lillebror har taget ved Lære af ham.

Sparekassen
for Roskilde By og Omegn